

Τεύχος 1^ο 2004

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ

Επιθεώρηση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ Επιθεώρηση

Έτος : 1ο

Τεύχος 1/2004
ΑΠΡ 2004

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ

ΚΤΙΡΙΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ
Γεωργικής Σχολή 29, Τ.Κ. 55134
Θεσσαλονίκη
Τηλ. 2310472603, FAX 2310471710
e-mail: grammateia@adispo.auth.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ

Τμήμα Μελετών Ερευνών της ΑΔΙΣΠΟ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Σμήναρχος (Ι) Ευστάθιος Ατζέμης
Πλοίαρχος (Μ) Θεόδωρος Βρακάς ΠΝ
Αντισυνταγματάρχης (ΕΠ) Βασίλειος Μανωλάς
Αντισυνταγματάρχης (ΤΘ) Χρήστος Χαλκίδης
Αντισμήναρχος (Ε) Στέφανος Τσακίρης
Αντιπλοίαρχος (Μ) Εμμανουήλ Τσουρδαλάκης ΠΝ
Μ.Υ. Μαρία Κολώνη

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Β. Τ. Γιούλτσης Καθηγητής Α.Π.Θ.
Γ. Πιπερόπουλος Καθηγητής Παν. Μακεδονίας

ΕΚΤΥΠΩΣΗ

Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου

ΔΙΑΝΟΜΗ

Υπουργεία, Γενικά Επιτελεία, Στρατιωτικοί Σχηματισμοί, ΓΕΕΦ, Στρατιωτικές Σχολές, Σπουδαστές ΑΔΙΣΠΟ, Σχολές Άμυνας Εξωτερικού, ΑΕΙ, Ινστιτούτα και Ερευνητικά Ιδρύματα

Διανέμεται Δωρεάν

ΟΡΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στην Διακλαδική Επιθεώρηση δημοσιεύονται:

- α. Επιστημονικές εργασίες και διαλέξεις των σπουδαστών της Σχολής, ομιλίες της Ηγεσίας του ΥΕΘΑ που αφορούν τις ΕΔ και Σ.Α., καθηγητών πανεπιστημίων και γενικά πνευματικών προσωπικοτήτων, για θέματα Διακλαδικού ενδιαφέροντος, Στρατηγικής, Γεωπολιτικής και Διεθνών Σχέσεων.
- β. Συμπεράσματα ή αποσπάσματα από σεμινάρια και διημερίδες που διοργανώνει η Σχολή.
- γ. Εκπαιδευτικές και λοιπές δραστηριότητες της Σχολής.
- δ. Οι εργασίες δεν θα υπερβαίνουν τις 4.000 λέξεις, πρέπει να περιλαμβάνουν πλήρη επιστημονική τεκμηρίωση-βιβλιογραφία και να αναφέρουν πλήρως τα στοιχεία του συγγραφέα.

Δεν δημοσιεύονται εργασίες που περιέχουν διαβαθμισμένες πληροφορίες, που δεν τεκμηριώνεται το περιεχόμενό τους και που έχουν αιχμές πολιτικής φύσεως ή μη ευπρεπείς εκφράσεις.

Δημοσίευση εργασίας δεν σημαίνει αποδοχή απόψεων του συντάκτη της από την ΑΔΙΣΠΟ.

Οι βιβλιογραφικές σημειώσεις πρέπει να έχουν ενιαία αρίθμηση, να βρίσκονται στο τέλος του άρθρου και να δίνονται ως εξής: Ονοματεπώνυμο συγγραφέα, Τίτλος βιβλίου και υπότιτλος, Πόλη έκδοσης, Εκδοτικός οίκος, Έτος έκδοσης, Σελίδες.

Οι μελέτες στρατηγικού και γεωπολιτικού περιεχομένου πρέπει να συνοδεύονται και από σχετικούς χάρτες και σχεδιαγράμματα. Φωτογραφίες δημοσιεύονται μόνο εάν το περιεχόμενό τους κρίνεται αναγκαίο για την πληρέστερη κατατόπιση του αναγνώστη.

Το κάθε άρθρο πρέπει να συνοδεύεται από περίληψη περίπου 50 λέξεων. Η οποιαδήποτε συνεργασία πρέπει να παραδίδεται υπό ηλεκτρονική μορφή καθώς και σε δύο τυπωμένα αντίγραφα

Πρόλογος

Η **ΑΔΙΣΠΟ** τολμά να προβεί στην έκδοση του 1ου τεύχους του προβλεπόμενου από τον οργανισμό της περιοδικού με τίτλο "**Διακλαδική Επιθεώρηση**". Έχει προγραμματισθεί η έκδοση τριών τευχών για το έτος 2004 (Μάρτιο – Ιούλιο – Οκτώβριο) και από το 2005 κάθε τρεις μήνες.

Η "**Διακλαδική Επιθεώρηση**", ως η περιοδική έκδοση της **ΑΔΙΣΠΟ** έχει στόχο να συνεισφέρει στην πολύπλευρη ενημέρωση των στελεχών και των τριών Κλάδων, σε θέματα γενικότερου στρατιωτικού ενδιαφέροντος που πραγματεύεται η Σχολή, όπως : Εθνικής Πολιτικής – Στρατηγικής, Άμυνας, Ιστορίας, Διακλαδικής Επιχειρησιακής Στρατηγικής, Οργάνωσης – Διοίκησης, Διοικητικής Μέριμνας και Τεχνολογικών Εξελίξεων Οπλικών Συστημάτων των ΕΔ, καθώς και άλλα επίκαιρα θέματα.

Με την ελπίδα ότι στο μέλλον θα ανταποκριθούμε στις προσδοκίες όλων θα προσπαθήσουμε για τη συνεχή βελτίωση του περιοδικού και για τυχόν παραλείψεις μας ζητούμε κατανόηση και συνεργασία.

Η Συντακτική Επιτροπή

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Σελ.

Χαιρετισμός Στρατηγού Γ. Αντωνακόπουλου Αρχηγού ΓΕΕΘΑ από την τελετή εγκαινίων της ΑΔΙΣΠΟ, 27-10-2003	1
Χαιρετισμός Υποστρατήγου Κ. Καραγεωργίου Δκτού ΑΔΙΣΠΟ από την τελετή εγκαινίων της ΑΔΙΣΠΟ, 27-10-2003	3
"Κατευθύνσεις Α/ΓΕΕΘΑ περί διακλαδικότητας"	5
"Ιστορικό ιδρύσεως της ΑΔΙΣΠΟ" (Αποστολή, έμβλημα, ιστορικό δημιουργίας ΑΔΙΣΠΟ, διεξαγωγή εκπαίδευσης, φοίτηση στην ΑΔΙΣΠΟ, ιστορικό κτιρίου)	14
"Ο Ελληνικός Στρατός Προκλήσεις- Επιλογές-Προοπτικές" Διάλεξη Αντιστρατήγου Π. Χαρβάλα, Αρχηγού ΓΕΣ.....	21
"Προκλήσεις-Επιλογές-Προοπτικές Γ.Ε.Ν." Διάλεξη Αντιναυάρχου Α. Αντωνιάδη ΠΝ, Αρχηγού ΓΕΝ	42
"Η Πολεμική Αεροπορία: Προκλήσεις-Επιλογές-Προοπτικές " Διάλεξη Αντιπτεράρχου (Ι) Π. Παπανικολάου , Αρχηγού ΓΕΑ.....	47
"Θρησκευτικοί Φονταμενταλισμοί και Παγκόσμια Τρομοκρατία" Άρθρο Β.Τ. Γιούλτση, Καθηγητή Κοινωνιολογίας στο Α.Π.Θ.....	54
"Εξουσία και Ηγέτες" Άρθρο Δρα Γ. Πιπερόπουλου, Καθηγητή του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.....	62
Δραστηριότητες ΑΔΙΣΠΟ	75

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ κ. Α/ΓΕΕΘΑ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΕΓΚΑΙΝΙΩΝ ΤΗΣ
ΑΔΙΣΠΟ

Κύριε Υπουργέ
Κυρίες και κύριοι

Συμπληρώνονται σχεδόν δύο χρόνια από τη στιγμή που ξεκίνησε η υλοποίηση ενός πρωτοποριακού προγράμματος μεταρρυθμίσεων στις Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας μας. Ανάμεσα στους κύριους άξονες του προγράμματος αυτού, εκτός των άλλων, ήταν η αναδιοργάνωση της δομής των ΕΔ με την εφαρμογή της διακλαδικότητας και η αναβάθμιση της εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού.

Η εφαρμογή της διακλαδικότητας και η εκπαίδευση είναι δύο τομείς άρρηκτα συνδεδεμένοι. Μόνο μέσα από τη διακλαδική εκπαίδευση είναι δυνατόν να επιτευχθούν στόχοι όπως : η ανάπτυξη της κοινής αντίληψης και μεθόδων εργασίας, η δημιουργία αμοιβαίας εμπιστοσύνης, η εμπέδωση του διακλαδικού πνεύματος και η απόκτηση εμπειρίας μεταξύ των στελεχών, οι οποίοι συμβάλλουν στην υλοποίηση της διακλαδικότητας. Η αναγκαιότητα παροχής διακλαδικής εκπαίδευσης, έγινε από την αρχή αντιληπτή και δρομολογήθηκαν ενέργειες για την επίτευξή της.

Κάτω από την αμέριστη στήριξη του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και του προσωπικού ενδιαφέροντος του κ. ΥΕΘΑ για την ταχύτητα της υλοποίησης του στόχου αυτού, κατορθώσαμε να πετύχουμε την ίδρυση και λειτουργία της Ανώτατης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου (ΑΔΙΣΠΟ), μιας Σχολής που θα αποτελεί κομβικό σημείο για την επαγγελματική κατάρτιση και τη σταδιοδρομία των αξιωματικών των ΕΔ.

Μέσα από την παρεχόμενη διακλαδική εκπαίδευση στην ΑΔΙΣΠΟ επιδιώκουμε την προαγωγή της ικανότητας των αξιωματικών στη σχεδίαση, διεύθυνση και διεξαγωγή διακλαδικών επιχειρήσεων, την κατάρτισή τους για τη στελέχωση εθνικών και συμμαχικών διακλαδικών στρατηγείων στο εσωτερικό και εξωτερικό και λοιπών εθνικών - συμμαχικών θέσεων και να τους καταστήσουμε ικανούς διοικητές και επιτελείς διακλαδικών στρατηγείων.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΚΤΟΥ ΤΗΣ ΑΔΙΣΠΟ

Υπτιγου κ. Κων/νου Καραγεωργίου
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΤΩΝ
ΕΓΚΑΙΝΙΩΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Κύριε Υπουργέ

Η παρουσία σας στη σημερινή τελετή εγκαινίων της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου αποτελεί ιδιαίτερη τιμή για τη Σχολή και επιδεικνύει έμπρακτα το ενδιαφέρον σας για την επιμόρφωση των Αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων.

Οι αλλαγές, που έχουν συντελεστεί και συνεχίζουν να συντελλούνται σήμερα στον παγκόσμιο χώρο, καθώς και οι προκλήσεις ασφαλείας που εμφανίζονται απρόβλεπτα και αιφνιδιαστικά, κάνουν επιτακτική την ύπαρξη σύγχρονων και ευέλικτων Ενόπλων Δυνάμεων, ικανών να ανταποκριθούν με επιτυχία στις μελλοντικές αποστολές τόσο σε εθνικό όσο και σε συμμαχικό ή πολυεθνικό πλαίσιο, που να μπορούν να διεξάγουν επιχειρήσεις σύγχρονου πολέμου υπό διακλαδική μορφή, οι οποίες θα στηρίζονται, κυρίως, στην απόκτηση πληροφορικής υπεροχής, στην υιοθέτηση των νέων τεχνολογικών τάσεων και στην ανάπτυξη νέων στρατηγικών και επιχειρησιακών δογμάτων.

Με την ΑΣΑ επιχειρείται μία ευρείας κλίμακος αναδιοργάνωση προκειμένου να δοθούν λύσεις στις νέες και απρόβλεπτες επιχειρησιακές προκλήσεις, στην ανάγκη μείωσης του στρατιωτικού δυναμικού με τη δημιουργία ΕΔ μικρότερων αριθμητικά πλην όμως περισσότερο ευέλικτων και αποτελεσματικών και σε συσχετισμό με τον οικονομικό παράγοντα, επιτυγχάνοντας το βέλτιστο κόστος σε συνδυασμό με την καλύτερη απόδοση, για τα οποία απαιτείται η ύπαρξη στελεχών κατάλληλα και επαρκώς εκπαιδευμένων, που να μπορούν να υλοποιήσουν οράματα και να σηκώσουν το βάρος και την ευθύνη των αλλαγών, που επιβάλλουν οι περιστάσεις.

Η μέχρι τώρα επιμόρφωση των αξιωματικών παρείχετο από τις Σχολές Πολέμου των Κλάδων ΑΣΠ, ΝΣΠ και ΣΠΑ, πράγμα το οποίο, όπως διαπιστώθηκε, δημιουργούσε δυσχέρειες στο διακλαδικό χαρακτήρα των ενεργειών, που επιβάλλει το σύγχρονο περιβάλλον και ως εκ τούτου η υιοθέτηση συστημάτων εκπαίδευσης, που εξυπηρετούν τη φύση των διακλαδικών επιχειρήσεων ήταν μονόδρομος.

Αποφασίστηκε η δημιουργία της ΑΔΙΣΠΟ με ταυτόχρονη κατάργηση των Σχολών Πολέμου των Κλάδων, οι οποίοι πρέπει να θεωρούνται συγκοινωνούντα δοχεία μεταξύ τους, για να καλύψει τα υπάρχοντα κενά, να απαλείψει τις ανησυχίες και να δώσει λύσεις στις ανάγκες διακλαδικών επιτελών και διοικητών, όπως προκύπτει από την αποστολή της.

Η δημιουργία, συγκρότηση και λειτουργία της ΑΔΙΣΠΟ, στο λίγο χρόνο που διατέθηκε, αποτέλεσε στοίχημα για το προσωπικό και χρειάστηκαν κόπος, θέληση, αυτοσεβασμός ενός εκάστου των στελεχών, σύμπνοια, αποφασιστικότητα και πολλές φορές αναζήτηση χρυσών τομών με συμβιβασμό φιλοσοφιών και απόψεων των αξιωματικών διαφορετικών κλάδων. Έτσι, με τη συμπράξασταση όλων των παραγόντων και τις κατευθύνσεις του ΓΕΕΘΑ, φθάσαμε στο ποθητό αποτέλεσμα, τη δημιουργία του λίκνου της διακλαδικότητας, επιστέγασμα του οποίου είναι η σημερινή τελετή εγκαινίων.

Απευθυνόμενος, με την άδειά σας, στους μαθητές της Σχολής θα ήθελα να τους επισημάνω τρεις σημαντικές παραμέτρους.

Η διεύρυνση των γνώσεών τους πρέπει να αποτελεί συνεχές μέλημά τους, γιατί μόνο έτσι θα επιβιώσουν επαγγελματικά στην εποχή μας, που είναι εποχή απαιτήσεων.

Επιδίωξη πρέπει να είναι η ελευθερία σκέψης για να μπορούν να συμμετέχουν παραγωγικά και με ουσιαστικά αποτελέσματα στα θέματα που θα τους ανατεθούν για χειρισμό.

Πρέπει να αισθάνονται υπερήφανοι γιατί αποτελούν τους σκαπανείς της διακλαδικής εκπαίδευσης και τους φορείς διακλαδικότητας και να συνδυάζουν την απαίτηση για μάθηση με την προσπάθεια βελτίωσης των συνθηκών της Σχολής με προτάσεις.

Κύριε Υπουργέ

Επιτρέψτε μου συναισθανόμενος την τιμή και την ευθύνη, που απορρέουν από την επιλογή μου ως πρώτου διοικητού της ΑΔΙΣΠΟ, να ευχαριστήσω τους συνεργάτες μου αξιωματικούς, υπαξιωματικούς, στρατιώτες, ναύτες, σημνίτες και πολιτικό προσωπικό της Σχολής για τις προσπάθειες που κατέβαλαν και να αναφέρω ότι η ΑΔΙΣΠΟ και κατ' επέκταση οι Ένοπλες Δυνάμεις κέρδισαν το στοίχημα

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ Α/ΓΕΕΘΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΙΣ ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Όταν ανέλαβα την ηγεσία των Ενόπλων μας Δυνάμεων, σας παρότρυνα στην πραγματοποίηση του οράματός της δημιουργίας «Σύγχρονων και αποτελεσματικών Ενόπλων Δυνάμεων, υψηλής μαχητικής και αποτρεπτικής ικανότητας, με διεθνές κύρος, ικανών να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις ασφάλειας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, που θα αποτελούν πολύτιμο εργαλείο για την επίτευξη των εθνικών στόχων και αναντικατάστατη συνιστώσα της εθνικής μας ισχύος».

Στα πλαίσια της υλοποίησης αυτού του οράματος, σύμφωνα και με τις αποφάσεις της Πολιτικής Ηγεσίας της χώρας, προχωρήσαμε στη δημιουργία σύγχρονων δομών οργάνωσης και εφαρμόσαμε νέες σχέσεις διοίκησης, οι οποίες σηματοδοτούν την περαιτέρω πορεία μας για την ολοκλήρωση του οράματός μας και την κατ' ουσία εφαρμογή της διακλαδικότητας.

Μετά από επτά μήνες σκληρής και συλλογικής προσπάθειας, νιώθω την ανάγκη αλλά και την υποχρέωση να μοιραστώ μαζί σας, ορισμένες από τις σκέψεις, απόψεις και προβληματισμούς μου για το επιτελούμενο έργο εφαρμογής της διακλαδικότητας και την περαιτέρω πορεία μας.

ΕΝΝΟΙΑ – ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΟΤΗΤΑΣ

Μιλώντας σήμερα για διακλαδικότητα «δεν ανακαλύπτουμε κάτι νέο» ούτε προκαλούμε «επανάσταση» στο πεδίο των πολεμικών εφαρμογών. Αν μάλιστα κάποιος προσπαθήσει μέσα από την ιστορική μελέτη της εξέλιξης της πολεμικής τέχνης, να εντοπίσει την χρονική περίοδο κατά την οποία εκτελέστηκαν «κοινές» επιχειρήσεις για πρώτη φορά, πιθανόν να ξαφνιαστεί όταν διαπιστώσει ότι η μέθοδος αυτή εφαρμοζόταν συχνά από τους Αρχαίους Έλληνες.

Η ολοκληρωμένη μορφή της διακλαδικότητας εκφράζεται με την αρμονική και πλήρως συντονισμένη δράση των Κλάδων στον χώρο της μάχης ή της

αντιπαράθεσης, επιφέροντας ταυτόχρονα και την μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας αυτών. Η επίτευξη αυτού του στόχου, προϋποθέτει τον κατάλληλο μετασχηματισμό επιμέρους εννοιών σε διακλαδικές δυνατότητες και την υπό μορφή πλέγματος, σύνθεση και εφαρμογή τους. Το βασικό, όμως, σημείο το οποίο πρέπει να τυγχάνει ιδιαίτερης προσοχής είναι ότι η σύνθεση του πλέγματος αυτού, δεν θα πρέπει να αποτελεί μια απλή συρραφή, αλλά μια πλήρως μελετημένη και σχεδιασμένη σύζευξη των διακλαδικών αυτών εννοιών.

Η εφαρμογή της διακλαδικότητας απαιτεί αρχικά, κατάλληλη οργανωτική δομή και ανάλογες σχέσεις διοίκησης. Δεν νοείται διακλαδικότητα χωρίς την ύπαρξη μιας μείζονος κεντρικής αρχής, με ανάλογο αριθμό διακλαδικών Στρατηγείων υπό την επιχειρησιακή της διοίκηση, η οποία θα έχει την όλη ευθύνη της σχεδίασης και διεξαγωγής των επιχειρήσεων. Μιας αρχής λοιπόν η οποία, εκτός των άλλων, θα εκπονεί αλλά και θα αναθεωρεί, όποτε υπάρχει ανάγκη, τα διακλαδικά δόγματα. Αυτά τα δόγματα θα πρέπει να αποτελούν το φάρο, την κορωνίδα της επιχειρησιακής σχεδίασης των ΕΔ και το σημείο αναφοράς των αντιστοιχών δογμάτων των διαφόρων Κλάδων.

*....ανασύρας τα πλοία του εις την ξηράν, πλησίον του Ροιτείου.
Όταν προσήγγισαν οι Αθηναίοι απεβίβασαν αθήματα και
ενεπλάκησαν και κατά ξηράν και από των πλοίων εις αγώνα*

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Θεωρώ σαν κομβικό σημείο για την περαιτέρω αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας των Κλάδων και για τη μεγιστοποίηση των ιδιαίτερων επιχειρησιακών ικανοτήτων τους, τοπικά και χρονικά, την ανάληψη και την εκτέλεση των διαδικασιών επιχειρησιακής σχεδίασης από αυτή τη μείζονα κεντρική αρχή. Η υλοποίηση της επιχειρησιακής σχεδίασης αποτελεί έργο – στόχο που απαιτεί την υψηλότερη δυνατή συνεργασία, συνέργια και συναντίληψη όλων των εμπλεκομένων .

Ζωτικά κομμάτια, τα οποία συμπληρώνουν το διακλαδικό αυτό πλέγμα λειτουργίας είναι επιπλέον οι έννοιες, της ενοποίησης των δικτύων πληροφοριών, επικοινωνιών και εφαρμογών της Διοικητικής Μέριμνας. Η υλοποίηση και εφαρμογή αυτών των εννοιών, αποτελεί τους συνδετικούς αμφίδρομους αγωγούς μεταφοράς στοιχείων, δεδομένων και εφοδίων, μέσω των οποίων είναι δυνατόν να επιτευχθούν τόσο η επιτυχής σχεδίαση, διοίκηση και

έλεγχος, όσο και η εξασφάλιση της συνεχούς και αποτελεσματικής υποστήριξης, από άποψη διοικητικής μέριμνας, των επιχειρήσεων

Τα κομμάτια του διακλαδικού αυτού πλέγματος δεν θα καταστούν όμως λειτουργικά εάν δεν συνδεθούν κατάλληλα. Δεν θα έχουν τη μέγιστη αποτελεσματικότητα και θα αποτελούν απλά τα τμήματα ενός μη ολοκληρωμένου «παζλ». Ο κύριος συνδετικός κρίκος που θα δώσει «σάρκα και οστά» στην έννοια της διακλαδικότητας, είναι η καλλιέργεια και η ανάπτυξη του «διακλαδικού πνεύματος»

Η ανάπτυξη του διακλαδικού πνεύματος, ομολογώ ότι αποτελεί ένα τομέα των δραστηριοτήτων μας που με προβληματίζει ιδιαίτερα. Δεν είναι στόχος του οποίου την εφαρμογή μπορούμε να επιβάλλουμε με κάποιες μορφής διαταγή και πολύ περισσότερο δεν μπορούμε να προκαθορίσουμε την υλοποίησή του χρονικά. Αποτελεί τη σχέση, η οποία θα καλλιεργηθεί μέσα από τις διαδικασίες της διακλαδικής εκπαίδευσης, στις σχολές των Ενόπλων μας Δυνάμεων, τη συνύπαρξη – συνέργια στον επιτελικό χώρο και θα ολοκληρωθεί κάτω από τις διεργασίες της κοινής σχεδίασης των επιχειρήσεων ούτως ώστε να εξασφαλισθεί, αν απαιτηθεί, η αρμονική συνεργασία στο χώρο της μάχης.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ – ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΟΤΗΤΑ

Όπως αντιλαμβάνεστε, το όλο έργο που αναλάβαμε είναι μεγάλο, δύσκολο και οι απορρέουσες υποχρεώσεις μας, τόσο από το Εθνικό όσο και από το συμμαχικό φάσμα επιχειρησιακών αποστολών, επιβάλλουν την υλοποίησή του σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Θα νικήσει εκείνος του οποίου το στράτευμα διακατέχεται από το ίδιο πνεύμα σε όλα του τα επίπεδα.

ΣΟΥΝ ΤΣΟΥ

Κάθε έργο, τέτοιας εμβέλειας, προκειμένου να ολοκληρωθεί, απαιτεί συγκεκριμένες αλυσιδωτές διαδικασίες όπως: μελετημένο προγραμματισμό ενεργειών, λεπτούς χειρισμούς, ορθολογική και ρεαλιστική κατανομή του «διατιθέμενου» χρόνου και αυστηρή τήρηση αυτού κατά την υλοποίηση. Βέβαια η αναγκαιότητα υλοποίησης σε σύντομο χρονικό διάστημα είναι επιβεβλημένη, αλλά αυτό δεν σημαίνει και δεν πρέπει να υποθάλπει ανάλογες σκέψεις, ότι τα βήματα και ενέργειές μας είναι αποτέλεσμα πρόχειρου ή τυχαίου σχεδιασμού. Όλα μας τα βήματα ακολούθησαν τις απαιτούμενες δια-

δρομές και οι μέχρι τώρα προσπάθειές μας ολοκληρώνονται εντός των προκαθορισμένων χρονικών ορίων.

Αποτελεί κανόνα, και εμείς δεν αποτελούμε την εξαίρεση, το γεγονός ότι η μεταβατική περίοδος μέχρι την ολοκλήρωση των διαδικασιών οποιασδήποτε μορφής αναδιοργάνωσης, είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη και ότι χρήζει αυξημένης προσοχής. Στις Ένοπλες Δυνάμεις αυτό προσλαμβάνει ακόμα μεγαλύτερες διαστάσεις, γιατί δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να διαταραχθεί το τρέχον επίπεδο λειτουργίας και κυρίως η επιχειρησιακή μας ετοιμότητα.

Το εξαγώγιμο στοιχείο των προσπαθειών μας αποτελεί μια νέα φιλοσοφία στις σχέσεις διοίκησης των ΕΔ, η οποία πέρα από την αποτελεσματικότερη εκμετάλλευση των δυνατοτήτων των Κλάδων και τον αποδοτικότερο συντονισμό των ενεργειών μας, συντελεί και στην ταχύτερη και βέλτιστη αντιμετώπιση της οποιασδήποτε «θερμής» κατάστασης ή κρίσης, καθόσον ο Α/ΓΕΕΘΑ δεν θα κληθεί να συντονίσει τις δυνάμεις των Κλάδων υπό την πίεση των γεγονότων, αλλά θα έχει σχεδιάσει τις αποστολές αυτών, θα έχει εκπαιδεύσει και εξοπλίσει ανάλογα και θα έχει αξιολογήσει τις ικανότητες και δυνατότητές τους, από την περίοδο της ειρήνης.

Καταλαβαίνετε προφανώς, ότι η δυνατότητα της ταχύτερης και αποτελεσματικότερης αυτής αντιμετώπισης των διαφόρων καταστάσεων αποκτά ιδιαίτερη σημασία στον Ελληνικό επιχειρησιακό χώρο, καθόσον δεν έχουμε την πολυτέλεια μεγάλων χρονικών περιόδων για λήψη και εφαρμογή των αποφάσεων. Στα πλαίσια λοιπόν αυτού του πνεύματος και για την πλήρη κάλυψη των Εθνικών μας αναγκών, δημιουργήσαμε πέντε διακλαδικά Στρατηγεία, τα οποία βρίσκονται υπό την επιχειρησιακή διοίκηση του Α/ΓΕΕΘΑ από τον καιρό της ειρήνης.

Αυτά τα διακλαδικά Στρατηγεία θεμελιώνουν τη νέα δομή των Ενόπλων μας Δυνάμεων και είναι αυτά που, με τις δυνάμεις τους, θα αποτελέσουν την αιχμή του διακλαδικού επιχειρησιακού δόρατος της χώρας μας εναντίον οποιουδήποτε τολμήσει να επιβουλευτεί τα κυριαρχικά της δικαιώματα. Είναι τα δάκτυλα του χεριού των Ενόπλων δυνάμεων τα οποία ενώ εκ φύσεως δεν είναι όμοια, εντούτοις δουλεύουν αρμονικά για έναν κοινό σκοπό. Η εύρυθμη αυτή αλλά και επιτυχής λειτουργία των διακλαδικών Στρατηγείων εξαρτάται απόλυτα από την ποιότητα και το επίπεδο του προσωπικού που τα στελεχώνει σε συνδυασμό με την τεχνολογική υποστήριξη που διαθέτουν.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΟΤΗΤΑ

Ανεξάρτητα από το βαθμό της διακλαδικής μετεξέλιξης των Ενόπλων μας Δυνάμεων και τη σημαντική επίδραση των σύγχρονων στρατιωτικών τεχνολογιών, η επιχειρούμενη νέα μορφή, θα συνεχίζει να στηρίζεται στον παράγοντα άνθρωπο ο οποίος αποτελεί και το κέντρο κάθε αμυντικού συστήματος.

Η νέα μορφή των Ενόπλων Δυνάμεων, πέραν των επιχειρησιακών πλεονεκτημάτων που θα μας προσδώσει, δημιουργεί παράλληλα και αυξημένες απαιτήσεις επί των δυνατοτήτων, ικανοτήτων και προσόντων του προσωπικού μας. Απαιτήσεις που καθιστούν σήμερα την ανάγκη για συνεχή επαγγελματική βελτίωση, τόσο επιτακτική όσο ποτέ. Πρέπει όλα τα στελέχη μας να συνειδητοποιήσουν ότι είναι «αναγκασμένα» να συμμετέχουν σε μια διαρκή εκπαιδευτική διαδικασία, προκειμένου να αποκτήσουν νέες ή να εμπλουτίσουν τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες τους.

Το προσωπικό μας, για να είναι ικανό να λειτουργεί σε ένα διακλαδικό περιβάλλον πρέπει να διακατέχεται, μεταξύ των άλλων, από ευρεία στρατιωτική παιδεία, προσαρμοστικότητα και γνώση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων των μέσων όλων των κλάδων των ΕΔ.

Η επιτελική μόρφωση, η ποικιλόμορφη εμπειρία, η ευκαμψία σκέψης και η ευρεία αντίληψη συνθέτουν τις επιμέρους ικανότητες των στελεχών των διακλαδικών μας Στρατηγείων και Επιτελείων.

Παρατηρούμε λοιπόν, ότι το προσωπικό των σύγχρονων Ενόπλων Δυνάμεων θα πρέπει να διαθέτει ένα πολυδιάστατο και ποικιλόμορφο επίπεδο ικανοτήτων και γνώσεων. Η ανάγκη απόκτησης προσωπικού τέτοιου επιπέδου, μας οδηγεί στην αναθεώρηση της όλης φιλοσοφίας που πρέπει να διέπει τον τομέα της εκπαίδευσης. Δεν μπορούμε να αναφερόμαστε σε διακλαδικότητα των Ενόπλων Δυνάμεων, εάν δεν παρέχουμε στο προσωπικό μας διακλαδική εκπαίδευση. Η αναδιοργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος των Ενόπλων μας Δυνάμεων έχει ήδη ξεκινήσει και σε σύντομο χρονικό διάστημα θα μπορούμε να μιλάμε για πλήρως παρεχόμενη διακλαδική εκπαίδευση συγχρόνων απαιτήσεων.

Στο πλαίσιο αυτής της εκπαιδευτικής αναδιοργάνωσης για την εφαρμογή της διακλαδικής εκπαίδευσης, έχω την άποψη ότι η προσέγγισή μας πρέπει να είναι ευρύτερη και να ξεφεύγει των «στενών - αυστηρών» ορίων της

έννοιας «στρατιωτική εκπαίδευση». Πρέπει να επεκταθεί περισσότερο, να αρχίσει να καλύπτει και τον τομέα της γενικότερης επιμόρφωσης του προσωπικού. Προσεγγίζοντας το όλο θέμα της εκπαίδευσης με αυτό τον τρόπο, δεν θα εξασφαλίσουμε μόνο την επάρκεια των γνώσεων και την αναγκαία εξειδίκευση του προσωπικού για τις επιχειρησιακές ή επιτελικές θέσεις που στελεχώνουν κατά την παρούσα χρονική περίοδο ή θα στελεχώσουν στο μέλλον, αλλά δημιουργούμε, στο προσωπικό μας, το απαραίτητο υπόβαθρο για να λειτουργήσει επιτυχώς σε μελλοντικές θέσεις αυξημένης ευθύνης τόσο σε Εθνικό, όσο και σε Συμμαχικό ή Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το κυριότερο που θα επιτύχουμε με την διακλαδική εκπαίδευση, είναι ότι θα φέρουμε κοντά, από τα πρώτα επαγγελματικά τους βήματα, τα στελέχη των ΕΔ. Θα τους γίνει βίωμα, ότι η συνύπαρξή τους στο χώρο αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα επιτυχίας. Θα μιλάμε επιτέλους την ίδια γλώσσα, θα χρησιμοποιούμε την ίδια ορολογία και θα καλλιεργηθεί το διακλαδικό πνεύμα.

Είναι γνωστό ότι το επιχειρησιακό περιβάλλον χαρακτηρίζεται από την ταχύτητα με την οποία μεταβάλλονται οι διάφορες καταστάσεις. Αυτή η μεταβλητότητα δημιουργεί ένα κλίμα αβεβαιότητας για το μέλλον των επιχειρήσεων, αναγκάζει τα στελέχη μας να αντιμετωπίζουν το αναπάντεχο και τα οδηγεί στο να λαμβάνουν αποφάσεις κάτω από συνθήκες ιδιαίτερα αυξημένης πίεσης. Αυτές οι αποφάσεις θα πρέπει να ληφθούν ταχύτατα και να συντελούν στην ορθή και αποτελεσματική αντιμετώπιση των καταστάσεων.

...ήκιστα γαρ πόλεμος επί ρητοίς χωρει, αυτός δε αφ' αυτού τά πολλά τεχνάται πρὸς το παρατυγχάνον'.....

(ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑ Α'122)

Εδώ λοιπόν προκύπτει ο κυρίαρχος ρόλος που διαδραματίζει η διαδικασία λήψης αποφάσεων και η οποία αφενός μεν συμπεριλαμβάνεται στα επιχειρίδια όλων των Κλάδων, αφετέρου δε, όπως διαπίστωσα από την πολυετή εμπειρία μου στο χώρο των Ενόπλων Δυνάμεων, είτε δεν αξιοποιείται κατάλληλα, είτε δεν τυγχάνει της προσοχής και βαρύτητας που της αρμόζει. Η διαδικασία αυτή συντίθεται από μια σειρά ενεργειών μέσω της οποίας, αυτός που έχει την ευθύνη λήψης της απόφασης, πρέπει να συνειδητοποιήσει, ότι θα οδηγηθεί όχι στην μονοδρόμηση της σκέψης του, αλλά στην εξεύρεση της επιθυμητής σύντομης και βέλτιστης λύσης.

Σε αυτό το σημείο είναι εύλογο να αναρωτηθεί κάποιος για το αν η λήψη μιας σωστής και σύντομης απόφασης είναι αποτέλεσμα μόνο μιας αυστηρής τήρησης των ενεργειών που καθορίζει η διαδικασία λήψης απόφασης, όπως επίσης και για το αν έννοιες όπως κρίση, γνώση και εμπειρία δεν αποτελούν απαραίτητα κριτήρια για την ορθότητα και εγκυρότητα των λαμβανομένων αποφάσεων.

Η κρίση, η γνώση και η εμπειρία, τόσο αυτού που λαμβάνει την απόφαση όσο και των επιτελών βοηθών του, αποκτούν ιδιαίτερη σημασία. Είναι τα εφόδια που θα προσδώσουν στο προσωπικό τη δυνατότητα εκτέλεσης μιας νοητικής διεξαγωγής των γεγονότων και μιας πλήρους «ενόρασης» των μελλοντικών εξελίξεων, της αντιμετωπιζόμενης κατάστασης, εντοπίζοντας έγκαιρα όλες τις παραμέτρους που μπορούν να την επηρεάσουν. Μια δυνατότητα που θα δώσει στην τυποποιημένη διαδικασία λήψης απόφασης το ιδιαίτερο εκείνο χαρακτηριστικό που θα μας εξασφαλίσει το πλεονέκτημα του να προκαταλαμβάνουμε τις εξελίξεις και όχι να προσπαθούμε να προλάβουμε αυτές.

Συνάγεται λοιπόν ότι, τα στελέχη των διακλαδικών επιτελείων πρέπει να αναπτύξουν, επιπλέον, την ικανότητα να προσδιορίζουν νοητικά και με διευρυμένη επιχειρησιακή φαντασία, στα πλαίσια της αποστολής, την εξέλιξη των γεγονότων ώστε να οδηγούνται στην λήψη της σωστής απόφασης και στην έγκαιρη εκμετάλλευση των πιθανών εχθρικών αδυναμιών.

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΛΑΔΟΙ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Οι Ένοπλες Δυνάμεις αλλάζουν. Γίνονται πιο ευέλικτες, πιο αποτελεσματικές, πιο σύγχρονες. Οι αλλαγές, στο σύνολό τους, φαίνεται ότι εστιάζονται στο στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο. Θα ήθελα όμως να μην σταθούμε μόνο εκεί, αλλά να αντιληφθούμε ότι η διακλαδικότητα θα πρέπει να αρχίσει πλέον να διέπει και το τακτικό επίπεδο. Ένα επίπεδο στο οποίο οι αλλαγές που επιτελούνται τώρα πιθανόν να μην γίνονται αντιληπτές γιατί τυπικά, σε αυτή τη φάση, δεν επηρεάζεται ο τρόπος με τον οποίο θα πολεμήσουν οι τακτικές μονάδες των Κλάδων. Όταν όμως ολοκληρωθεί η εφαρμογή της διακλαδικότητας, οι μονάδες των Κλάδων θα κληθούν να υλοποιήσουν τις αρχές της και να δράσουν υπό το πνεύμα των εκπονηθέντων δογμάτων.

Εφαρμόζουμε τη διακλαδικότητα γιατί αποτελεί την εξέλιξη που θα συμβάλει στην επιτυχία της αποστολής μας. Δεν μιμούμαστε ούτε αντιγράφουμε τυφλά, δομές, τεχνικές και τακτικές άλλων σύγχρονων στρατών. Μελε-

τάμε, αξιολογούμε, αναλύουμε, εκτιμούμε, προσαρμόζουμε και ανάλογα εκμεταλλευόμαστε και εφαρμόζουμε τις εξελίξεις της στρατιωτικής τέχνης και τεχνολογίας.

Επισημαίνω και επιθυμώ να ξεκαθαριστεί μια για πάντα ότι η διακλαδική επιχειρησιακή λειτουργία μας δεν επιφέρει την κατάργηση των Κλάδων. Η ιστορία, η προσφορά και η παράδοση κάθε Κλάδου είναι σεβαστές. Κανείς δεν λησμονεί και δεν μπορεί να μείνει ασυγκίνητος μπροστά στις θυσίες και στον ποταμό αίματος του προσωπικού του Στρατού Ξηράς που χύθηκε στους αγώνες του Έθνους μας για την υπεράσπιση της εδαφικής μας ακεραιότητας και των ιδανικών της φυλής μας. Κανείς δεν μπορεί να μην αναγνωρίσει το αήττητο στις μάχες καθώς και τον σημαντικό ρόλο που διαδραμάτισε το Πολεμικό μας Ναυτικό, ένα ρόλο μάλιστα τον οποίο είχε ξεκάθαρα εντοπίσει και ο Θουκυδίδης «Μέγα γάρ το της θαλάσσης κράτος». Κανείς δεν μπορεί να παραγνωρίσει τον καταλυτικό ρόλο της Πολεμικής Αεροπορίας, τις γεμάτες τόλμη και ηρωισμό σελίδες της ιστορίας της αλλά και τον καθημερινό αγώνα που δίνει στον εθνικό εναέριο χώρο της χώρας μας, αποτελώντας το «ορατό δόρυ» της αμυντικής μας πολιτικής.

Έφτασε όμως το πλήρωμα του χρόνου, να αντιληφθούμε ότι οι σύγχρονες επιχειρήσεις δεν διεξάγονται πλέον από τους κλάδους σε ανεξάρτητη βάση. Οι ΕΔ αποτελούν μία «ομάδα» και όπως σε κάθε ομάδα, τα καλύτερα αποτελέσματα επιτυγχάνονται μόνο με την συντονισμένη προσπάθεια, την κατά τόπο και χρόνο εκμετάλλευση των ιδιαιτέρων δυνατοτήτων των μελών και την μεταξύ τους ειλικρινή συνεργασία, εμπιστοσύνη και αλληλοσεβασμό.

Πρέπει όλοι να κατανοήσουμε ότι στις σύγχρονες επιχειρήσεις η επιχειρησιακή και τακτική απόσταση μεταξύ χερσαίων, θαλάσσιων και εναέριων ενεργειών είναι πολύ μικρή. Οι Κλάδοι των Ενόπλων Δυνάμεων αποτελούν συγκοινωνούντα δοχεία στο σύγχρονο θέατρο επιχειρήσεων και οι δραστηριότητές τους, σε όλο το φάσμα του «χώρου της μάχης», μια αλυσίδα που σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να σπάσει.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Αναλάβαμε την υλοποίηση ενός έργου που θα καθορίσει τη μορφή των Ενόπλων μας Δυνάμεων για την επόμενη, τουλάχιστον δεκαετία. Ξέρω ότι προχωράμε γρήγορα και σε πολλές περιπτώσεις με εξαντλητικούς ρυθμούς. Δεν έχουμε όμως την πολυτέλεια χρονοβόρων διαδικασιών εφαρμογής. Οι ι-

διομορφίες του Εθνικού μας περιβάλλοντος και οι ιδιαιτερότητες των απειλών που αντιμετωπίζει η χώρα μας δεν επιτρέπουν αργούς ρυθμούς ή στάσεις. Οι ίδιοι οι καιροί το δείχνουν αυτό.

Είμαστε αντιμέτωποι με μια τεράστια πρόκληση που απαιτεί τη λειτουργία μας υπό το πρίσμα του «διακλαδικού πνεύματος», αλλά και τη συστράτευση των δυνάμεων όλου του προσωπικού, ανεξάρτητα από βαθμό και θέση. Δεν θέλω λοιπόν μεμψιμοιρίες, άτοπους προβληματισμούς, αναποφασιστικότητα, ψευδοδιλήμματα ή μικροπολιτικές αντιλήψεις περί πρωτοκαθεδρίας των Κλάδων. Όλα αυτά δεν συμβαδίζουν με την έννοια της διακλαδικότητας, αντίθετα υπονομεύουν την πορεία μας προς αυτή.

Στη διαδικασία της υλοποίησης είναι πιθανό να εντοπισθούν σημεία τα οποία χρήζουν βελτίωσης ή ακόμα και αλλαγής. Τονίζω, ότι είμαι ανοικτός στις όποιες τεκμηριωμένες προτάσεις και ιδέες, οι οποίες θα συντελέσουν στην αρτιότερη θεμελίωση και επιτυχή ανέγερση του οικοδομήματος των Ενόπλων μας Δυνάμεων.

Η εφαρμογή της διακλαδικότητας είναι ο στόχος μας αλλά σε καμία περίπτωση δεν σημαίνει και το τέλος της μετεξέλιξης των Ενόπλων μας Δυνάμεων. Δεν αποτελεί την τελευταία «κορυφή» που απομένει να κατακτήσουμε. Είναι η «ελάχιστη» απαίτηση για να έχουμε ένα σύγχρονο επίπεδο Ενόπλων Δυνάμεων, ένα επίπεδο που θα εξασφαλίζει τη χώρα μας από κάθε επιβουλή, ένα επίπεδο που θα καλύπτει με το πέπλο της ασφάλειας τις ειρηνικές προσπάθειες του Ελληνικού λαού για μεγαλύτερη κοινωνική πρόοδο και ανάπτυξη, σε όλους τους τομείς.

Η πυξίδα που μας οδηγεί, δείχνει σταθερά την κατεύθυνση της ποιοτικής αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού των Ενόπλων μας Δυνάμεων. Δεν έχουμε περιθώρια για μέτριες επιδόσεις και συμβιβαστικά αποτελέσματα. Η Πολιτική Ηγεσία και μέσω αυτής ο Ελληνικός λαός, αναμένει πολλά από τις Ένοπλες Δυνάμεις. Έχει, πολλάκις, διατυπώσει και έχει εκφράσει τη μεγάλη του εμπιστοσύνη σ' εμάς. Δεν μας επιτρέπεται λοιπόν να τον απογοητεύσουμε.

ΝΕΑ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΣΤΙΣ Ε.Δ.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΑΔΙΣΠΟ

Η ανάγκη για την δημιουργία σχολών πολέμου, στις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις, διαπιστώθηκε στις αρχές του περασμένου αιώνα. Πρώτα το Πολεμικό Ναυτικό το 1921 και ο Στρατός Ξηράς το 1925, ίδρυσαν σχολές πολέμου. Μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο ακολούθησε η Πολεμική Αεροπορία στην ίδρυση της δικής της σχολής πολέμου το 1957. Οι σχολές αυτές λειτούργησαν ανεξάρτητα μέχρι το 2003, με παρόμοια αλλά ανεξάρτητα προγράμματα εκπαίδευσης.

ΝΣΠ (ΠΝ)
1921-2003

ΑΣΠ (ΣΞ)
1925-2003

ΣΠΑ (ΠΑ)
1957-2003

Η αναδιάρθρωση της δομής, το νέο δόγμα, στα πλαίσια του διακλαδικού προσανατολισμού, των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, ανέδειξε την ανάγκη δημιουργίας ενιαίας σχολής επιτελικής εκπαίδευσης, διακλαδικού χαρακτήρα, με τη συμμετοχή Αξιωματικών από τους τρεις κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων. Η λειτουργία της ΑΔΙΣΠΟ εγκρίθηκε με το Ν. 3186/01 Οκτ 2003 (ΦΕΚ 230 Α') και ξεκίνησε το Σεπτέμβριο του 2003.

Το έμβλημα της Σχολής αποτελείται από το έμβλημα του ΓΕΕΘΑ με τα σύμβολα των 3 Κλάδων και με την προσθήκη ενός βιβλίου και ενός ξίφους που κόβει τον «Γόρδιο Δεσμό», που συμβολίζουν τη δύναμη και την αποφασιστικότητα που δίδει η γνώση για την επίλυση παντός προβλήματος. Στο πάνω μέρος του εμβλήματος φέρεται η επιγραφή «ΕΝ ΤΗ ΕΝΩΣΕΙ Η ΙΣΧΥΣ»

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΑΔΙΣΠΟ

Η ΑΔΙΣΠΟ είναι ένα Ανώτατο Στρατιωτικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα μεταπτυχιακού χαρακτήρα και αποστολή της είναι :

«Να παρέχει διακλαδική εκπαίδευση επιχειρησιακού και στρατηγικού επιπέδου, καθώς και επιμόρφωση επί βασικών θεμάτων, γεωπολιτικής σε ανώτερα στελέχη των ΕΔ, με σκοπό την προαγωγή της ικανότητάς τους στη σχεδίαση, διεύθυνση, διεξαγωγή διακλαδικών επιχειρήσεων, την κατάρτισή τους για τη στελέχωση εθνικών και συμμαχικών διακλαδικών στρατηγείων, στο εσωτερικό ή εξωτερικό και λοιπών εθνικών - συμμαχικών / διεθνών θέσεων για να τους καταστήσει ικανούς διοικητές και επιτελείς διακλαδικών στρατηγείων.»

Η ΑΔΙΣΠΟ λειτουργεί και ως επιστημονικός φορέας στο χώρο των Ενόπλων Δυνάμεων για θέματα Διακλαδικότητας, Άμυνας, Ασφάλειας και Γεωπολιτικής - Στρατηγικής στα πλαίσια Εθνικού - Συμμαχικού και Διεθνούς ενδιαφέροντος.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΤΙΡΙΟΥ ΤΗΣ ΑΔΙΣΠΟ

Η ΑΔΙΣΠΟ στεγάζεται στο στρατόπεδο «Ταξιάρχου Λασκαρίδη Κωνσταντίνου» σε κτίριο εμβαδού 1910 τ.μ. ευρισκομένου εντός δάσους 150 στρεμμάτων.

Η ανέγερση του κτιρίου άρχισε το 1911 με προορισμό τη στέγαση της «Νέας Γεωργικής Σχολής».

Το κτίριο είναι νεοκλασικού τύπου και έχει χαρακτηριστεί μνημείο τέχνης λόγω του μοναδικού αρχιτεκτονικού του στυλ. Έχει κάτοψη σχήματος «Ε» και αποτελείται από ημιυπόγειο, ισόγειο και έναν όροφο.

Πιστεύεται ότι, επειδή προσομοιάζει προς τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό του Ιταλού Vitaliano Poseli, είναι έργο δικό του.

Η ανέγερση του κτιρίου, ολοκληρώνεται το έτος 1927 και χρησιμοποιείται από τις στρατιωτικές αρχές.

Την 7^η Ιανουαρίου 1928 το κτίριο υφίσταται σοβαρές καταστροφές από μεγάλη πυρκαγιά και καθίσταται ακατάλληλο για χρήση παρέμεινε δε σε αυτή τη κατάσταση μέχρι το 1930, οπότε ολοκληρώθηκαν οι επισκευές.

Κατά τη διάρκεια της ύπαρξης του από το 1927 μέχρι σήμερα το κτίριο έχει χρησιμοποιηθεί ποικιλοτρόπως.

Από το 1934 - 1940, στεγάζονταν η Σχολή Τεχνιτών και η Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών Πυροβολικού. Από το 1934 - 1940, η Ανωτάτη Σχολή Πολέμου του ΣΞ, στεγαζόταν επίσης στο ίδιο κτίριο.

Μετά την κήρυξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου το κτίριο χρησιμοποιήθηκε ως χώρος περίθαλψης τραυματιών και μετά την εισβολή των Γερμανών στην Ελλάδα το 1941 ως αποθήκη εφοδίων και υλικών του Γερμανικού στρατού. Μετά την απελευθέρωση από τους Γερμανούς στέγασε την Βρετανικο-Ινδική Ταξιαρχία και τμήματα του Ελληνικού Στρατού (Κέντρο διερχομένων Θεσ/νίκης - Αθήνας). Το έτος 1948 το κτίριο περιήλθε στην πλήρη κατοχή του Ελληνικού Στρατού και μέχρι το 1950 ολοκληρώθηκαν οι εργασίες συντηρήσεως και αποκατά-

στασης ζημιών, που είχαν προκληθεί κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Από το 1950 στεγαζόταν η Ανωτάτη Σχολή Πολέμου του ΣΞ , όπου και λειτουργούσε μέχρι την 24η Ιουλίου 2003 .

Από την 25 Ιουλίου 2003 άρχισε η λειτουργία της ΑΔΙΣΠΟ.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΔΙΣΠΟ

Η Σχολή είναι ισότιμη με διακλαδικό σχηματισμό. Στη θέση του Διοικητή τοποθετείται εκ περιτροπής από τους τρεις Κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων, αξιωματικός με βαθμό Υποστρατήγου και αντιστοίχου των άλλων Κλάδων. Στις θέσεις του Υποδιοικητή και του Διευθυντή Σπουδών τοποθετούνται αξιωματικοί με βαθμό Ταξιάρχου και αντιστοίχου των άλλων Κλάδων. Η σειρά στελέχωσης των παραπάνω θέσεων είναι η ακόλουθη: Στρατού Ξηράς-Πολεμικού Ναυτικού-Πολεμικής Αεροπορίας.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΔΙΣΠΟ

Η εκπαίδευση στην ΑΔΙΣΠΟ διεξάγεται από τις έδρες που είναι:

Έδρα Επιχειρησιακής Σχεδίασης (ΕΕΣ)

Η ΕΕΣ παρέχει στους σπουδαστές τις απαραίτητες γνώσεις, οι οποίες αφορούν στο Σύστημα Χειρισμού Κρίσεων, τη Διαδικασία Λήψης Απόφασης και την Επιχειρησιακή Εκπαίδευση ανά Κλάδο. Εκτελεί πρακτικές εφαρμογές των ανωτέρω με την οργάνωση και διδασκαλία επιτελικών ασκήσεων σε θέματα Χειρισμού Κρίσεων, Επιχειρησιακής Εκπαίδευσης ανά Κλάδο, Μικτών Επιχειρήσεων (ΣΞ-ΠΝ, ΣΞ-ΠΑ, ΠΝ-ΠΑ) και Επιχειρησιακής Σχεδίασης κοινής και για τους τρεις Κλάδους.

Έδρα Διακλαδικού Αμυντικού Προσανατολισμού (ΕΔΑΠ)

Η ΕΔΑΠ παρέχει στους σπουδαστές τις απαραίτητες γνώσεις σε θέματα Δογμάτων, Ηγεσίας, Διοίκησης Διευθυντικής, Στρατιωτικής Αλληλογραφίας και Ορολογίας. Πραγματοποιεί παρουσιάσεις σε θέματα Οργάνωσης και Λειτουργίας του ΥΕΘΑ, των ΓΕ, των Διακλαδικών Επιχειρησιακών Στρατηγείων (Ελληνικών και ΝΑΤΟ), καθώς και των Σωμάτων Ασφαλείας. Εκτελεί πρακτικές εφαρμογές με την οργάνωση και διδασκαλία επιτελικών ασκήσεων σε αντικείμενα, Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων και Συμμαχικού Στρατηγείου.

Έδρα Ασφάλειας Στρατηγικής (ΕΑΣ)

Η ΕΑΣ παρέχει στους σπουδαστές τις απαραίτητες γνώσεις σε θέματα, ΠΕΑ, Εξωτερικής Πολιτικής, ΕΘΣΣ, Στρατηγικής, Διεθνών Σχέσεων και Διεθνούς Δικαίου. Διεθνούς και Περιφερειακού Επιχειρησιακού Περιβάλλοντος και των κινδύνων από Σύγχρονες Απειλές.

Έδρα Διακλαδικών Επιχειρήσεων-Ασκήσεων (ΕΔΕΑ)

Η ΕΔΕΑ παρέχει στους σπουδαστές τις απαραίτητες γνώσεις για τη Σχεδίαση - Εκτέλεση - Υποστήριξη Διακλαδικών Επιχειρήσεων. Εκτελεί ασκήσεις εφαρμογής των Διακλαδικών Δογμάτων, των διαδικασιών Επιχειρησιακής Σχεδίασης, Διεύθυνσης και Διεξαγωγής των πάσης φύσεως Διακλαδικών Επιχειρήσεων καθώς επίσης και με τη χρήση Η/Υ [(C4I) - JTLS].

Η εκπαίδευση επίσης, υποστηρίζεται συντονίζεται και οργανώνεται από τα τμήματα:

Τμήμα Εκπαίδευσης

Το Τμήμα Εκπαίδευσης συντάσσει και μεριμνά για την υλοποίηση του προγράμματος εκπαίδευσης, εισηγείται το διορισμό εξωτερικών ομιλητών, μεριμνά για τον προγραμματισμό των εκπαιδευτικών επισκέψεων και στο τέλος της εκπαιδευτικής σειράς, συντάσσει και υποβάλλει τον απολογισμό εκπαίδευσης με σχετικές προτάσεις.

Τμήμα Μελετών-Ερευνών

Το Τμήμα Μελετών - Ερευνών μελετά και ερευνά την εξέλιξη των πολεμικών μέσων και ιδεών και την επίδραση αυτών στην οργάνωση και χρησιμοποίηση των στρατευμάτων, για την υποβολή προτάσεων διαμόρφωσης πολεμικών δογμάτων, κανόνων και μεθόδων. Θέματα που αφορούν τους εκπαιδευτικούς αντικειμενικούς σκοπούς της Σχολής, με ανάλογες τροποποιήσεις στην εκπαιδευτική ύλη. Εισηγείται μέτρα για τη βελτίωση των εφαρμοζόμενων μεθόδων εκπαίδευσης.

Τμήμα Πληροφορικής

Αποστολή του Τμήματος Πληροφορικής είναι η οργάνωση και διεξαγωγή της εκπαίδευσης σε θέματα πληροφορικής, καθώς και η ανάπτυξη, λειτουργία και τεχνική υποστήριξη των διοικητικών - εκπαιδευτικών συστημάτων πληροφορικής της Σχολής.

Αντικείμενα Εκπαίδευσης

Η εκπαίδευση στη σχολή διεξάγεται κατά το πλείστον υπό μορφή σεμιναρίου και γίνεται με :

- Παρουσίαση υπό μορφή διαλέξεων των αντικειμένων που καθορίζονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης.
- Διαλογική συζήτηση των εξωτερικών ομιλητών και των σπουδαστών τόσο στην αί-

θουσα όσο και στις ομάδες.

- Συζήτηση κατά ομάδες για ειδικά θέματα / προβλήματα και εξαγωγή συμπερασμάτων και προτάσεων.
- Ατομικές ή ομαδικές εργασίες όπως καθορίζονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης περιλαμβάνει αντικείμενα κατανεμημένα στις 4 περιόδους όπως:
 - Θεωρητικά Αντικείμενα.
 - Διαλέξεις από Στρατιωτικούς ομιλητές και Καθηγητές ΑΕΙ.
 - Διεξαγωγή Σεμιναρίων.
 - Άσκηση εφαρμογής Χειρισμού Κρίσεων.
 - Άσκηση ΨΕ.
 - Ασκήσεις εφαρμογής Επιχειρησιακής Σχεδίασης ανά Κλάδο, Μικτών Επιχειρήσεων, Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων και Άσκηση Συμμαχικού Στρατηγείου.
 - Ασκήσεις Διακλαδικής Επιχειρησιακής Σχεδίασης και Διεξαγωγής Διακλαδικών Επιχειρήσεων.
 - Εξοικείωση με το ΠΠ JTLS και διεξαγωγή Διακλαδικών Επιχειρήσεων - Διεξαγωγή Διακλαδικών Επιχειρήσεων.
 - Πραγματοποίηση εκπαιδευτικών ταξιδιών στο εξωτερικό και στο εσωτερικό (Διακλαδικά Στρατηγεία και νησιά Αν. Αιγαίου και Δωδεκάνησα).
 - Εκπαιδευτικές επισκέψεις σε Μουσεία, Βιομηχανίες, Αρχαιολογικούς Χώρους και Άγ. Όρος.
 - Παρουσίαση- υποστήριξη από τους σπουδαστές των διατριβών τους.

Διάρκεια Εκπαίδευσης

Η φοίτηση διαρκεί 44 εβδομάδες και ο χρόνος εκπαίδευσης κατανέμεται σε 4 περιόδους.

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ-ΕΠΙΛΟΓΕΣ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Διάλεξη του Αρχηγού ΓΕΣ Αντιστρατήγου Π. ΧΑΡΒΑΛΑ προς τους σπουδαστές της ΑΔΙΣΠΟ στις 14 Νοε 2003

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κύριε Διοικητά της Σχολής.
Κύριοι συνάδελφοι.
Αγαπητοί σπουδαστές.

Είμαι συγκινημένος που βρίσκομαι σήμερα στη Σχολή αναπολώντας το πέρασμά μου από εδώ πρίν, από 20 χρόνια.

Νοιώθω όμως ιδιαίτερα ευτυχής, γεμάτος χαρά και ικανοποίηση από την εικόνα των διαφορετικών στολών που αντικρίζω. Η Διακλαδική Σχολή ενώ υπήρξε όνειρο άπιαστο για πολλούς, αποτέλεσε όνειρο-στόχο για κάποιους άλλους και ο χρόνος υλοποίησης αυτού του στόχου δείχνει και τη δυναμική της αλλαγής και του εκσυγχρονισμού των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας.

Στην ανάπτυξη που θα ακολουθήσει θα καταβληθεί προσπάθεια για καταγραφή των προκλήσεων, επιλογών και προοπτικών του Στρατού Ξηράς κάτω από το φως των νέων δεδομένων και εξελίξεων.

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

(Γεωστρατηγικό Περιβάλλον Ασφάλειας)

Στον περασμένο αιώνα συντελέστηκαν καθοριστικές αλλαγές σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, έτσι που με ευχέρεια μπορούμε να πούμε ότι το λυκαυγές του 21^{ου} αιώνα αποτελεί το ορόσημο δρομολόγησης σημαντικών εξελίξεων σε ευρύ φάσμα τομέων της πολιτικής, κοινωνικής, οικονομικής, πολιτιστικής και στρατιωτικής δραστηριότητας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Οι σημαντικές μεταβολές που πραγματοποιήθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 90, με την υπογραφή της συνθήκης μείωσης των συμβατικών εξοπλισμών, τη διάλυση του συμφώνου της Βαρσοβίας, τις σοβαρές πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις στα Βαλκάνια και την Ανατολική Ευρώπη, οδήγησαν στην

αλλαγή του περιβάλλοντος ασφάλειας και την αλλαγή της μορφής των απειλών κατά της χώρας μας.

Σήμερα το **Διεθνές περιβάλλον** είναι πολύπλοκο και ενδεχομένως ενέχει κινδύνους. Η κύρια απειλή διεξαγωγής παγκόσμιου πολέμου μεσοπρόθεσμα έχει εξαλειφθεί, αλλά εθνικές, οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές εντάσεις εξακολουθούν να προκαλούν αστάθεια στο διεθνές σύστημα ασφάλειας. Οι περιφερειακές συγκρούσεις, τα καταρρέοντα και ασταθή κράτη και ένας αριθμός μη παραδοσιακών, υπερεθνικών και απρόβλεπτων προκλήσεων ή κινδύνων, παραμένουν οι κύριες απειλές υπονόμευσης της ειρήνης.

Υπερεθνικοί κίνδυνοι ή άλλες ασύμμετρες απειλές, δημιουργούνται από τον εθνικοθηρησκευτικό φανατισμό και το ριζοσπαστισμό, τη διεθνή τρομοκρατία, το διεθνές οργανωμένο έγκλημα, τη διακίνηση ναρκωτικών, το παράνομο εμπόριο όπλων, τη διασπορά πυρηνικών όπλων και όπλων μαζικής καταστροφής καθώς και τις περιβαλλοντικές καταστροφές ή/ και δολιοφθορές. Ο πόλεμος των πληροφοριών και οι απειλές από συστήματα που βασίζονται στη χρήση του διαστήματος συμπληρώνουν το τοπίο των σύγχρονων ασύμμετρων απειλών κατά της ειρήνης.

Το **περιφερειακό περιβάλλον** ασφάλειας της χώρας μας χαρακτηρίζεται από μια έντονη ρευστότητα, η οποία ενισχύθηκε από την ανάγκη μεταβολής των κοινωνικών και οικονομικών δομών των πολιτικών συστημάτων στην **Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη**, καθώς και στα **Βαλκάνια**. Εάν σε αυτά τα προβλήματα προστεθούν και εκείνα που προκύπτουν στην περιοχή της λεκάνης της Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής, τότε έχουμε μια συνολική εικόνα της αστάθειας που υπάρχει στη γενικότερη περιοχή και που χαρακτηρίζεται από μια μεγάλη ποικιλία στρατιωτικών και άλλου είδους κινδύνων.

Η περιοχή αυτή της αστάθειας θεωρείται από τις στρατηγικότερες στον πλανήτη λόγω των ενεργειακών και υδάτινων αποθεμάτων της καθώς και των διαμετακομιστικών οδών διακίνησης σημαντικού ποσοστού του παγκόσμιου εμπορίου. Η **ασφάλεια της Ευρώπης προϋποθέτει τη σταθερότητα στην περιοχή** γεγονός που δικαιολογεί και το αυξημένο ενδιαφέρον των διεθνών οργανισμών (ΕΕ, ΝΑΤΟ, ΟΑΣΕ) τα τελευταία χρόνια.

(Ανάλυση Απειλών)

Εκτιμάται, ότι η **κύρια απειλή κατά της χώρας μας** θα εξακολουθήσει να προέρχεται από την Τουρκία. Παρά τις προσπάθειες για δημιουργία κλίματος

ύφεσης στην περιοχή των Βαλκανίων, αυτή συνεχίζει να εφαρμόζει την **αναθεωρητική** της πολιτική που **αποσκοπεί** στην αλλαγή του “STATUS QUO” όχι μόνο στο Αιγαίο, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων.

Η απειλή αυτή καθίσταται πλέον επικίνδυνη, με την ποιοτική αναβάθμιση και την αναδιοργάνωση των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων.

Η Τουρκία δύναται να αναλάβει επιθετικές επιχειρήσεις κατά της χώρας μας, ενεργούσα για κατάληψη νήσου ή νήσων του Ανατολικού Αιγαίου και της Δωδεκανήσου, σε συνδυασμό με επιθετική ενέργεια στη Θράκη και ενδεχόμενη παράλληλη ενέργεια κατάληψης ολόκληρης της Κύπρου.

Όμως η πιθανότητα για αιφνιδιαστική στρατιωτική ενέργεια ευρείας εκτάσεως κατά της χώρας μας ή της Κύπρου με τα σημερινά δεδομένα είναι μικρή.

Μεγαλύτερη εμφανίζεται η **πιθανότητα δημιουργίας θερμών επεισοδίων στο Αιγαίο ή την Κύπρο** εφαρμόζοντας την πολιτική των «ελεγχόμενων» κρίσεων για την απόκτηση πολιτικών διαπραγματευτικών πλεονεκτημάτων.

Τα κράτη στα βόρεια σύνορά μας βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα δεν αποτελούν στρατιωτική απειλή κατά της χώρας μας. Ενδέχεται, όμως, να υπάρξουν ασύμμετρες απειλές από:

- ♦ Την αύξηση του κύματος των μεταναστών, των λαθρομεταναστών και των φυγάδων.
- ♦ Τυχόν έκρηξη κύματος προσφύγων.
- ♦ Την έξαρση της τρομοκρατίας, του λαθρεμπορίου όπλων και των ναρκωτικών.

(Νέες Μορφές Απειλών)

Καθώς η ανθρωπότητα εισέρχεται στην τρίτη χιλιετηρίδα, είναι έντονο το αίσθημα της αβεβαιότητας ως προς τις πιθανές απειλές που τα έθνη-κράτη και η διεθνής κοινότητα θα αντιμετωπίσουν.

Στη μεταψυχροπολεμική εποχή οι κίνδυνοι και οι εξωτερικές απειλές για την εθνική ασφάλεια κάθε κράτους δεν είναι μόνο στρατιωτικής φύσης και δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο με στρατιωτικά μέσα. Χρειάζεται συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων Κρατικών φορέων.

Επίσης απαραίτητη είναι η διακρατική συνεργασία, λόγω της φύσης πολλών προβλημάτων.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 έκανε την εμφάνισή του ένας νέος όρος, η «**ασύμμετρη απειλή**», που συνιστά την μη παραδοσιακή απειλή προς κυβερνήσεις και συλλογικούς οργανισμούς άμυνας και ασφάλειας.

Όταν λέμε «**ΑΣΥΜΜΕΤΡΗ ΑΠΕΙΛΗ**» εννοούμε μια απειλή μη Παραδοσιακής Μορφής, η οποία δεν είναι ορατή-άμεση και εκδηλώνεται με ενέργειες οι οποίες δημιουργούν δυσανάλογο αποτέλεσμα σε σχέση με τα χρησιμοποιούμενα μέσα, ενώ επιφέρουν στον κρατικό μηχανισμό σύγχυση και αποδυνάμωση. **Ως βασικότερες μορφές ασύμμετρης απειλής** θα μπορούσα να αναφέρω τις παρακάτω:

- ♦ Διεθνής Τρομοκρατία.
- ♦ Όπλα Μαζικής Καταστροφής.
- ♦ Παράνομη Δράση Ενόπλων Δυνάμεων.
- ♦ Κύματα Προσφύγων.
- ♦ Λαθρομετανάστευση.
- ♦ Διεθνές Οργανωμένο Έγκλημα.
- ♦ Διακίνηση Ναρκωτικών.
- ♦ Εθνικοθρησκευτικός Φανατισμός και Ριζοσπαστισμός
- ♦ Πόλεμος Πληροφοριών.
- ♦ Περιβαλλοντικά Προβλήματα.
- ♦ Απειλές από συστήματα που βασίζονται στη χρήση του διαστήματος.

Οι **ασύμμετρες αυτές απειλές** δεν ενέχουν τον κίνδυνο ενός μεγάλου συμβατικού πολέμου εναντίον των δυνάμεων του ανεπτυγμένου κόσμου, ωστόσο ενέχουν ισάξιους, ίσως και μεγαλύτερους κινδύνους για τους πληθυσμούς και τις κυβερνήσεις τους.

Θεωρείται βέβαιο ότι εφεξής οι περισσότερες συγκρούσεις που θα αντιμετωπίσει η Δύση θα προέρχονται από ασύμμετρες απειλές αλλά και ότι αυτές οι απειλές, θα δρομολογούνται ταυτόχρονα από διάφορες πηγές.

Η πιθανότητα μιας συμβατικής τρομοκρατικής ενέργειας και σύγκρουσης χαμηλής έντασης που θα συνοδευτεί ή θα συνδυαστεί με επιθέσεις σε υποδομές και συστήματα πληροφορικής, καταστρέφοντας ζωτικά συστήματα εμπορικών, στρατιωτικών και κυβερνητικών επικοινωνιών και πληροφοριών είναι μεγάλη.

Γενικότερα οι εξελίξεις στο επίπεδο των ασύμμετρων απειλών θα οδηγήσουν τις Ένοπλες Δυνάμεις των κρατών να αλλάξουν μορφή, προκειμένου να αντεπεξέλθουν στις επιχειρησιακές απαιτήσεις των συγκρούσεων αυτών και ταυτόχρονα να διατηρήσουν το ρόλο τους.

Η χώρα που θα βρεθεί απροετοίμαστη να χρησιμοποιήσει την εναλλακτική επιλογή της προσφυγής σε ενέργειες αντιμετώπισης εχθρικών ενεργειών και από ασύμμετρες απειλές, ενδέχεται να αφήσει ακάλυπτο ένα ευρύ φάσμα επιλογών στη διαχείριση κρίσεων και την αντιμετώπιση προκλήσεων, καταδεικνύοντας έτσι την ανεπάρκεια της γενικότερης αμυντικής πολιτικής της.

(NATO)

Οι αλλαγές στον πολιτικό-στρατηγικό χάρτη της Ευρώπης και ιδιαίτερα, η διάλυση του συμφώνου της Βαρσοβίας, ήταν επόμενο να επηρεάσουν και τη φυσιογνωμία του NATO.

Στο νέο περιβάλλον της Ευρωπαϊκής ασφάλειας που δημιούργησαν οι εξελίξεις αυτές, ορισμένα στοιχεία υπήρξαν καθοριστικά για τη μελλοντική πορεία της Συμμαχίας, όπως:

- ♦ Η παραδοχή ότι για το Δυτικό κόσμο δε υφίσταται πλέον η παραδοσιακή εξωτερική απειλή από συγκεκριμένο εχθρό και από συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο.

- ♦ Η δημιουργία ενός κενού ασφάλειας και η εμφάνιση διαφόρων κινδύνων αστάθειας στην περιφέρεια του NATO, οι οποίοι είναι ικανοί να θέσουν σε κίνδυνο τα δυτικά συμφέροντα (σταθερότητα, ευημερία, ασφάλεια).

- ♦ Η παραδοχή ότι η ασφάλεια της Ευρώπης ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με την ασφάλεια της Βόρειας Αμερικής (Διατλαντικός Δεσμός).

Οι εξελίξεις αυτές επέβαλαν στο NATO την ανάγκη επαναπροσδιορισμού του ρόλου του και της στρατηγικής του και δρομολόγησαν τη μετεξέλιξή του από ένα ψυχροπολεμικό καθαρά αμυντικό οργανισμό σε έναν ευρύτερο συνασπισμό ασφάλειας που καλύπτει τον ΕυρωΑτλαντικό χώρο.

(Εξελίξεις Ενόπλων Δυνάμεων σε Παγκόσμιο Επίπεδο)

Σε παγκόσμιο επίπεδο οι αποστολές των ενόπλων δυνάμεων έχουν πλέον απαγκιστρωθεί από τα στατικά μέτωπα και εστιάζονται πλέον στα εξής:

- ♦ Ειρηνευτικές αποστολές.
- ♦ Ανθρωπιστικές αποστολές.
- ♦ Αντιμετώπιση ασύμμετρων απειλών, όπου δεν εμπλέκεται ο στρατός με τη γνωστή μορφή του (συμβατική).
- ♦ Αντιμετώπιση εκκεντρικών καθεστώτων, που διαθέτουν Όπλα Μαζικής Καταστροφής (ΟΜΚ) δηλαδή χημικά, πυρηνικά, βιολογικά και ραδιολογικά.
- ♦ Ειδικές προσβολές και απειλές στον κυβερνοχώρο, κυβερνοτρομοκρατία- δικτυοπειρατεία.
- ♦ Αντιμετώπιση του φαινομένου της τρομοκρατίας σε αναβαθμισμένο επίπεδο.
- ♦ Αντιμετώπιση αντάρτικων ομάδων, που έχουν διασυνδέσεις με το οργανωμένο έγκλημα.
- ♦ Κατάρρευση κρατικών οντοτήτων και εθνικιστικοί πόλεμοι.

Όλες οι αναφερόμενες επιχειρήσεις στη σύγχρονη στρατιωτική ορολογία καταγράφονται ως **Στρατιωτικές Επιχειρήσεις Διαφορετικές του Πολέμου (MOOTW)** και στις οποίες βεβαίως εμπλέκονται σχεδόν όλες οι δυνάμεις του ΝΑΤΟ.

Επίσης, η νέα φύση των επιχειρήσεων στο μεταψυχροπολεμικό κόσμο χαρακτηρίζεται από μία ισχυρότατη τάση για **JOINTNESS**, δηλαδή διευρυμένη διακλαδικότητα με συνεργασία όλων των κλάδων των ενόπλων δυνάμεων.

Οι Αμερικανοί και οι Βρετανοί, στα πλαίσια της λεγόμενης ειδικής σχέσης (SPECIAL RELATIONSHIP), έχουν εξ αρχής δώσει ιδιαίτερη βαρύτητα στη διακλαδικότητα σε επίπεδο επιχειρήσεων, δόγματος, διοικητικής μέριμνας, πληροφοριών, εκπαίδευσης και ασκήσεων.

Οι σαρωτικές αλλαγές σε διεθνές επίπεδο, η μεταδιπολική οικονομία δυνάμεων, οι επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης (PSO), ο χειρισμός κρίσεων στο διαμορφωμένο νέο περιβάλλον παγκόσμιας, αλλά και περιφερειακής α-

σφάλειας, η μετάπτωση σε μικρότερους, ευέλικτους και αερομεταφερόμενους στρατούς, το γενικευμένο δημογραφικό πρόβλημα στο δυτικό κόσμο, καθώς και η νέα μορφή κινδύνων και απειλών (π.χ. απόσχιση περιοχών από διάφορα κράτη, επιθέσεις στον κυβερνοχώρο, διασπορά όπλων μαζικής καταστροφής και πυρηνικού υλικού, θρησκευτική τρομοκρατία, περιβαλλοντικές κρίσεις, πόλεμοι για τους υδάτινους πόρους), απαιτούν συνεργασία μεταξύ των κλάδων και διακλαδικά δόγματα επιχειρήσεων.

Επιπροσθέτως, η καταλυτική μετεξέλιξη του NATO στη δεκαετία του `90 λόγω της εξάλειψης της απειλής από τη σοβιετική πολεμική μηχανή, έχει ωθήσει σε ακόμα πιο ισχυρή τάση διακλαδικότητας τα συμμαχικά επιτελεία και τις συμμαχικές δυνάμεις ταχείας αντίδρασης, όπως τουλάχιστον φαίνεται στις περιπτώσεις του ARRC και της NRF (NATO Response Force).

Οι σύγχρονοι στρατοί κινούνται τα τελευταία χρόνια με βάση τη διακλαδικότητα, γι' αυτό κι έχουν προχωρήσει στα εξής :

- ♦ Σύσταση ενιαίων διακλαδικών επιτελείων.
- ♦ Υιοθέτηση εξελιγμένου διακλαδικού δόγματος.
- ♦ Πραγματοποίηση ενισχυμένων διακλαδικών ασκήσεων.
- ♦ Διακλαδικότητα στη διοικητική μέριμνα.
- ♦ Διακλαδικότητα στην εκπαίδευση, ακόμα και μέσω σύστασης Διακλαδικών Σχολών Πολέμου.
- ♦ Διακλαδικότητα στα πολεμικά παίγνια.
- ♦ Διακλαδικότητα στα συστήματα πληροφορικής, δηλαδή ένα IC4ISR (Integrated Command Control Communication, Computer, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance), που να υποστηρίζει τον ελιγμό, την επάρκεια στη διοικητική μέριμνα (LOGISTICS), την ακρίβεια στα πλήγματα, καθώς και στη συνολική προστασία των εμπλεκόμενων στρατιωτικών δυνάμεων.
- ♦ Διακλαδική «αντίληψη» στις κρίσεις (χειρισμό), στις στρατιωτικές επιχειρήσεις που είναι διαφορετικές των πολεμικών (MOOTW), καθώς και σε οποιασδήποτε μορφής αποστολές, όπου εκ των πραγμάτων υπάρχει εμπλοκή των ενόπλων δυνάμεων.

♦ Διακλαδική «αντίληψη» στα εξοπλιστικά προγράμματα, για να υπάρχει έστω οριακή κατανόηση για την κάλυψη των αναγκών, ενώ είναι απαραίτητο να παρακολουθούνται καθημερινά οι εξελίξεις στην τεχνολογία, για να μπορεί να προσαρμόζεται ανάλογα με τη διακλαδικότητα.

(Το Μελλοντικό Πεδίο Μάχης)

Τα νέα δεδομένα και οι εξελίξεις θα επηρεάσουν τη μορφή του πεδίου της μάχης.

Με βάση τις συγκρούσεις της τελευταίας δεκαετίας και τις διαμορφούμενες τάσεις, **το μελλοντικό πεδίο μάχης** σκιαγραφείται ως εξής:

♦ Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις θα αποσκοπούν σε πρόληψη σύγκρουσης, σύγκρουση και δραστηριότητες μετά τη σύγκρουση.

♦ Οι μελλοντικές δυνάμεις θα είναι διακλαδικές, μικρότερες σε μέγεθος, πλέον ευέλικτες και θα έχουν δυνατότητα εκτέλεσης αποστολών μεγάλης διάρκειας και βάθους.

♦ Ο χώρος μάχης θα είναι μεταβλητός σε πυκνότητα, μη γραμμικός και περισσότερο διεσπαρμένος.

♦ Οι συγκρούσεις στον επιχειρησιακό χώρο μάχης, σύμφωνα και με σχετική μελέτη του NATO, θα διακρίνονται σε συμμετρικές συγκρούσεις μεταξύ δυο αριθμητικά μεγάλων, καλώς εξοπλισμένων και καλώς εκπαιδευμένων δυνάμεων και σε ασύμμετρες συγκρούσεις μεταξύ μιας μεγάλης, καλώς εξοπλισμένης και εκπαιδευμένης δύναμης, και μιας μικρότερης αντιτιθέμενης δύναμης που είναι εξοπλισμένη και εκπαιδευμένη σε μικρότερο βαθμό.

Το σύγχρονο πεδίο της μάχης χαρακτηρίζεται από ταχέως εξελισσόμενες καταστάσεις όπου οι επιχειρήσεις διεξάγονται με τέτοια ταχύτητα και γεωγραφικό εύρος, που καθιστά προβληματική την παρακολούθησή τους.

Οι μελλοντικές επιχειρήσεις, των οποίων την κυριαρχία θα επιδιώξει ο αντίπαλος, εκτός από χερσαίες, ναυτικές και αεροπορικές επιχειρήσεις, θα διακρίνονται και σε επιχειρήσεις στη διάσταση του πληροφοριακού χώρου και κυβερνοχώρου, καθώς και σε επιχειρήσεις στο διάστημα, εξαρτώμενες από την αλματώδη εξέλιξη της ρομποτικής, των έξυπνων όπλων και των δορυφορικών δυνατοτήτων.

Ο Στρατός Ξηράς θα πρέπει να διατηρεί με τη νέα οργάνωσή του, πλήρως την ικανότητα να ανταπεξέλθει σε μια συμμετρική σύγκρουση αλλά παράλληλα και τη δυνατότητα αντιμετώπισης ασύμμετρης απειλής.

Συμπερασματικά το επιχειρησιακό περιβάλλον του ΣΞ της χώρας μας στο μέλλον, θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από:

- ♦ Ανάγκη αντιμετώπισης κάθε πιθανής στρατιωτικής απειλής, συμμετρικής ή ασύμμετρης.
- ♦ Ανάγκη υποστήριξης του δόγματος του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου Ελλάδας – Κύπρου.
- ♦ Ενίσχυση του ΑΠΟΤΡΕΠΤΙΚΟΥ ρόλου του ΣΞ.
- ♦ Αύξηση της συμμετοχής του Στρατού σε Ευρωπαϊκά στρατιωτικά σχήματα, διεθνείς αποστολές, (στο πλαίσιο συμμαχιών) και σε αποστολές ανθρωπιστικού χαρακτήρα.
- ♦ Αυξανόμενη ανάγκη ενσωμάτωσης σύγχρονων τεχνολογιών στα οπλικά συστήματα, την υποδομή και το σύστημα διοικήσεως και ελέγχου του στρατού.

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

(Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική)

Στο πλαίσιο της Πολιτικής Εθνικής Άμυνας, όπως αυτή καθορίζεται από το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας, διαμορφώνεται από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας η Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική με την οποία παρέχονται οι κατευθύνσεις για τη χρησιμοποίηση της αμυντικής ισχύος της χώρας, την ανάπτυξη της αμυντικής σχεδίασης, τη σχεδίαση της δομής δυνάμεων καθώς επίσης και για τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων στα θέματα άμυνας.

Η Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική αποτελεί μέρος της εθνικής μας στρατηγικής που στοχεύει στην ισχυροποίηση της θέσης της Ελλάδας τόσο στο εγγύς όσο και στο ευρύτερο διεθνές χώρο.

- ♦ Το Στρατηγικό Δόγμα της χώρας είναι **ΑΜΥΝΤΙΚΟ με ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ** στην αντιμετώπιση ενδεχομένων κινδύνων και απειλών, κυρίως της Τουρκικής

απειλής και διατήρηση της ευελιξίας για την ταυτόχρονη αντιμετώπιση καταστάσεων αποσταθεροποίησης και ασφάλειας στα βόρεια σύνορά μας.

Αυτό συνίσταται στην **Αμυντική Επάρκεια**, τη **Στρατηγική Ευελιξία**, την **Άμεση Ευέλικτη Ανταπόδοση**, την **Ικανότητα Κάλυψης του «Ενιαίου Αμυντικού Χώρου» Ελλάδος-Κύπρου** και την **Περιφερειακή Παρουσία**. **Στόχος του Αμυντικού Δόγματος της χώρας** είναι η αύξηση της επιχειρησιακής ετοιμότητας και της πολιτικής αποτελεσματικότητας της αποστολής των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων για την προστασία των συνόρων της χώρας και η εξασφάλιση επαρκών μέσων στην πολιτική ηγεσία για τη διαχείριση κρίσεων σε όλο το εύρος του ενιαίου αμυντικού χώρου (από τη Θράκη μέχρι την Κύπρο).

♦ **Κεντρικός άξονας της αμυντικής μας στρατηγικής είναι η ΑΠΟΤΡΟΠΗ** της Τουρκικής απειλής εναντίον της Ελλάδας και της Κύπρου και δευτερευόντως των κινδύνων από άλλες κατευθύνσεις, σε συνδυασμό με τη συστηματική πολιτική αποκλιμάκωσης των εντάσεων. **Στόχος της ελληνικής αποτρεπτικής πολιτικής** είναι η αφαίρεση της δυνατότητας της Τουρκίας, στο να δημιουργεί και να ελέγχει πολιτικά κρίσεις χαμηλής έντασης στο Αιγαίο.

Η αποφασιστικότητα και η **δυνατότητα ευέλικτης αντίδρασης** έχει στόχο κατά τη διάρκεια μιας κρίσης την επίτευξη αναλογικής ανταπόδοσης σε αντιστοιχία με την εχθρική ενέργεια, ώστε το πολιτικό αποτέλεσμα να ακυρώνει κάθε προσπάθεια επιβολής τετελεσμένων.

Η αποτρεπτική πολιτική πρέπει να είναι συνεχής και αμείωτη και να πείθει, ότι, εάν η απειλή εξελιχθεί σε ένοπλη επίθεση, το κόστος για τον αντίπαλο θα είναι ασύμφορο. Το πρωτεύον μέσον άσκησης της αποτροπής συνιστούν οι Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας, σε σταθερή συνεργασία και με τις άλλες συνιστώσες εθνικής ισχύος.

Η απόκτηση και η διατήρηση επαρκών στρατιωτικών δυνάμεων από τον καιρό ειρήνης, η διακήρυξη των προθέσεών μας και η χρησιμοποίησή τους σε περιόδους κρίσεων, θα πρέπει να επιβεβαιώνουν την αξιοπιστία της.

Σε περίπτωση που για οποιονδήποτε λόγο η αποτροπή αποτύχει, οι Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας πρέπει να διασφαλίζουν την εδαφική ακεραιότητα, την ασφάλεια του λαού και την προάσπιση των εθνικών μας συμφερόντων.

♦ **Σε περίπτωση κρίσεων** το αμυντικό δόγμα προβλέπει την κατάλληλη, επιλεκτική, ταχεία και αποτελεσματική ελληνική αντίδραση, σύμφωνα με τις επιλογές της πολιτικής ηγεσίας και την εκδήλωση της με έναν τρόπο που να επιτρέπει την καθορισμένη και διακριτική ενέργεια ως προς το χρόνο, το εύρος και τους στόχους που θέτει η πολιτική ηγεσία.

Η αμυντική προετοιμασία των Ενόπλων Δυνάμεων οφείλει να εξασφαλίζει μεγαλύτερη δυνατή ποικιλία, τόσο στις επιλογές δυνάμεων για χρήση περιορι-

σμένης ισχύος και αξιόπιστης απειλής, όσο και στις ενέργειες για την επίτευξη των στόχων εξωτερικής και αμυντικής πολιτικής που θέτει μπροστά στην πολιτική ηγεσία η εξέλιξη μιας κρίσης στην Τουρκία.

♦ Σε περίπτωση στρατιωτικής επίθεσης, βασική στρατηγική αντίληψη είναι η διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας της χώρας, η ασφάλεια του λαού και η επιδίωξη άμεσης μεταφοράς του πολέμου στο έδαφος του αντιπάλου.

♦ Ο Στρατός Ξηράς πρέπει να είναι κατάλληλα οργανωμένος, εξοπλισμένος, εκπαιδευμένος και επανδρωμένος, ώστε, σε συνδυασμό με την αποφασιστικότητα της πολιτικής ηγεσίας και την ενότητα του λαού να πείθει κάθε πιθανό αντίπαλο, ότι, σε περίπτωση που θα επιχειρήσει μια επίθεση, τα ενδεχόμενα οφέλη θα είναι πολύ μικρότερα από το κόστος που θα έχει.

Ο αντίπαλος γνωρίζει ότι η αποφασιστικότητα της Ελληνικής Ηγεσίας και το αξιόμαχο των Ενόπλων μας Δυνάμεων, δεν αφήνουν περιθώρια για στρατιωτικές ενέργειες στο χώρο της εθνικής μας κυριαρχίας σε οποιοδήποτε σημείο ή χρόνο.

♦ Κύπρος και Ελλάδα συνιστούν **Ενιαίο Αμυντικό Χώρο (ΕΑΧ)** στο πλαίσιο μιας αποτρεπτικής κυρίως στρατηγικής αλλά και ενίσχυσης της άμυνας των δύο χωρών.

Κύριος σκοπός είναι η επίτευξη καλύτερων συνθηκών ασφαλείας για την Κύπρο από την τουρκική απειλή, η αύξηση της διαπραγματευτικής της ισχύος, η απόκτηση δυνατότητας εκμετάλλευσης ευκαιριών για αποχώρηση των δυνάμεων κατοχής και η αναβάθμιση του ρόλου της Ελλάδας στην Ανατολική Μεσόγειο.

♦ Η επιχειρησιακή σχεδίαση πρέπει να αντιμετωπίζει όλα τα ενδεχόμενα επίθεσης κατά του Ελλαδικού και του Κυπριακού χώρου σε όλη την κλίμακα των συγκρούσεων, από τα απλά θερμά επεισόδια μέχρι το γενικό πόλεμο.

Οι σύγχρονες στρατιωτικές επιχειρήσεις στον ΕΑΧ, με τα ποικίλα γεωγραφικά χαρακτηριστικά και τη διαμερισμάτωσή του, απαιτούν ταυτόχρονη και συνδυασμένη χρήση όλων των κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων.

Η υλοποίηση της διακλαδικότητας, με την από τον καιρό της ειρήνης οργάνωση της διοικήσεως και του ελέγχου των δυνάμεων και τη σχεδίαση επιχειρήσεων με διακλαδικούς σχηματισμούς, θα εξασφαλίσει τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας και της επιβιωσιμότητάς τους.

♦ Εμπλοκή του Στρατού Ξηράς της χώρας **εκτός** Ελληνικών συνόρων θα αποφασίζεται με βάση τα ζωτικά εθνικά συμφέροντα και ανειλημμένες υπο-

χρεώσεις της και με διαδικασίες που καθορίζονται από το Σύνταγμα και τους νόμους της χώρας, τις διεθνείς συμβατικές υποχρεώσεις και το διεθνές δίκαιο.

Όλες οι παραπάνω επισημάνσεις και οι προεκτάσεις τους καθώς και οι κατευθύνσεις της Εθνικής Στρατιωτικής Στρατηγικής έχουν άμεσες επιπτώσεις στο Στρατό Ξηράς, ο οποίος καλείται να προσεγγίσει τις εξελίξεις μέσω της αναδιοργάνωσης για να καταστεί πιο εύκαμπτος, ευέλικτος, επαγγελματικός και να αγγίζει τα σύγχρονα δεδομένα της αναδιαμορφωμένης τακτικής.

Η χώρα μας μάλιστα έχει την ιδιομορφία, λόγω της εξ ανατολών διαρκούς απειλής, να απαιτείται να προσαρμόσει το στρατό του μέλλοντος σε διμερή (Τουρκία), αλλά και πολυμερή βάση.

Η Ελλάδα ως κράτος- μέλος του NATO και της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν μπορεί να κινηθεί εκτός ευρω-κεντρικών και ευρω-ατλαντικών δεδομένων και παραμέτρων.

Για αυτό ο Στρατός Ξηράς είναι απαραίτητο να προσαρμοσθεί στα παρακάτω πλαίσια :

- ♦ Των σαρωτικών και καινοτόμων αλλαγών στην τεχνολογία.
- ♦ Των δυναμικών και οπλωσδήποτε ανεξέλεγκτων (πολλές φορές) τάσεων στη Βαλκανική και στη Μεσόγειο.
- ♦ Στην υιοθέτηση μίας Αναθεωρημένης Στρατηγικής για την άμυνα, η οποία θα λαμβάνει υπόψη:
 - Το περιβάλλον (εγγύς- ευρύτερο- παγκόσμιο).
 - Τις συμμαχίες και τις υποχρεώσεις μας ως κράτος- μέλος του ΟΗΕ.
 - Την Επανάσταση στις Στρατιωτικές Υποθέσεις (RMA).
 - Τη νέα μορφή των στρατιωτικών επιχειρήσεων.
 - Τις δημογραφικές τάσεις.
 - Τα εξελισσόμενα «στοιχεία» που αφορούν τις επιχειρήσεις σε κατοικημένες περιοχές, καθώς και την πιθανή εμπλοκή στρατιωτικών δυνάμεών μας σε στρατιωτικές αποστολές διαφορετικές των πολεμικών (MOOTW).

Ο χερσαίος και νησιωτικός χώρος της Ελλάδας αποτελούν από γεωγραφική άποψη ένα ενιαίο και αδιαίρετο σύνολο διαμορφώνοντας σε στρατηγικό επίπεδο ένα επιχειρησιακό περιβάλλον διεξαγωγής επιχειρήσεων στο οποίο συμμετέχουν περισσότεροι του ενός κλάδου των Ενόπλων Δυνάμεων.

Το ιδιόμορφο γεωγραφικό περιβάλλον της Ελλάδας, που το συνθέτουν το μεγάλο μήκος των χερσαίων συνόρων, το μικρό βάθος της τοποθεσίας του Έβρου, ο μεγάλος αριθμός νήσων και μικρονήσων που βρίσκονται πλησίον των μικρασιατικών ακτών σε συνδυασμό με τις υποχρεώσεις της χώρας που απορρέουν από τη συμμετοχή της στους διεθνείς και συμμαχικούς οργανισμούς, δημιούργησε την ανάγκη για:

- ♦ Διατήρηση της Ταξιαρχίας ως βασικού επιχειρησιακού Σχηματισμού γιατί χαρακτηρίζεται από ευκινησία, ταχυκινησία, ευελιξία και μεγάλη ισχύ πυρός.
- ♦ Ύπαρξη περιορισμένου αριθμού Επιχειρησιακών Στρατηγείων επιπέδου Μεραρχίας για το συντονισμό της επιχειρησιακής σχεδίασης των Ταξιαρχιών.
- ♦ Διατήρηση του πλείστου των Σχηματισμών σε προωθημένες ζωτικές περιοχές της Θράκης, των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου και της Δωδεκανήσου, προκειμένου να διασφαλίζονται οι προϋποθέσεις αποτροπής και άμεσης αντίδρασης.
- ♦ Ύπαρξη ικανού αριθμού ταχυκίνητων και ευέλικτων Σχηματισμών και Μονάδων απαλλαγμένων από εδαφική ζώνη ευθύνης και κλιμακωμένων σε όλο το βάθος του θεάτρου επιχειρήσεων, ικανών να ενεργήσουν με ταχύτητα όπου απαιτηθεί.
- ♦ Διατήρηση καταλλήλων δυνάμεων ως «Δύναμη Άμεσης Επέμβασης», η οποία χρησιμοποιούμενη είτε συγκεντρωτικά είτε τμηματικά από τον Αρχιστράτηγο να μπορεί να επιφέρει το «Ισοδύναμο Τετελεσμένο» όπου και όταν απαιτηθεί, σύμφωνα με όσα καθορίζονται στην Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική (ΕΘΣΣ).

Ημιεπαγγελματικός Στρατός

Το **δημογραφικό πρόβλημα** όμως είναι υπαρκτό και συνεχώς επιδεινούμενο, χωρίς να υπάρχουν ορατές και άμεσες λύσεις για την αντιμετώπιση του. Η όποια βελτίωση δεν μπορεί να έχει άμεσα ή μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα.

Για το λόγο αυτό η Αμυντική Στρατηγική Αναθεώρηση καθιέρωσε στο επίπεδο των οπλιτών, στρατό δύο (2) επιπέδων, θητείας και επαγγελματικό, όπου προβλέπεται:

- ♦ Εφαρμογή 12μηνης υποχρεωτικής θητείας από τις αρχές του έτους.
- ♦ Πρόσληψη δέκα επτά χιλιάδων (17.000) επαγγελματιών οπλιτών μόνο για τις ανάγκες του Σ.Ξ.
- ♦ Εφεδρεία δύο επιπέδων, ήτοι εφεδρεία άμεσης ετοιμότητας και κλασσική εφεδρεία.

Η εισαγωγή του νέου Θεσμού ενδυναμώνει τη μαχητική ικανότητα του Στρατού Ξηράς και του δίνει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, ταχύτητα καθώς και προσαρμοστικότητα στο δυναμικά μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον, ενώ παράλληλα θα περιορίσει σημαντικά την εξάρτηση του ΣΞ από την υποχρεωτική στρατολόγηση των νέων.

Η εξέλιξη προς τον επαγγελματισμό είναι πλέον αναπόφευκτη. Ειδικά για τις ΕΔ της χώρας μας η καθιέρωση του θεσμού δίνει λύσεις και διεξόδους σε βασικές ανάγκες του ΣΞ και της κοινωνίας όπως:

- ♦ Τις απαιτήσεις των προηγμένων οπλικών συστημάτων που διαθέτει ο ΣΞ, καθόσον η διάρκεια παραμονής των εφέδρων και ο χρόνος εκπαίδευσής τους δεν επαρκεί για την πλήρη εξειδίκευσή τους.
- ♦ Τη μείωση του αριθμού των στρατευσίμων.
- ♦ Τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για χιλιάδες νέους.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Το ΓΕΕΘΑ ως Διακλαδικό Επιτελείο των ΕΔ, έχει τη δυνατότητα διεξαγωγής επιχειρήσεων από τον καιρό της ειρήνης.

Προβάνει στην ενιαία σχεδίαση, την οργάνωση και τον εξοπλισμό των Κλάδων, ενώ ο Α/ΓΕΕΘΑ έχει την επιχειρησιακή διοίκηση, από τον καιρό της ειρήνης, των Διακλαδικών Σχηματισμών και των Μονάδων τους.

Επίσης, έχει την ευθύνη και τον συντονισμό του όλου κύκλου αμυντικής σχεδίασης και των εξοπλισμών, καθορίζοντας τις επιχειρησιακές απαιτήσεις και τις προτεραιότητες.

Η υλοποίηση της διακλαδικότητας απαιτεί :

- ♦ Κοινή εκπαίδευση των στελεχών σε θέματα διακλαδικών επιχειρήσεων με πιο σημαντικό βήμα τη δημιουργία της ΑΔΙΣΠΟ που από φέτος άρχισε τη λειτουργία της, αλλά και τη συχνότερη πραγματοποίηση διακλαδικών ασκήσεων.

- ♦ Δημιουργία Ενιαίου Συστήματος Διοικήσεως και Ελέγχου καθώς και αξιόπιστου συστήματος επικοινωνιών.

- ♦ Προμήθεια κατάλληλων Οπλικών Συστημάτων ώστε να εξασφαλίζεται η διακλαδικότητα, οι επαρκείς πληροφορίες για τον εχθρό, η επαρκής επιβιωσιμότητα των φίλιων εγκαταστάσεων και δυνάμεων, η δυνατότητα αποφασιστικού πλήγματος και καταστροφικής προσβολής του εχθρού οπουδήποτε εκτός του ευρύτερου γεωγραφικού μας χώρου.

- ♦ Κοινή Διοικητική Μέριμνα για υλικά, εφόδια και μέσα που είναι παρεμφερή ή κοινά.

Οι διακλαδικές επιχειρήσεις θεωρούνται θεμελιώδεις για το σύγχρονο πόλεμο, όπου η επιτυχία εξαρτάται από τη διακλαδική συνεργασία και οι συγκεκριμένοι αντικειμενικοί σκοποί συχνά επιμερίζονται.

Αναδιοργάνωση ΣΞ

Η υλοποίηση της αναδιοργάνωσης εξελίσσεται ταχύτατα. Βρισκόμαστε ήδη στην τρίτη Φάση με βάση τα τεθέντα σφιχτά χρονοδιαγράμματα, των οποίων και προηγούμεθα με προοπτική ολοκλήρωσης το Α' τρίμηνο 2005.

Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί:

- ♦ Στην αναδιοργάνωση των διακλαδικών στρατηγείων στα πλαίσια του ανατιθέμενου έργου και υποχρεώσεων, επανακαθορίζοντας τις αποστολές, τη συγκρότηση και τις αρμοδιότητες.

- ♦ Στη μείωση του λειτουργικού κόστους του ΕΣ.

♦ Στην ολοκλήρωση των απαιτούμενων οικονομικό-τεχνικών μελετών της Νέας Δομής Δυνάμεων, μέσω των προβλεπόμενων και θεσμοθετημένων διαδικασιών του Εθνικού Αμυντικού Σχεδιασμού.

♦ Στην ανάπτυξη σύγχρονου διακλαδικού συστήματος ελέγχου- διοίκησης - επικοινωνιών - πληροφοριών - αναγνώρισης.

♦ Αναδιοργάνωση των Επιτελικών φορέων του ΓΕΣ.

♦ Οργάνωση Διοίκησης Δόγματος και Εκπαίδευσης. Η υπόψη νεοσυγκροτούμενη Διοίκηση θα αναλάβει:

- Τη Διοίκηση των παραγωγικών Σχολών (ΣΣΕ-ΣΜΥ) και των Σχολών Επιμόρφωσης (ΣΔΙΕΠ, ΣΣΞΓ Σχ. Πληροφοριών κλπ).

- Τη διαμόρφωση των Δογμάτων του Στρατού Ξηράς και τη σύνταξη και προσαρμογή των Εγχειριδίων Εκπαίδευσης.

- Τη Σχεδίαση της εκπαιδευτικής πολιτικής και την παροχή συντονιστικών κατευθύνσεων στα ΚΕΝ, ΕΚΕ και Σχολές Εφαρμογής.

- Την αξιολόγηση της παρεχόμενης εκπαίδευσης στο Στρατό Ξηράς.

♦ Κατάργηση 1^{ης} Στρατιάς. Θα δημιουργηθεί στη Λάρισα Επιχειρησιακό Στρατηγείο (ΟΗQ) για επιχειρήσεις ΕΕ, στα πλαίσια του Ευρωστρατού.

♦ Οργάνωση Ανώτατης Στρατιωτικής Διοίκησης Υποστήριξης Στρατού (ΑΣΔΥΣ) η οποία θα έχει την ευθύνη για την οργάνωση, λειτουργία και εξασφάλιση υλοποίησης του συστήματος Διοικητικής Μέριμνας σε ολόκληρο το Στρατό Ξηράς τόσο στην ειρήνη όσο και σε πόλεμο.

♦ Δημιουργία Διοίκησης Στρατιωτικών εργοστασίων υπό την ΑΣΔΥΣ.

♦ Ενέργειες για πρόσληψη των ΕΠΟΠ ώστε μέχρι το Α' τρίμηνο του 2005 να έχει προσληφθεί ο προβλεπόμενος αριθμός (17.000). (Ήδη έχουν προσληφθεί 7.700 και βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία πρόσληψης 5700).

♦ Διάθεση του Γ' Σώματος Στρατού (NDC-GR) ως συμμαχικό στρατηγείο (Low Readiness) στο πλαίσιο της νέας δομής Δυνάμεως του NATO.

Διεθνείς Υποχρεώσεις

Η συμμετοχή της Ελλάδας στους διεθνείς αμυντικούς και οικονομικούς οργανισμούς είναι αδιαμφισβήτητη. Συγκεκριμένα η Ελλάδα είναι μέλος του ΝΑΤΟ, της ΔΕΕ, της ΕΕ του ΟΗΕ και του ΟΑΣΕ.

Συμμετέχει στο πρόγραμμα της «Σύμπραξης για την Ειρήνη» (PARTNERSHIP For PEACE- PFP).

Συμμετέχει στην «Πρωτοβουλία των Υπουργών Άμυνας των χωρών της ΝΑ Ευρώπης» (SOUTHEASTERN EUROPE DEFENSE MINISTERIAL – SEDM).

Έχει υπογράψει Διμερείς Συμφωνίες και Μνημόνια Αμυντικής Συνεργασίας καθώς και Πρωτόκολλα Στρατιωτικής Συνεργασίας με αρκετές χώρες.

Έχει υπογράψει τις κυριότερες διεθνείς Συμβάσεις και Συνθήκες αρμοδιότητας Διεθνούς Δικαίου και έχει κυρώσει τις περισσότερες από αυτές.

Ο ΣΕ αναλαμβάνοντας τις γενικές υποχρεώσεις που απορρέουν από τα παραπάνω θα συνεχίσει να συμμετέχει στις διεθνείς αποστολές.

Να μεριμνά για την κατάλληλη προετοιμασία (οργάνωση- συγκρότηση- εξοπλισμό- επάνδρωση- εκπαίδευση και τήρηση σε ανάλογη ετοιμότητα) των Ελληνικών δυνάμεων που προβλέπεται να διατεθούν στο ΝΑΤΟ, ή άλλο διεθνή οργανισμό προς εξασφάλιση της αναγκαίας διαλειτουργικότητας.

Θα συνεχίσει να έχει ετοιμότητα διάθεσης των προβλεπομένων δυνάμεων, προσωπικού και μέσων:

- ♦ Στη ΕΕ, στο πλαίσιο των αποστολών τύπου Petersberg.
- ♦ Στον ΟΗΕ ή τον ΟΑΣΕ για συμμετοχή σε Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης
- ♦ Θα συνεχίσει τις προσπάθειες για προηγμένη εκπαίδευση και την προετοιμασία από επαγγελματικής κατάρτισης και γλωσσομάθειας του προσωπικού, με ιδιαίτερη βαρύτητα στα στελέχη.

Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση, του ενεργού και του επιστρατευομένου στρατού είναι βασικός παράγοντας για την επαύξηση της μαχητικής ισχύος των Μονάδων και την εξασφάλιση της επιτυχίας.

Οι σημαντικές αλλαγές στο επιχειρησιακό περιβάλλον, η πολυμορφία των απειλών, οι υψηλές απαιτήσεις εκπαίδευσης στα σύγχρονα οπλικά συστήματα, το μεγάλο κόστος των εκπαιδεύσεων, οι επιδράσεις στο περιβάλλον και η εισαγωγή επαγγελματιών οπλιτών στο στρατό απαιτούν πλήρη αναθεώρηση του συστήματος εκπαίδευσης.

Τα νέα αναθεωρημένα συστήματα εκπαίδευσης, πρέπει να δίνουν έμφαση:

- ♦ Στην εισαγωγή νέων τεχνολογιών, με την χρησιμοποίηση συστημάτων εξομοίωσης και προσομοίωσης.

- ♦ Στην κατασκευή σύγχρονων πεδίων ασκήσεων και βολών, κατανεμμένων σύμφωνα με τη χωροταξική κατανομή των Σχηματισμών και Μονάδων.

- ♦ Στην εκπαίδευση ειδικότητας, έτσι ώστε κάθε αξιωματικός, υπαξιωματικός ή στρατιώτης να είναι ο "ειδικός" του οπλικού συστήματος, το οποίο θα κληθεί να χειρισθεί.

- ♦ Στην ομαδική εκπαίδευση, γιατί όλοι θα κληθούν να δράσουν, μέσα στο πλαίσιο συγκεκριμένης ομάδας, μικρής ή μεγάλης, της οποίας η αποτελεσματικότητα στηρίζεται αποκλειστικά στην άριστη συνεργασία όλων των μελών αυτής.

- ♦ Στην παραγωγή ικανών διοικητών και μικρών ηγητόρων. Το σύγχρονο δόγμα διοίκησης, απαιτεί μια μορφή διοίκησης η οποία προάγει την αποκέντρωση, την ελευθερία και την ταχύτητα στην δράση και την ανάπτυξη της πρωτοβουλίας. Η εκπαίδευση διοικητών και ηγητόρων, σε όλα τα επίπεδα, πρέπει να στοχεύει στην ανάπτυξη της νέας μορφής διοίκησης, με παραγωγή ηγητόρων οι οποίοι να έχουν γνώσεις, αναπτυγμένη κριτική σκέψη, μεθοδικότητα στη λήψη των αποφάσεων και ταχύτητα ενεργειών. Αυτός ο νέος τύπος ηγέτη πρέπει να είναι σε θέση να λαμβάνει τακτικές αποφάσεις με στρατηγικές επιπτώσεις λόγω της αυξημένης καταστροφικής ικανότητας των οπλικών συστημάτων και της ποικιλίας των ανατιθέμενων αποστολών.

♦ Στην παραγωγή επιτελών, οι οποίοι να παρέχουν αποφασιστική υποστήριξη στο Διοικητή, να απαλλάσσουν αυτόν από τις λεπτομέρειες και να του δίνουν τη δυνατότητα να επικεντρώνεται στη λήψη αποφάσεων και την άσκηση ηγεσίας.

Εφεδρεία

Η καθιέρωση δυο τύπων εφεδρείας, απαιτεί ανάλογη προσαρμογή των προγραμμάτων εκπαίδευσης, προκειμένου να επιτευχθεί ουσιαστική και ρεαλιστική εκπαίδευση, όπως παρακάτω:

♦ Η εφεδρεία πρώτου χρόνου, η οποία προορίζεται για την συμπλήρωση των ενεργών και ημιενεργών Μονάδων, πρέπει να είναι πλήρως εκπαιδευμένη έτσι ώστε μέσα στα στενά χρονικά περιθώρια, που απαιτούν οι επιχειρησιακές ετοιμότητες, να είναι δυνατή, η συμπλήρωση των ενεργών Μονάδων, χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα και η γρήγορη ενεργοποίηση και επιχειρησιακή αξιοποίηση των ημιενεργών Μονάδων, των οποίων η συμβολή στην αντιμετώπιση της κύριας απειλής είναι σημαντική.

♦ Η εφεδρεία δεύτερου χρόνου πρέπει να βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο εκπαίδευσης, έτσι ώστε με μια ταχύρυθμη εκπαίδευση, μέσα στα χρονικά περιθώρια που καθορίζονται για τις ετοιμότητες των επιστρατευομένων Μονάδων, να είναι δυνατή η επίτευξη της επιθυμητής επιχειρησιακής ετοιμότητας των Μονάδων αυτών.

♦ Για την βελτίωση της εκπαίδευσης και προσαρμογή της στις νέες απαιτήσεις έχει αποφασισθεί ήδη η συγκρότηση **Διοίκησης Δόγματος και Εκπαίδευσης** υπό το ΓΕΣ για την οποία σας ανέφερα νωρίτερα.

Εξοπλιστικά Προγράμματα

Οι εξοπλισμοί που έχουν σχεδιαστεί και προγραμματιστεί για την υποστήριξη της νέας δομής εστιάζονται :

- ♦ Στον ατομικό εξοπλισμό του μαχητή.
- ♦ Στον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση των μηχανοκινήτων μέσων με την εισαγωγή νέου άρματος και ΤΟΜΠ-ΤΟΜΑ.

- ♦ Στον εξοπλισμό των Δυνάμεων Αντίδρασης με εισαγωγή αμφιβίων ΤΟΜΑ, επιθετικών ελικοπτέρων, νέων μεταφορικών ελικοπτέρων και βαρέων χερσαίων μέσων μεταφοράς.

- ♦ Στην ενίσχυση της υποστήριξης μάχης με εισαγωγή συγχρόνων μέσων πυρός, (Α/Τ όπλων και πυροβόλων με εξελιγμένα πυρομαχικά, Πολλαπλών εκτοξευτών πυραύλων, συγχρόνων συστημάτων Α/Α άμυνας και συγχρόνων μέσων Μάχης Μηχανικού).

- ♦ Στην αναβάθμιση του συστήματος Διοικήσεως και Ελέγχου με εισαγωγή συστημάτων επικοινωνιών με δυνατότητες εικόνας, φωνής και μεταφοράς δεδομένων πραγματικού χρόνου, στην ανάπτυξη δυνατοτήτων διεξαγωγής πληροφοριακού και Ηλεκτρονικού Πολέμου με σύγχρονα μέσα συλλογής πληροφοριών συμπεριλαμβανομένων και μη επανδρωμένων αεροσχημάτων και στην επέκταση του ΣΔΕΠ.

- ♦ Αύξηση επιχειρησιακών δυνατοτήτων ΡΒΧΠ άμυνας με ανά-λογο εξοπλισμό και αναβάθμιση της υπάρχουσας Δρίας σε Λόχο (+).

Οι προτεραιότητες αυτών των προγραμμάτων μελετώνται, σχεδιάζονται και υλοποιούνται από τους αρμόδιους φορείς, με γνώμονα την αρχή "κόστος - αποτελεσματικότητα", ώστε να εξελίσσονται ισόρροπα και με πλήρη συντονισμό από τους τρεις κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων.

Υποδομές

Για την υποστήριξη της αναδιοργάνωσης του ΣΞ με την απαιτούμενη υποδομή έχουν σχεδιαστεί και υλοποιούνται:

- ♦ Η δημιουργία πολυδύναμων στρατοπέδων με συγχώνευση ή σύμπτυξη των υφισταμένων με κύριο στόχο την αναβάθμιση των συνθηκών διαβίωσης.

- ♦ Η πραγματοποίηση όλων των απαραίτητων διακινήσεων των οπλικών συστημάτων και μέσων.

- ♦ Η κατασκευή παθητικών σκεπάστρων προστασίας των πρόσω Μονάδων, για επιβίωση και διατήρηση της μαχητικής τους ικανότητας.

- ♦ Η κατασκευή σύγχρονων υπόστεγων μακράς εναποθήκευσης.

♦ Η κατασκευή Ελαφρών και τυποποιημένων εγκαταστάσεων, αποσυναρμολογούμενης ανωδομής ώστε να υπάρχει δυνατότητα μεταφοράς αυτής σε άλλη θέση εφόσον παραστεί ανάγκη.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Χωρίς καινοτομίες και καταλυτικής σημασίας αλλαγές στα διπλωματικά και στρατιωτικά θέματα, είναι πάρα πολύ πιθανό να κληθούμε να ενεργήσουμε με στρατιωτικά μέσα σε ακατάλληλα πεδία μαχών.

Οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις και ειδικότερα ο Στρατός Ξηράς θα πρέπει να προσαρμοσθούν στις απειλές και στις προκλήσεις που προέρχονται από τους πολέμους χαμηλής έντασης, τις ανθρωπιστικές κρίσεις, τις εθνικιστικές διενέξεις από ορισμένα «ιδιόρρυθμα κράτη-παρίες», την τρομοκρατία και τη διασπορά των όπλων μαζικής καταστροφής.

Η Ελλάδα πάντοτε θα παρακολουθεί με ενδιαφέρον και αυξημένη ετοιμότητα τις κινήσεις του εξ' ανατολών γείτονα, όμως είναι απαραίτητο να έχει Ένοπλες Δυνάμεις ικανές να δράσουν έναντι εχθρών, από οπουδήποτε και αν προέρχονται.

Είναι δε απαραίτητο να μπορούν να ανταποκριθούν σε ειρηνευτικές αποστολές, σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις, σε περιβαλλοντικές καταστροφές, σε επιθέσεις στον κυβερνοχώρο, καθώς και σε περιπτώσεις όπου υπάρχει ή θα υπάρξει χρήση όπλων μαζικής καταστροφής.

Αυτός είναι ο Στρατός που οραματιζόμαστε για τις αρχές του 21^{ου} αιώνα, σε αυτή την κατεύθυνση κινούμαστε και οι προσπάθειες όλου του προσωπικού του Στρατού εστιάζονται και επικεντρώνονται στην υλοποίηση των παραπάνω στόχων.

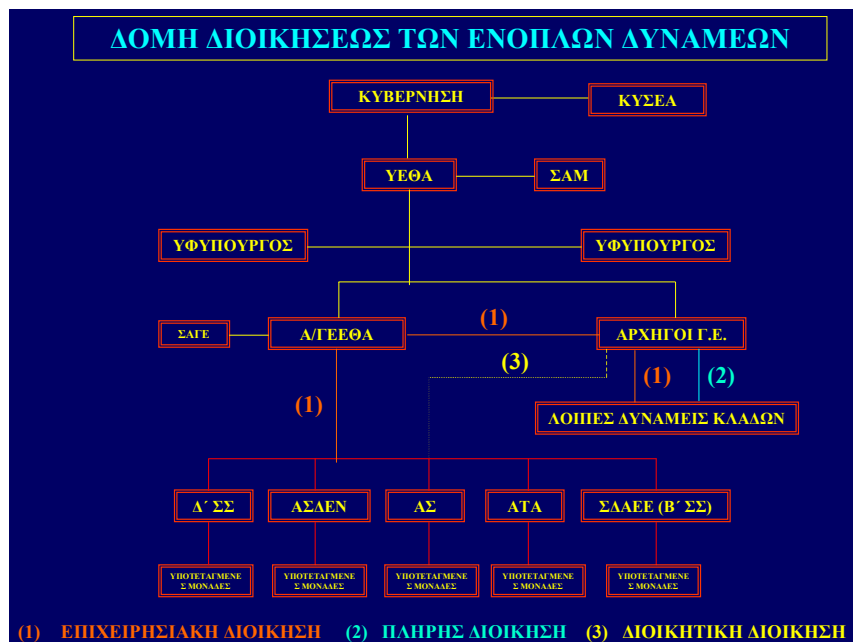
"ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ – ΕΠΙΛΟΓΕΣ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΕΝ"

Διάλεξη του Αρχηγού ΓΕΝ, Αντιναυάρχου Α. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗ Π.Ν. προς τους σπουδαστές της Α.ΔΙ.Σ.ΠΟ στις 24 Νοε 2003

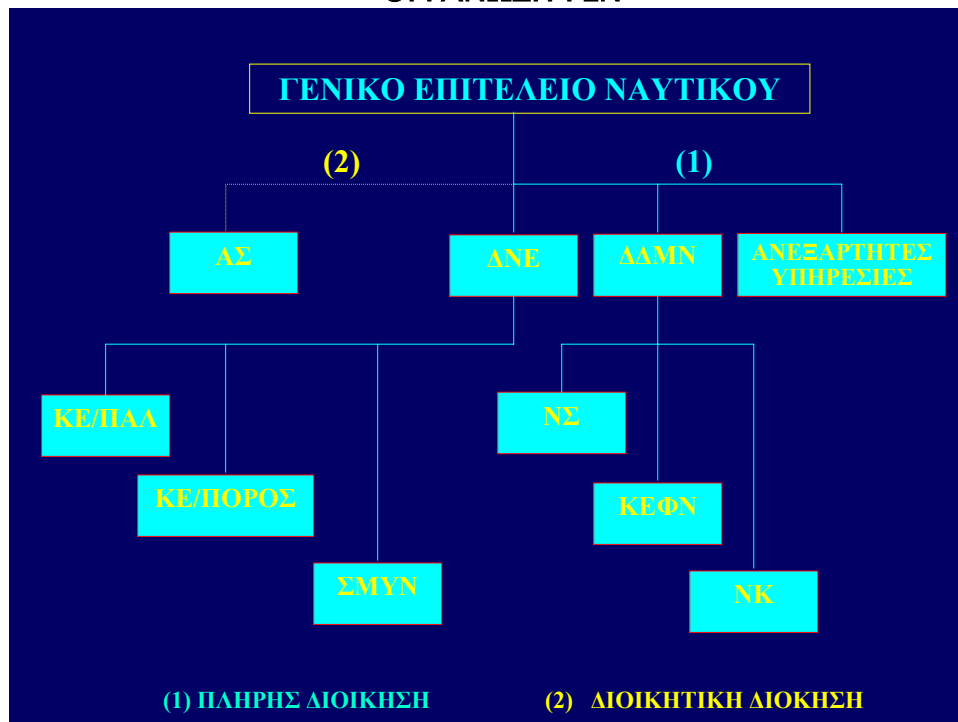
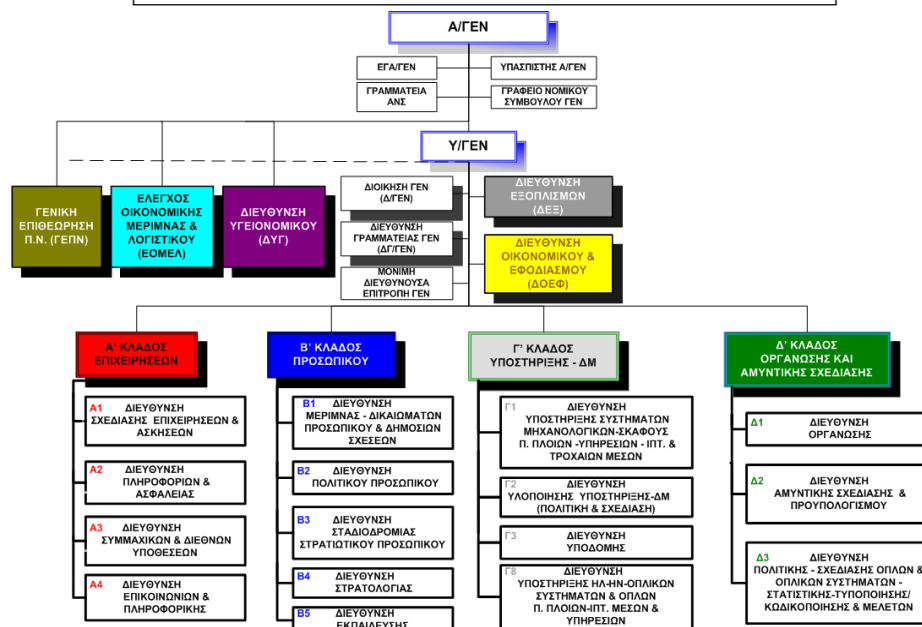
Στα πλαίσια της εκπαιδεύσεως των σπουδαστών της Διακλαδικής Σχολής Πολέμου που περιλαμβάνει ενημέρωση σε θέματα των Κλάδων των Γενικών Επιτελείων, έγινε ενημερωτική διάλεξη από τον Αρχηγό του ΓΕΝ, με θέμα "ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ-ΕΠΙΛΟΓΕΣ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΕΝ" με τις παρακάτω θεματικές ενότητες

• ΑΣΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΟΤΗΤΑ

• ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΓΕΝ

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

ΣΤΟΧΟΙ ΓΕΝ

Ανάπτυξη στη θάλασσα ναυτικής ισχύος ικανής να προασπίσει τα νόμιμα δικαιώματα της χώρας, να αμυνθεί των ελληνικών ακτών και νήσων, να διατηρήσει ανοικτές τις θαλάσσιες γραμμές επικοινωνιών, να προβάλλει ισχύ και να τονίσει τη ναυτική μας παρουσία σε όλο τον ελληνικό θαλάσσιο χώρο και στον ευρύτερο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η αναδιοργάνωση του Πολεμικού Ναυτικού δίνει έμφαση σε σκάφη επιφανείας ταχείας επέμβασης, εφοδιασμένα με торπιλικά και πυραυλικά συστήματα και στον υποβρυχιακό πόλεμο, με σκοπό τον πλέον αποτελεσματικό έλεγχο του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΠΚ τ. SUPER VITA

Η τελευταία περίοδος υπήρξε ιδιαίτερα εποικοδομητική σε ότι αφορά στην προμήθεια νέων οπλικών συστημάτων και σύγχρονων υλικών. Το Πολεμικό Ναυτικό, στα πλαίσια της αποστολής του, έχει εκπονήσει ένα μακρόπνοο εξοπλιστικό πρόγραμμα, με κύρια σημεία τα εξής:

- **Προγράμματα που βρίσκονται σε εξέλιξη**

Πρόγραμμα ναυπήγησης τεσσάρων (4) Υποβρυχίων (Υ/Β).

Το πρόγραμμα άρχισε το Μάρτιο του 2001 και πρόκειται να ολοκληρωθεί το 2010 με την κατασκευή τεσσάρων (4) Υ/Β. Το πρώτο Υ/Β κατασκευάζεται στη Γερμανία και τα υπόλοιπα θα κατασκευαστούν στην Ελλάδα από τα Ελληνικά Ναυπηγεία Α.Ε. Το ανθεκτικό σκάφος των τριών Υ/Β, οι συσσωρευτές και ο πυργίσκος (SAIL) κατασκευάζονται στην Ελλάδα, όπου μια πληθώρα Ελληνικών εταιρειών θα αναλάβει υποκατασκευαστικό έργο.

Πρόγραμμα κατασκευής τριών (3) Ε/Π S-70B (+I OPTION) και εγκατάσταση συλλογών αναβάθμισης Ε/Π S-70 B με σύστημα FLIR.

Το πρόγραμμα άρχισε το 2000 και προβλέπεται να ολοκληρωθεί στα τέλη του 2005/ αρχές 2006, με την οριστική παραλαβή του 3ου Ε/Π. Η εγκατάσταση των συλλογών αναβάθμισης των υφισταμένων οκτώ (8) Ε/Π S-70B του ΠΝ με σύστημα AAQ-22 FLIR έχει ολοκληρωθεί.

Πρόγραμμα ναυπήγησης τριών (3) ΤΠΚ τύπου SUPER VITA

Το πρόγραμμα άρχισε το 2000 και προβλέπεται να ολοκληρωθεί στα τέλη του 2004, με την οριστική παραλαβή της 3ης ΤΠΚ.

Πρόγραμμα ναυπήγησης ενός (I) Πετρελαιοφόρου

Το πρόγραμμα ξεκίνησε στα NBEE Α.Ε. το Μάρτιο του 2000 και προβλέπεται να ολοκληρωθεί το Β' εξάμηνο του 2004.

Πρόγραμμα ναυπήγησης τεσσάρων (4) Κανονιοφόρων

Το πρόγραμμα ξεκίνησε στα ΕΝΑΕ το Μάρτιο του 2000 και προβλέπεται να ολοκληρωθεί το Β' εξάμηνο του 2004.

Πρόγραμμα εκσυγχρονισμού 6 Φρεγατών τύπου "S" (+2 OPTION).

Εκσυγχρονισμός Μέσης Ζωής και Γενική Επισκευή τριών (3) Υ/Β
τ.ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Κατασκευή δύο (2) ΤΠΚ (OPTION)

Απόκτηση δύο (2) μεταχειρισμένων Φ/Γ τύπου "S" από το Ολλανδικό
Ναυτικό

Εκσυγχρονισμός έξι (6) ΤΠΚ τ.COMBATTANTE

Εκσυγχρονισμός δύο (2) ΤΠΚ τ."!48"

Ολοκλήρωση προγράμματος απόκτησης τεσσάρων (4) Πλοίων Ταχεί-
ας Μεταφοράς (ΠΤΜ)

- Προγράμματα στη φάση υπογραφής συμβάσεων
Ναυπήγηση Κορβετών

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ MARITIME INTERDICTION OPERATION TRAINING CENTER (MIOTC)

Επίσης έγινε αναφορά στη δημιουργία του Maritime Interdiction Operation Trainig Center, στη περιοχή της Σούδας. Αποστολή του κέντρου είναι η επιχειρησιακή εκπαίδευση των Ναυτικών Δυνάμεων των χωρών του NATO, για την βελτίωση των δυνατοτήτων τους στη διεξαγωγή επιχειρήσεων επιφανείας, Α/Υ, Α/Α επιτήρησης και ειδικών επιχειρήσεων, στα πλαίσια υποστήριξης των Επιχειρήσεων Ναυτικής Αποτροπής (Maritime Interdiction Operation- MIO)

"Η ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ : ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ – ΕΠΙΛΟΓΕΣ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ"

Διάλεξη του Αρχηγού ΓΕΑ Αντιπτεράρχου (Ι) Π. Παπανικολάου προς τους Σπουδαστές της ΑΔΙΣΠΟ στις 21 Ιαν 2004

. Στα πλαίσια της εκπαιδεύσεως των σπουδαστών της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου που περιλαμβάνει ενημέρωση σε θέματα των Κλάδων των Γενικών Επιτελείων, έγινε ενημερωτική διάλεξη από τον Αρχηγό του ΓΕΑ, με θέμα " Η ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ-ΕΠΙΛΟΓΕΣ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΕΑ" με τις παρακάτω θεματικές ενότητες

ΑΠΟΣΤΟΛΗ Π.Α.

Η αποστολή της Π.Α. είναι η άρτια οργάνωση, στελέχωση, εξοπλισμός και εκπαίδευση του προσωπικού με σκοπό την ανάπτυξη αεροπορικής ισχύος ικανής να συμβάλλει στην **"ΑΠΟΤΡΟΠΗ"**, να διεξάγει άμεσα εντατικές και παρατεταμένες αεροπορικές επιχειρήσεις για την απόκτηση και διατήρηση αεροπορικής υπεροχής, να διασφαλίζει την αεράμυνα της χώρας, να παρέχει αεροπορική προστασία και υποστήριξη στις επιχειρήσεις των άλλων Κλάδων των Ε.Δ. και να συμβάλλει στην επίτευξη των εθνικών στόχων.

Πέραν της παραπάνω αποστολής η ΠΑ κατά την ειρηνική περίοδο έχει και τις παρακάτω επιμέρους αποστολές.

α. Τη διεξαγωγή επιχειρήσεων κοινωνικής ωφέλειας με σκοπό την υποστήριξη του πολιτικού τομέα, στην αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών.

β. Τη συμμετοχή σε ειρηνευτικές αποστολές και αποστολές ανθρωπιστικής βοήθειας, στα πλαίσια σχετικών αποφάσεων του ΟΗΕ, με σκοπό τη συμβολή στη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Η Πολεμική Αεροπορία για να φέρει σε πέρας την αποστολή της είναι οργανωμένη και λειτουργεί κατά τρόπο που να εξασφαλίζει:

- Λειτουργικότητα του Κλάδου στην ειρήνη και στον πόλεμο
- Ενότητα στη Διοίκηση
- Ταχύτητα και ευελιξία στη λήψη αποφάσεων
- Συγκεντρωτικό έλεγχο των δυνάμεων και αποκεντρωτική εκτέλεση των επιχειρήσεων και των αποστολών
- Ικανότητα ταχείας μετάπτωσης των δυνάμεών της σε ετοιμότητα ανάληψης επιχειρήσεων

Το **Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας** είναι το ανώτατο ιεραρχικά επίπεδο Διοίκησης της ΠΑ. Ο Α/ΓΕΑ, προϊστάται του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας και έχει πλήρη διοίκηση του Κλάδου του ασκώντας τις επιχειρησιακές αρμοδιότητές του μέσα στα πλαίσια που καθορίζονται στις παρ.5 και 6 του άρθρου 11 του Ν/2292/95 όπως τροποποιήθηκε από το Ν 2984/02. Συγκεκριμένα ασκεί πλήρη Διοίκηση επί των Δκσεων ΔΑΥ-ΔΑΕ και των Μονάδων τους καθώς και επί των Μονάδων που υπάγονται απευθείας στο ΓΕΑ. Επί του ΑΤΑ ασκεί Διοικητική Δκση καθόσον κατά τις προβλέψεις των προαναφερθέντων Νόμων την επιχειρησιακή Δκση επ' αυτού ασκεί από την περίοδο της ειρήνης ο Α/ΓΕΕΘΑ.

Στο ΓΕΑ υπάγονται τρεις Μείζονες Σχηματισμοί ΑΤΑ-ΔΑΥ-ΔΑΕ.

1. Το ΑΤΑ

Σύμφωνα με την πρόβλεψη για τη Νέα Δομή Δυνάμεων και Διοίκησης συγκροτήθηκε ως Διακλαδικό Στρατηγείο. Κύρια αποστολή του Αρχηγείου Τακτικής Αεροπορίας, που εδρεύει στη Λάρισα, είναι να διατηρεί σε υψηλό βαθμό τη μαχητική ικανότητα και επιχειρησιακή ετοιμότητα των δυνάμεών του, ώστε να συμβάλει στην αποτροπή του πολέμου, και να εκτελέσει αν απαιτηθεί αεροπορικές επιχειρήσεις σύμφωνα με το Αεροπορικό Δόγμα και τα ισχύοντα πολεμικά σχέδια.

Στο ΑΤΑ υπάγονται οι Μονάδες των Μαχητικών Αφών του Συστήματος Αεροπορικού Ελέγχου και των Κατευθυνομένων Βλημάτων.

2. Η ΔΑΥ

Κύρια αποστολή της Διοίκησης Αεροπορικής Υποστήριξης, που εδρεύει στην Ελευσίαν είναι ο προγραμματισμός και η παρακολούθηση της συντήρησης του υλικού, η εξασφάλιση της ποιότητας αυτού, καθώς και η εκτέλε-

ση αποστολών Αερομεταφορών, Έρευνας – Διάσωσης, Αεροεφαρμογών, Αερο-
πυροσβέσεων και Αεροδιακομιδών.

Στη ΔΑΥ υπάγονται οι Στρατιωτικές Σχολές και οι Εκπαιδευτικές Μο-
νάδες και τα Κέντρα Εκπαίδευσης της Πολεμικής Αεροπορίας.

Επιπρόσθετα στο ΓΕΑ υπάγονται ορισμένες Μονάδες και Υπηρεσίες,
όπως η Διοίκηση Αγωγού Καυσίμων, το 251 Γενικό Νοσοκομείο Αεροπορίας κλπ.

ΔΟΜΗ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Το Προσωπικό, τα Οπλικά συστήματα-μέσα και η Υποδομή που διαθέτει η
Πολεμική Αεροπορία από τον καιρό της ειρήνης έχουν διαταχθεί έτσι ώστε να
εξασφαλίζουν κατά τον καλύτερο και οικονομικότερο τρόπο:

(1) Τη δυνατότητα αντιμετώπισης αιφνιδιαστικής επίθεσης κατά της
χώρας μας.

(2) Την άμεση αντίδρασή μας στην αντιμετώπιση των συχνών παραβά-
σεων και παραβιάσεων του Τουρκικών α/φ στο Αιγαίο.

(3) Τις αυξημένες ανάγκες της Πολεμικής Αεροπορίας, σε εκπαίδευση και
άλλες λειτουργίες της.

Οπλικά Συστήματα – Μέσα

Για την επιτήρηση του εναερίου χώρο και τον έλεγχο των επιχειρήσεων η
Πολεμική Αεροπορία έχει αναπτύξει το Σύστημα Αεροπορικού Ελέγχου, με ένα
δίκτυο RADARs, υποβοηθούμενο από Αφή ΑΣΕΠΕ.

Η αντιαεροπορική άμυνα της χώρας εξασφαλίζεται με βλήματα μέση και
μεγάλης εμβελείας, η δε αντιαεροπορική κάλυψη των Μονάδων γίνεται με κα-
τάλληλα Αντιαερορικά Όπλα.

Πέραν των κυρίων οπλικών συστημάτων, Α/Φ και Ε/Π που προαναφέρθη-
καν η ΠΑ διαθέτει και τα παρακάτω οπλικά Συστήματα – Μέσα.

- ⇒ Όπλα Αέρος – Επιφάνειας
- Βόμβες Γενικής Χρήσεως
 - Ρουκέτες

- Κατευθυνόμενες βόμβες EOGB και LGB
- Διασκορπιστές Βομβιδίων
- Βλήματα Αέρος-Επιφανείας (EXOCET-ANTISHIP)
- Βλήματα HARM (ANTIRADIATION)

⇒ Όπλα Αέρος - Αέρος

- Βλήματα A-A SHORT RANGE (Διάφορες Κατηγορίες AIM 9-MAGIC 2)
- Βλήματα A-A MEDIUM RANGE (AIM-7 E/F-SPARROW, MATRA SUPER 530, AIM 120 AMRAAM)

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

Με βάση τα διατιθέμενα μέσα και το προσωπικό της, η Πολεμική Αεροπορία μπορεί να διεξάγει εντατικές και παρατεταμένες επιθετικές και αμυντικές επιχειρήσεις.

Μπορεί να προσβάλλει αποτελεσματικά όλων των ειδών εχθρικές στόχους και να παρέχει συγχρόνως αεροπορική υποστήριξη στις χερσαίες και ναυτικές μας δυνάμεις.

Καλύπτει σε ικανοποιητικό βαθμό τις δικές της απαιτήσεις καθώς και αυτές των άλλων Κλάδων σε αποστολές φωτοαναγνώρισης, ηλεκτρονικής αναγνώρισης και αερομεταφορών.

Με τα μεταφορικά της αεροσκάφη μπορεί να μεταφέρει σε περίοδο επιχειρήσεων 2000 περίπου οπλισμένους στρατιώτες ή 1000 αλεξιπτωτιστές με πλήρη οπλισμό σε μια διαδρομή.

Με το σύστημα Αεροπορικού Ελέγχου η Πολεμική Αεροπορία παρακολουθεί και ελέγχει τον Εναέριο Χώρο του FIR Αθηνών και ειδικότερα τον Εθνικό Εναέριο Χώρο καθ' όλο 24ωρο, αναγνωρίζει και αναχαιτίζει κάθε ξένο αεροσκάφος που τον παραβιάζει ή παραβαίνει τους διεθνείς τους κανόνες εναερίου κυκλοφορίας.

Τα μέσα και το προσωπικό της, ευρισκόμενα σε άμεση ετοιμότητα επεμβαίνουν όπου και όποτε ήθελε χρειασθεί για να επιβεβαιώσουν τη βούληση μας να μην επιτραπεί η αμφισβήτηση των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων.

ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ**1. ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ**

Υπεγράφησαν συμβάσεις για την απόκτηση 60 Α/Φ F-16 BLK 52+, 15 Α/Φ M 2000-5 και τον εκσυγχρονισμό 10 Α/Φ M-2000 σε M-2000-5 μαζί με τα όπλα τους (MICA-SCALP) καθώς και για Έργα Υποδομής των Μονάδων υποδοχής των Α/Φ.

2. ΕΛΙΚΟΠΤΕΡΑ C/SAR SUPER RUMA

Υλοποιήθηκε η σύμβαση για 4 Ε/Π SUPER PUMA Έρευνας - Διάσωσης μάχης.

3. ΑΝΤΙΑΕΡΟΠΟΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΕΛΗΝΕΚΟΥΣ (ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ "ΝΙΚΗ")

Υλοποιήθηκε η προμήθεια έξι (6) Αντιαεροπορικών Συστημάτων Αμερικανικής προέλευσης τύπου PATRIOT PAC III.

4. AIRBORNE EARLY WARNING AND CONTROL (Α.ΣΕ.ΠΕ)

Υλοποιείται η σύμβαση απόκτησης (4) Αεροφερομένων Συστημάτων Έγκαιρης Προειδοποίησης και Ελέγχου τύπου ERIEYE EMB-145 AEW & C.

5. ΝΕΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΑΦΟΣ

Ολοκληρώθηκε η απόκτηση σαράντα πέντε (45) εκπαιδευτικών αεροσκαφών τύπου T-6A από την εταιρεία RAYTHEON.

6. ΑΦΟΣ ΜΕΣΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ (MMI)

Υπογράφηκε σύμβαση προμήθειας 12+3 Option αφών τύπου C-27J της εταιρείας LM AERO.

7. ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΑΒΙΟΝΙΚΣ ΑΦΩΝ C-130

Έχει υπογραφεί σύμβαση μεταξύ ΓΔΑΕ και εταιρειών SPAR και EAB ΑΕ αντίστοιχα για το πρόγραμμα εκσυγχρονισμού των ηλεκτρονικών 10 Αφών C-130 H και 5 C-130 B.

Η εταιρεία SPAR, ως κύριος ανάδοχος της φάσης ανάπτυξης θα εκτελέσει τον εκσυγχρονισμό σε δύο πρωτότυπα αψη C-130 H & C-130 B, ενώ η EAB θα αναλάβει το έργο της μαζικής παραγωγής. Το πρόγραμμα υλοποιείται μέχρι σήμερα ομαλά και η ολοκλήρωση του πρωτοτύπου προβλέπεται το Σεπτέμβριο του 2004.

8. AACMI: Autonomous Air Combat Maneuvering Instrumentation

Εγκρίθηκε από το ΑΑΣ η αναγκαιότητα - σκοπιμότητα απόκτησης συστημάτων AACMI για την ΠΑ (56 AACMI Pods, συν 20 option, 15 σταθμοί απενημέρωσης, ένας σταθμός απενημέρωσης REAL TIME, συν 1 OPTION), καθώς και τα τεχνικοεπιχειρησιακά κριτήρια (Βασικά-Επιθυμητά) και οι αντίστοιχοι συντελεστές βαρύτητας.

Το πρόγραμμα βρίσκεται στη διαδικασία υπογραφής σύμβασης.

ΟΠΛΑ ΑΕΡΟΣ-ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ (Α-Ε)

AGM-65G & GBU-24

Υπογράφηκε σύμβαση για 200 κατευθυνόμενα βλήματα AGM-65G, και 200 KIT κατεύθυνσης LASER GBU-24.

BLU-109

Έχει υπογραφεί σύμβαση για 250 διατρητικές βόμβες BLU-109.

SCALP

Υπογράφηκε η σύμβαση (21-8-00) για 56 βλήματα SCALP.

JDAM-LongShot

Υπογράφηκε η σύμβαση προμήθειας Αυτόνομων Συστημάτων Πλοήγησης Όπλων Αέρου-Εδάφους με GPS/INS (250 JDAM και 300 LongShot) για κάλυψη επιχειρησιακών αναγκών της ΠΑ.

ΟΠΛΑ ΑΕΡΟΣ-ΑΕΡΟΣ (Α-Α)

ΒΛΗΜΑΤΑ MEDIUM RANGE AMRAAM

Έχουν παραληφθεί 240 βλήματα AIM-120B. Επίσης στις 15-12-01 υπεγράφη νέα σύμβαση για απόκτηση 100 AMRAAM AIM-120C.

MICA

Υπογράφηκε σύμβαση (21-8-00) για 100 βλήματα RF MICA και 100 IR MICA.

ΒΛΗΜΑΤΑ SHORT RANGE IRIS-T

Η χώρα μας συμμετέχει σε διεθνή κοινοπραξία για ανάπτυξη και συμπαράγωγή του σύγχρονου βλήματος A-A IRIS-T με παραγγελία 350 βλημάτων.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΙ ΦΟΝΤΑΜΕΝΤΑΛΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπό Βασιλείου Τ.Γιούλτση Καθηγητή Κοινωνιολογίας στο Α.Π.Θ.

Στην ονομασία και την προέλευση του *φονταμενταλισμού* έχει διαπιστωθεί μια από καιρό μια σοβαρή παρεξήγηση. Ένας ορισμένος αριθμός μελετητών χαρακτήρισε το φαινόμενο, αποκλειστικά ισλαμικό και αβίαστα το θεώρησε ως ένδειξη «*φανατισμού και επιστροφής στο παρελθόν*». Ίσως ο απόηχος και οι δυτικές εμπειρίες από τις δύο «*θρησκευτικές επαναστάσεις*», στο Πακιστάν (1978) και το Ιράν (1979), αλλά και τα γνωστά τρομοκρατικά χτυπήματα, που συγκλόνισαν ολόκληρο τον πλανήτη, να δημιουργήσαν την αυτονόητη υποψία, όμως η αρχική εμφάνιση του φονταμενταλισμού έγινε πολύ μακριά από ισλαμικές χώρες.

Οι πρώτες φονταμενταλιστικές κινήσεις, σαφώς χριστιανικές, χωρίς να έχει ακόμη πολιτογραφηθεί ο σχετικός όρος, καταγράφονται στο γεωγραφικό χώρο των Ηνωμένων Πολιτειών κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα. Συγκεκριμένα, στα μέσα της δεκαετίας του 1860 διατυπώνονται από συντηρητικούς προτεστάντες θεολόγους, οι δύο θεμελιώδεις θέσεις του φονταμενταλισμού, δηλαδή η *χιλιαστική προσδοκία* και το *αλάθητο της Βίβλου*. Η στάση αποτελεί έκφραση μιας φοβίας από την έκρηξη της θρησκευτικής εκκοσμίκευσης, και αγωνία για την επιβίωση της θρησκευτικής πίστης. Τελικά ο όρος «*fundamentalist*» καθιερώθηκε το 1920, για να υποδηλώσει εκείνον που «*κάνει αγώνα για την υπεράσπιση των θεμελίων της πίστης*» (*doing battle royal for the Fundamentals of Faith*).

Στο πλαίσιο αυτό θεωρούνται εσφαλμένες οι ερμηνευτικές τοποθετήσεις ορισμένων κοινωνιολόγων που αποπειράθηκαν να αιτιολογήσουν τα κίνητρα που προκάλεσαν στο διάστημα του μεσοπολέμου την εμφάνιση στην Αμερική της μαχητικής ισλαμικής αίρεσης των Μαύρων Πανθήρων, αλλά και των Μαύρων Αμερικανών (Black Americans) που δεν είχαν σχέση με το Ισλάμ, γιατί ήσαν στην πλειοψηφία τους Χριστιανοί. Φυσικά οι τοποθετήσεις, οι φοβίες κι οι ερμηνείες αρνήθηκαν να δουν τις πολιτιστικές απειλές πάνω στις κλειστές κοινότητες των μαύρων και αναζήτησαν την αφετηρία των αντιδράσεων στη γνώση που πληροφορήθηκε την φυλετική καταγωγή (οι αφρικανικές ρίζες) και την τραγική εθνοφυλετική περιπέτεια της ομηρίας της από τη δυτική Αφρική στο Νέο Κόσμο¹.

¹. Πληροφορίες για την εξέλιξη των ιδεολογικών απόψεων που θεμελίωσαν γνωστά φονταμενταλιστικά κινήματα στη δύση βλ. Youssef, M., *Revolts against modernity: Muslim Sealots and the West*, Leiden 1985 σσ. 24 κ. □. Πρβλ. επίσης Mernissi, Fatima, *Islam and Democracy: Fear of*

Εδώ είναι ανάγκη να παρατηρήσουμε ότι τα γενικά χαρακτηριστικά όλων σχεδόν των φονταμενταλισμών παραπέμπουν στις ίδιες γενεσιουργές αιτίες, δηλαδή στο φανατισμό, τη φοβία, τη μαζοποίηση του θρησκευτικού πλήθους, το χαμηλό πολιτιστικό ή πνευματικό επίπεδο του και κυρίως την ύπαρξη χαρισματικών πνευματικών ηγετών που αποκτούν προφητικό ρόλο και αναλαμβάνουν την καθοδήγηση των πιστών. Με τα στοιχεία αυτά οι φονταμενταλισμοί ως κοινωνικά φαινόμενα διακρίνονται για την κυκλική τους παροδικότητα. Το γεγονός αυτό οδηγεί μοιραία στο χαρακτηρισμό του φονταμενταλισμού ως «*κυκλικού φαινομένου*», αφού κι εδώ η περιοδική επανεμφάνιση προσδιορίζεται από την ύπαρξη ή την ανάδυση των ιδίων αιτίων που προκάλεσαν προηγούμενες εμφανίσεις του. Ακόμη οι κατά καιρούς αναβιώσεις του συνδέονται με μαζικές κινητοποιήσεις πιστών σε προσηλυτιστική δράση για την προσέλκυση των «*μη πιστών*».

Έτσι αναπτύσσονται δυναμικές αντιπαλότητες, που για μεγάλα χρονικά διαστήματα ταλανίζουν τις δεδομένες κοινωνίες. Εξάλλου η έντονη μεσσιανική προσδοκία, που χαρακτηρίζει τις αναβιώσεις αυτές, ευνοεί πληθυσμιακές συσσωματώσεις με εμφανή συναισθηματική φόρτιση, που είναι ενδεχόμενο να εξελιχθεί είτε σε ακόμη πιο ακραίες μορφές φονταμενταλισμού είτε και σε απογοήτευση, θρησκευτική αδιαφορία και τελική απομάκρυνση.

Ο πιο σημαντικός τύπος φονταμενταλισμού αναφέρεται σήμερα στο Ισλάμ και συνδέεται με το βασικό καθήκον των πιστών του να αναλαμβάνουν *ιερό αγώνα*², για να αποτρέπουν τη νόθευση του περιεχομένου της πίστης

the Modern World, μεταφρ. Mary Jo Lakeland, New Jersey 1992, σσ. 31-163.

². Με το περιεχόμενο αυτό προσδιορίζεται κατά βάση η έννοια του *ιερού πολέμου* στο Ισλάμ. Η ιερότητα του πολέμου όμως διαλαμβάνει πολύ περισσότερα κίνητρα και φυσικά καταγράφεται ιστορικά με πλήθος μορφών. Αρχικά η έννοια του ιερού πολέμου απαντά στα μυθολογικά κείμενα και τους λαϊκούς θρύλους και αναφέρεται σε συγκρούσεις θεοτήτων, γιγάντων και επαναστατημένων αγγέλων. Πλήθος αφηγήσεων της *Παλαιάς Διαθήκης* περιγράφουν πολεμικές συγκρούσεις, αλλά και αντίστοιχες περιπέτειες του αρχαίου Ισραήλ κατά τις πολεμικές συναντήσεις με γειτονικά έθνη (Φιλιισταίους, Μαδιανίτες, Εδομίτες, Αιγυπτίους, Ασσυρίους, Βαβυλωνίους, και Ρωμαίους) Περισσότερα βλ. Gaston Bouthoul, *Traité de po- lémiologie. Sociologie des guerres*, Paris 1970 και ελληνική μετάφραση του Π. Καφειτζόπουλο με τον τίτλο: *Πραγματεία περί Πολεμολογίας. Κοινωνιολογία του πολέμου*, Αθήνα 1980, σσ. 49-65. Στην αρχαία Ελλάδα καταγράφονται τέσσερις ιεροί πόλεμοι με στόχο τη διεκδίκηση των Δελφών: το 600 π.Χ. μεταξύ Αμφικτυονίας Θερμοπυλών και Κρίσσας, το 447 π.Χ. όταν οι Φωκείς έχασαν τους Δελφούς, το 357-347 όταν οι Φωκείς ξαναπήραν τους Δελφούς και το 339-338 όταν οι Φωκείς έδιωξαν την Αμφισσα από τα κτήματα των Δελφών. Ως ιεροί πόλεμοι καταγράφονται και οι *Σταυροφορίες* που με το πρόσχημα της απελευθέρωσης των Αγίων Τόπων από τους Σελτζούκους Τούρκους εξελίχθηκαν σε κατακτητικούς πολέμους

στον Αλλάχ, να υπερασπίζονται την εθνοφυλετική τους υπόσταση από εξωτερικούς και εσωτερικούς κινδύνους και να αποφασίζουν την τιμωρία των αποστατών ηγετών τους. Οι τρεις αυτές λεπτομέρειες του έκτου, συγκεκριμένα, μεταξύ των καθηκόντων (τα πέντε προηγούμενα είναι η ομολογία πίστης, η προσευχή, η ελεημοσύνη, η νηστεία και το ιερό προσκύνημα) αποτελούν το περιεχόμενο του Τζιχάντ (Jihad η Djihad η Gihad)³. Οι σημασίες του όρου κινούνται σε δύο επίπεδα, το εσωτερικό (καταπολέμηση παθών, εξευγενισμός των ηθών, αγώνας με τον εαυτό μας) και το εξωτερικό (δράση για την επιβολή της κυριαρχίας του Ισλάμ, τιμωρία των απίστων, μαχητική εξάπλωση της πίστης). Τα δύο επίπεδα είναι αναγκαστικά αλληλένδετα. Καμία εξωτερική μάχη δεν κερδίζεται χωρίς μια προηγούμενη εσωτερική κάθαρση και πνευματική ανάταση.

Χωρίς άλλο ο μαχητικός χαρακτήρας του τζιχάντ αντιστοιχεί σε συγκεκριμένες τεχνικές πολέμου, με τη χρήση της βίας. Παρά ταύτα και η κορανική διδασκαλία και η μεταγενέστερη παράδοση διεκδικούν την επίτευξη των ιερών επιδιώξεων και με ειρηνικά μέσα, όπως λ.χ. τα λόγια, τα επιχειρήματα, τις υποσχέσεις, ακόμη και τα δώρα. Όμως η χρήση της βίας παραμένει στη συνείδηση των λαϊκών στρωμάτων ως κυρίαρχη εκδήλωση, και μάλιστα σε κλίμα ιερότητας. Η εσωτερική σχέση των δύο μεγεθών είναι δύσκολο να ερμηνευτεί στις διαστάσεις του Χριστιανισμού και του Ιουδαϊσμού, την ίδια δε γνώμη έχουν και διαπρεπείς μουσουλμάνοι θεολόγοι⁴, που διατείνονται ότι

για την απόσπαση βυζαντινών επαρχιών από το ανατολικό imperium και προσάρτισή τους στο παπικό και τα άλλα τότε ευρωπαϊκά κράτη. Τελικοί οι εκείνοι οι λεγόμενοι «ιεροί πόλεμοι» προετοίμασαν την πτώση του Βυζαντίου και μετέτρεψαν τις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου σε δυτικά φέουδα. Περισσότερα βλ. Armstrong, Karen. *Holy War*. London, 1988, New York, 1991. Balard, Michel, Kedar, Benjamin Z., and Riley-Smith, Jonathan (eds.). *Dei gesta per Francos: Etudes sur les croisades dédiées a Jean Richard*, Ashgate, 2001. Bartlett, Wayne. *God Wills It!: An Illustrated History of the Crusades*. Sutton, 1999. Billings, Malcolm. *The Crusades: Five Centuries of Holy Wars*, New York, 1996. Brundage, James A. ed. *The Crusades, Motives and Achievements*. Boston, 1964. Constable, Giles. "The Historiography of the Crusades." Edited by Angeliki E. Laiou and Roy Parviz Mottahedeh. 1-22. Washington DC: Dumbarton Oaks, 2001.

³. Για τη σημασία του όρου, τη σύσταση και καθιέρωσή του, τις σύγχρονες εφαρμογές, τις απειλές και τις διαγραφόμενες προοπτικές βλ. στην ειδική μελέτη του Νικολακάκη, Η., *Ο ιερός πόλεμος του Ισλάμ «Τζιχάντ»*. Σύσταση-Καθιέρωση - Σύγχρονες εφαρμογές του, Θεσσαλονίκη 1989 και ειδικότερα σσ. 13 κ. ε. Πρβλ. Akhtar, S., *A Faith for All Seasons*, London 1991. Anerill, L. J., *Religious Right, Religious Wrong*, Chicago 1989, όπου και σχετικές πληροφορίες για αντίστοιχες κινήσεις στην Ευρώπη και τις μέσες Πολιτείες της Αμερικής. Τέλος βλ. το πολύ σημαντικό έργο, με πλήρεις κοινωνιολογικές αναλύσεις του φαινομένου, της Mackey, Sandra, *Passion and Politics: The Turbulent World of the Arabs*, New York 1983.

⁴. Maulana Muhammad Ali, *The religion of Islam*, Cairo (χωρίς χρο-

ούτε ο Μωάμεθ ούτε το Κοράνιο, αλλά ούτε και τα Hadith (Λόγια “υπομνήματα” του προφήτη σε μεταγενέστερες συλλογές διδασκάλων) υποδεικνύουν την οποιαδήποτε χρήση της βίας.

Μια πρώτη ιστορική άποψη φαίνεται ότι ξεκινά από πρακτικούς λόγους. Μετά τη φυγή του Μωάμεθ από την Μεκκά στη Μεδίνα (Εγίρα, 622 μ.Χ.) και για την επιβίωση της αρχικής μικρής κοινότητας, ο προφήτης οργάνωνε επιδρομές εναντίον των καραβανιών και των φελάχων της ερήμου. Η χρήση της βίας εξασφάλιζε τα σπάνια στην έρημο ζωτικά αγαθά, αλλά και μεγάλωνε διαρκώς τον αριθμό των νέων πιστών. Μια δεύτερη, πιο πιθανή, αιτιολόγηση οδηγεί στους *ιεροδικαστές* που επέβαλαν τη χρήση της βίας με διάφορα προσχήματα – ίσως και για να αυξήσουν την επιρροή τους – και την νομιμοποίησαν με την απειλή κυρώσεων. Έτσι η αρχική πρακτική οδήγησε στη μεταγενέστερη θεωρητική συστηματοποίηση, που έγινε διδασκαλία, και από τούς πρώτους ισλαμικούς αιώνες, με την παρέμβαση των ιεροδικαστών, απέτελεσε θεμελιώδη αρχή του ισλαμικού νόμου.

Ένα άλλο σημείο, που χρειάζεται επίσης διευκρίνιση, είναι η εσωτερική σχέση ανάμεσα στη θρησκευτική και την πολιτική κοινωνία. Για την ισλαμική πίστη είναι απόλυτα σαφές ότι ο προφήτης δεν είναι απλά ο κομιστής της βούλησης και της αποκάλυψης του Θεού στον κόσμο, αλλά και ο ηγέτης της κοινότητας, που αποδέχεται την αποκάλυψη αυτή. Συνεπώς δεν υπάρχει διάκριση ανάμεσα στο θείο και τον ανθρώπινο νόμο, αφού η θρησκευτική κοινωνία είναι ταυτόχρονα και πολιτική, με αυτονόητη υπέρβαση οποιασδήποτε εθνοφυλετικής ιδιαιτερότητας.

Στη λεπτομέρεια αυτή κλείνονται τα θεσμικά όρια και οι λειτουργίες των ισλαμικών θεοκρατιών, που κατά το τζιχάντ θεωρούνται η έσχατη επιδίωξη των ιερών πολέμων. Οπου, λοιπόν, κυριαρχεί το Ισλάμ, εκεί επικρατεί ο ισλαμικός νόμος, δηλαδή η ειρήνη. Αντίθετα, οι ιεροί πόλεμοι επιφυλάσσονται για τις μη ισλαμικές χώρες, και το χρέος των πραγματικών οπαδών του Αλλάχ είναι η επέκταση της ισλαμικής κυριαρχίας σ' αυτός. Γι' αυτό, το τζιχάντ είναι από τη φύση του εξαγωγίμο είδος θρησκευτικού φανατισμού που αποβλέπει σε μια εσχατολογική ισλαμική ολοκλήρωση με έντονα στοιχεία θρησκευτικο-πολιτικού μεσσιανισμού⁵.

Οι ιστορικές φάσεις, με την αντίστοιχη τυπολογική εμφάνιση του τζιχάντ, αποτελούν σήμερα προσφιλές θέμα πολλών Αράβων και δυτικών μελετητών. Η σχετική βιβλιογραφία είναι ήδη ογκώδης και καθημερινά προστίθενται νέες μελέτες. Όμως πρέπει να σημειώσουμε ότι οι πραγματικές εκδη-

νολογία) ας. 545, 546, 548, 551 κ. ε. Πρβλ. Νικολακάκη, Η., □. π. σσ. 13-17.

⁵. Λεπτομέρειες από το τελικό όραμα του ιερού πολέμου, όπως ακριβώς το φαντάζονται επώνυμοι αγωνιστές του, βλ. Νικολακάκη, Η., ό. π., σσ. 143-144.

λώσεις του τζιχάντ επισημαίνονται μαζικά από το 1973 και μετά, όταν, με αφορμή την αραβοϊσραηλινή διένεξη αρχίζει, να μειώνεται η οικονομική και πολιτική εξάρτηση των ισλαμικών κρατών από τις άλλοτε μεγάλες δυτικές αποικιοκρατικές δυνάμεις. Έτσι έσπασαν οι ιστορικοί δεσμοί, οι συμμαχίες και οι εξαρτήσεις του παρελθόντος και άρχισαν να αναδύονται ιστορικές πικρίες και εχθρότητες που έκτοτε αναζητούν ικανοποίηση.

Τα γεγονότα που σφραγίζουν την απαρχή του σύγχρονου τζιχάντ συνδέονται με αποσπασματικές πράξεις βίας, όπως αρχικά αεροπειρατείες, καταλήψεις πλοίων, βομβιστικές επιθέσεις, απαγωγές και δολοφονίες προσώπων, καταλήψεις ξένων πρεσβειών, ογκώδεις αντιδυτικές διαδηλώσεις με συμβολικές και πραγματικές βεβηλώσεις η προσβολές ξένων θρησκευτικών και εθνικών συμβόλων. Η ανάληψη των ευθυνών γίνεται αποκλειστικά από μαχητικές ομάδες, που κατευθύνουν αθέατοι χαρισματικοί θρησκευτικοί ηγέτες και προβάλλουν ως αιτιολογίες είτε τη συμπαράσταση στον αγώνα των Παλαιστινίων είτε αντισιωνιστικά αισθήματα είτε αντιδυτική πικρία είτε ακόμη και δυσφορία για πολιτικούς ηγέτες τους, που ενοχοποιούνται για την απομάκρυνση του λαού από την αυθεντική πίστη και παράδοση του Ισλάμ.

Ταυτόχρονα διατυπώνονται αιτήματα επιστροφής στην παράδοση αυτή. Απορρίπτεται ο δυτικός τρόπος ζωής, η δυτική ηθική, η δυτική αμφίεση κι αυτή ακόμη η δυτική διαιτητική ιδιαιτερότητα. Σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις ο ισλαμικός νόμος αντικαθιστά βίαια πολιτειακές απόπειρες προσαρμογής στο διεθνές δίκαιο, ενώ σε επίπεδο κοινωνικο-οικονομικής οργάνωσης καταδικάζεται απόλυτα το μαρξιστικό πρότυπο, και οι οπαδοί του διώκονται χωρίς ελαφρυντικά. Την ίδια στιγμή το καταπιεσμένο από την περίοδο των αποικιοκρατιών ιερατείο αφυπνίζεται και διεκδικεί το ρόλο του. Απαιτεί την επιστροφή στη θρησκευτική παράδοση, για να ισχυροποιήσει την εξουσία και το γόητρό του. Η επιστροφή αυτή είναι ταυτόχρονα αποστροφή της εκκοσμίκευσης, για αυτό και οι επιταγές για αυστηρότερη ηθική προβάλλονται από το ιερατείο και πάλι.

Χαρακτηριστικά γεγονότα αυτής της συλλογικής αντίδρασης είναι η επανάσταση του στρατηγού Zia Ul-Haq, το 1977 στο Πακιστάν, που ανέτρεψε, με τη βοήθεια του ισλαμικού ιερατείου, τον Zulfikar Ali Bhutto και εγκατέστησε στο Ισλαμαμπάντ την πρώτη θεοκρατική δημοκρατία. Δυο χρόνια αργότερα, το 1979, νέα ισλαμική δημοκρατία εγκαθιδρύεται στο Ιράν μετά την αποπομπή ως αποστάτη της πίστης του Σάχη Muhammad Reza Pahlawi από τούς φρουρούς της επανάστασης και το ιερατείο του χαρισματικού Αγιατολάχ Chomeyni. Δυο χρόνια αργότερα, το 1981, και με το ίδιο πρόσημο οι *Αδελφοί Μουσουλμάνοι* δολοφονούν τον πρόεδρο της Αιγύπτου Anouar Saddat και επαναλαμβάνουν μετά από 12 χρόνια την ίδια απόπειρα, ευτυχώς ανεπιτυχώς και εναντίον του Hosni Mubarrak, κατά την επίσκεψή του στην Αντίς Αμ-

πέμπα. Στην ίδια λογική εντάσσονται ο βομβαρδισμός της πρεσβείας των Η.Π.Α. στη Βηρυτό και στο Κουβέϊτ το 1983, η δολοφονία του Προέδρου του Πανεπιστημίου των Η.Π.Α. στο Λίβανο, Malcolm Kerr, το 1984 και ένα πλήθος άλλων δολοφονιών και τρομοκρατικών εκδηλώσεων.

Η πρόσφατη στρατηγική φαίνεται ότι μετέβαλε την πρακτική του τζι-χάντ και δραστηριοποιείται και στη διεκδίκηση της εξουσίας με μηχανισμούς που προωθούν τη δημιουργία και διεύρυνση πολιτικών κομμάτων με σαφή φονταμενταλιστική απόκλιση. Το 1973 στο Αφγανιστάν οι *Μουτζαχεντίν* (μουσουλμάνοι επαναστάτες) αγωνίσθηκαν κατά του τότε κομμουνιστικού καθεστώτος. Η επικράτηση των Ταλιμπάν δημιούργησε το αναμενόμενο φονταμενταλιστικό περιβάλλον για την επιβολή ενός κοινωνικο-πολιτικού και πολιτιστικού θεοκρατισμού.

Άλλωστε το πρότυπο που καθιέρωσε το Ιράν άρχισε ήδη να εξάγεται επιμελώς σε συνοριακές περιοχές της Συρίας, στο Νότιο Λίβανο και ειδικά στα «κατεχόμενα» του με την οργάνωση *Χαμμάς*, με την *Ισλαμική Απελευθερωτική Οργάνωση* στην Ιορδανία, αλλά αθόρυβα και στα Εμιράτα με ανάλογα σχήματα. Ακόμη, είναι γνωστό ότι κατευθύνει από χρόνια την ιστορική πορεία του Σουδάν. Στην ίδια προοπτική εντάσσεται το *Αλγερινό Ισλαμικό Μέτωπο Σωτηρίας*, οι *Αδελφοί Μουσουλμάνοι* και κυρίως η οργάνωση *Γκάμαα αλ Ισλαμίγια* της Αιγύπτου, ενώ σύμφωνα με ορισμένους μελετητές συγγενή στοιχεία είχαν εντοπιστεί στις παρυφές του κόμματος της *Ευημερίας* του Ερμπάκάν στην Τουρκία και επίσης στο μεσσιανικό όραμα του Αλία Ιζετμπέκοβιτς στη Βοσνία.

Πίσω από τούς κομματικούς μηχανισμούς οι φανατικοί της *Ένωσης του Ισλαμικού Κόσμου* και της *Οργάνωσης της Ισλαμικής Συνέλευσης* (οι δύο μεγαλύτεροι διισλαμικοί οργανισμοί με έδρα τη Μεκκά) αναλαμβάνουν χωρίς αναστολές διπλωματικές πρωτοβουλίες και κινητοποιούν με τον όγκο και την επιρροή τους κάθε διεθνή παράγοντα για την εξασφάλιση οικονομικών πόρων, στρατιωτικού και πολεμικού υλικού και γενικά προώθηση των ισλαμικών συμφερόντων. Έτσι ερμηνεύονται οι εμφύλιοι πόλεμοι στην πρώην Γιουγκοσλαβία που τελικά απέκτησαν εθνοφυλετική υπόσταση, από τη στιγμή που η θρησκευτική πίστη ανέλαβε να καλύψει τα αμφιλεγόμενα εθνολογικά κενά. Η δυτική λογική του «*διαίρει και βασίλευε*» υπηρέτησε για άλλη μια φορά την απληστία ενός θρησκευτικού ολοκληρωτισμού, χωρίς να είναι σε θέση να αντιληφθεί τις απειλές, που η ίδια δημιούργησε για το δικό της αύριο. Εδώ φαίνεται η αδυναμία των δυτικών να κατανοήσουν τις μακροϊστορικές συνέπειες του ισλαμικού φονταμενταλισμού.

Οι σύντομες προσεγγίσεις, γενικά, του θρησκευτικού φονταμενταλισμού, και ειδικότερα του ισλαμικού του τύπου, αποκαλύπτουν την προοδευτική εμ-

φάνιση μιας απειλής, που μάλλον αδυνατούν να ελέγξουν οι σημερινοί διεθνείς οργανισμοί ειρήνης και ασφάλειας. Ο πρόσφατος πόλεμος στο Ιράκ πέρα από τα γνωστά ερωτηματικά φαίνεται πως δημιούργησε μεγάλα αποθέματα αντιδυτικού μίσους που μαζί με τα διάχυτα συναισθήματα μιας διευρυνόμενης ισλαμικής-παναραβικής αβεβαιότητας για το πολιτικό μέλλον της περιοχής δεν είναι σε θέση να πείσουν ακόμη και τους πλέον εύπιστους για τον τερματισμό των τρομοκρατικών αντιδράσεων. Η πρόσφατη βομβιστική επιχείρηση στο Ριάντ, ανεξάρτητα από τη χρέωσή της σε όποια οργάνωση, σχηματισμό ή ομάδα αυτοκτονίας, δείχνει με τον αριθμό των δραστών και την έκταση των συνεπειών της τη φοβερότητα των κινήτρων που την αποτόλμησαν. Είναι φανερό ότι η απειλή αποκτά ιδιαίτερη τραγικότητα, όταν τροφοδοτείται συνεχώς η συλλογική ισλαμική μνήμη με πικρίες και μίση που οφείλονται σε σκληρότητα, περιφρόνηση, λάθη και παραλείψεις των δυτικών προς τον ισλαμικό κόσμο.

Τελικά είναι ανάγκη να κατανοήσουμε τον ισλαμικό κόσμο, βάσει του πολιτισμού και των λαϊκών του παραδόσεων που μορφοποιήθηκαν μέσα σε μια διαφορετική από τον Χριστιανισμό θρησκεία, με διαφορετική ανθρωπολογία, κοσμολογία και εσχατολογία. Ήδη η ανάπτυξη των ισλαμικών σπουδών στις δυτικές κοινωνίες είναι ένα καλό πρώτο βήμα, που όμως χρειάζεται να συνοδεύεται από την άλλη ανάπτυξη των χριστιανικών σπουδών στις ισλαμικές κοινωνίες. Σε κάποιες ισλαμικές χώρες άρχισε κι αυτό. Ας μη λησμονούμε ότι υπάρχουν σοβαρά εμπόδια και ένα από αυτά, ο ισλαμικός φανατισμός, έχει ολότελα διαφορετικά στοιχεία από τον αντίστοιχο του χριστιανικό. Ακόμη, η έννοια της πίστης λειτουργεί κυριαρχικά πάνω στην ανθρωπίνη ύπαρξη, που εκμηδενίζεται μπροστά στα βασικά καθήκοντα και προσφέρεται για το θρίαμβό της. Εδώ η ελευθερία αποκτά περιεχόμενο άρνησης και η υποταγή στο θείο νόμο γίνεται το μέσο για την τελική δικαίωση των εκλεκτών. Επιπλέον η ιεροκρατική δομή του Ισλάμ, με την σχεδόν αποθεωμένη εξουσία του ιερατείου, λειτουργεί ως φύλακας και τροφοδότης της παράδοσης. Αυτή τη δομή δεν μπόρεσε ποτέ να αμφισβητήσει ούτε η εξέλιξη ούτε η διανόηση ούτε και η γνώση του αντίστοιχου φαινομένου στο δυτικό κόσμο. Γι' αυτό και η συνεκτική αιτία του ισλαμικού φονταμενταλισμού ήταν και παραμένει το θεοκρατικό ιερατείο του.

Οι σύντομες αυτές παρατηρήσεις πάνω σε ένα τόσο επίκαιρο και καίριο για την εποχή μας πολιτικό, κοινωνικό, διαθρησκευτικό και διαπολιτισμικό πρόβλημα αποκαλύπτουν πλήθος ειδικών θεμάτων, που απαιτούν περαιτέρω έρευνα και προσέγγιση. Ελπίζουμε ότι οι αφορμές, που δόθηκαν, να οδηγήσουν σε πληρέστερες αναλύσεις, νέους διάλογους, μείωση των αποστάσεων και αποκατάσταση σταθερών αγαθών σχέσεων με τον ισλαμικό κόσμο. Είναι ένα χρέος απέναντι στους αδικοχαμένους *«ένθεν και εκείθεν»* νεκρούς

της βίας στην πρώην Γιουγκοσλαβία, στο Λίβανο, στο Ισραήλ, στην Παλαιστίνη, στην Τσετσενία, στο Σουδάν, στην Νέα Υόρκη, στο Αφγανιστάν, στο Ιράκ και τελευταία στη Σαουδική Αραβία, αλλά και στις γενιές που έρχονται και δε θα πρέπει να ξαναζήσουν εμπειρίες ανάλογης φρίκης.

ΕΞΟΥΣΙΑ ΚΑΙ ΗΓΕΤΕΣ

**Του Δρα Γιώργου Πιπερόπουλου¹
Καθηγητή του Πανεπιστημίου Μακεδονίας**

Άρρηκτα συνυφασμένη με τις διαπροσωπικές σχέσεις ανάμεσα σε άτομα και τις αλληλεξαρτήσεις ανάμεσα σε κοινωνικές ομάδες είναι η έννοια της άντλησης, κατοχής και επιβολής εξουσίας ή δύναμης.

Εξουσία σημαίνει ισχύ ή δύναμη, είναι δηλαδή η ικανότητα αυτού που την έχει και την ασκεί να απαιτεί – και να πετυχαίνει – υπακοή, πειθαρχία, συμμόρφωση στα προστάγματα του και στην εκπλήρωση στόχων που αυτός θέτει έστω και αν η εκπλήρωση τους απολήγει σε καθοριστική διαμόρφωση της ζωής, των ενδιαφερόντων, όπως ακόμα και των συμφερόντων αυτών που τον ακολουθούν.

Ο Μαξ Βέμπερ ο Γερμανός κοινωνιολόγος θεώρησε την εξουσία, την δύναμη ή ισχύ, ως *"...την εκμετάλλευση της ευκαιρίας από ένα ή περισσότερα άτομα για την επιβολή της δικιάς τους βούλησης σε κοινά θέματα, άσχετα με την αντίσταση που προβάλλουν άλλα πρόσωπα που δραστηριοποιούνται στον ίδιο χώρο..."*

Και ο Ρόμπερτ Μακ Αϊβερ, ο Αμερικανός κοινωνιολόγος δηλώνει ότι *"οι κάτοχοι εξουσίας αποκτούν το δικαίωμα να καθιερώσουν τη δικιά τους πολιτική σε κάθε φάση της ανθρώπινης δραστηριότητας, να κρίνουν πρόσωπα και καταστάσεις, να ασκήσουν διαιτητικό – ισορροπιστικό ρόλο σε αντιδικίες και τελικά να επιβληθούν στους συνανθρώπους τους."*

Ανατρέχοντας στους αρχαϊκούς ελληνο-ρωμαϊκούς χρόνους και κάνοντας χρήση ιστορικών στοιχείων οι ερευνητές κατέληγαν στο συμπέρασμα ότι ο ηγέτης είναι ένα άτομο που έτσι "γεννιέται" και δεν "γίνεται." Μεγάλες ηγετικές ιστορικές προσωπικότητες – σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή η οποία επικέντρωσε το ερευνητικό ενδιαφέρον ψυχολόγων, κοινωνιολόγων και κοινωνικών ψυχολόγων στα χαρακτηριστικά του ηγέτη και έχει πλέον καθιερωθεί επίσημα ως " η θεωρία των χαρακτηριστικών " – ήταν άτομα που γεννήθηκαν έχοντας στην προσωπικότητά τους τα ηγετικά χαρακτηριστικά που τους βοηθούσαν να βγουν νικητές και κερδισμένοι μέσα από οποιαδήποτε δυσκολία ή πρόβλημα αντιμετώπιζαν.

¹ Ο καθηγητής κ.Γ.Πιπερόπουλος είναι Δρ Κοινωνιολογίας – Ψυχολογίας και καθηγητής Επικοινωνίας στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Είναι συνεργάτης της ΑΔΙΣΠΟ και έχει διδάξει τα προηγούμενα ακαδημαϊκά έτη το μάθημα της ψυχολογίας στην Πτέρυγα Ψυχολογικών Επιχειρήσεων της Α.Σ.Π.

Με το πέρασμα του χρόνου καθώς άρχισαν να προστίθενται τα ερευνητικά δεδομένα άρχισε να μειώνεται η έμφαση στο σκέλος της θεωρίας " του γεννημένου ηγέτη ή του μεγάλου και σημαντικού " προσώπου και να αποδίδεται περισσότερη έμφαση στη χαρτογράφηση των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας του ηγέτη που τον ξεχώριζαν από τους ακολούθους του.

Προς μεγάλη έκπληξη και συνάμα απογοήτευση των ερευνητών τα αποτελέσματα των προσπαθειών εντοπισμού των κυρίαρχων ηγετικών χαρακτηριστικών των μεγάλων προσωπικοτήτων κατέληγαν σχεδόν μονοσήμαντα στον παράγοντα της "ευφυΐας". Αλλά ακόμη και εδώ οι διαφορές πολλών ηγετών από άλλα επίλεκτα στελέχη των ομάδων στις οποίες αυτοί ασκούσαν ηγετικό ρόλο δεν ήταν του μεγέθους που θα μπορούσε να στοιχειοθετήσει σε ικανοποιητικό βαθμό και με την αναμενόμενη επιστημονική φερεγγυότητα και αξιοπιστία τη διαφοροποίηση του ρόλου ηγέτη - ακολούθου.

Σε ερευνητικές προσπάθειες εντοπισμού των κυρίαρχων χαρακτηριστικών της προσωπικότητας ηγετικών στελεχών μεγάλων οργανισμών και επιχειρήσεων τα πράγματα γίνονται ακόμη πιο δύσκολα καθώς τα χαρακτηριστικά συγχέονται και καθώς η πρακτική της καθημερινότητας αποδεικνύει ότι η θεωρία των χαρακτηριστικών δεν προσφέρεται για προβλέψεις και δεν αντέχει στις προδιαγραφές της απόλυτα ελεγχόμενης επιστημονικής έρευνας.

Παρά ταύτα θα μπορούσε να πει κανείς ότι " η θεωρία των χαρακτηριστικών " έχει και ιστορική αξία και κάποιες, περιορισμένες έστω , χρήσεις. Από πρόσφατες έρευνες προκύπτει ότι μέσα στο πνεύμα και τη δυναμική σύγχρονων επιχειρήσεων και οργανισμών τα χαρακτηριστικά του ηγετικού στελέχους μπορεί να περιλαμβάνουν - χωρίς να περιορίζονται μόνο σε αυτά - τη δημιουργικότητα, τις τεχνικές γνώσεις, ικανότητες διαπροσωπικών σχέσεων, λεκτικές ικανότητες άρθρωσης πειστικού λόγου (ρητορικό ταλέντο), γνώση αντικειμένου κοκ.

Εφαρμόζοντας τη θεωρία των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας ηγετικών στελεχών μέσα στα πλαίσια της άσκησης διοικητικών καθηκόντων (management) σε επιχειρήσεις και οργανισμούς μερικοί ερευνητές όπως ο E.Ghiselli διαφοροποίησαν το θέμα της επίδειξης ηγετικών χαρακτηριστικών σε δύο συγκεκριμένους μορφολογικούς τύπους:

(α) στην πρώτη περίπτωση το ερευνητικό ενδιαφέρον περιορίζεται στον εντοπισμό και τη χαρτογράφηση των κυρίαρχων χαρακτηριστικών της προσωπικότητας του ηγετικού στελέχους και αποτελεσματικού μάνατζερ ανεξάρτητα από τις πιθανές διαφορές στα κυρίαρχα χαρακτηριστικά των υπό μελέτη επιχειρήσεων και οργανισμών, ενώ

(β) στη δεύτερη περίπτωση ακολουθήθηκε η προσέγγιση του " ενδεχόμενου ή τυχαίου γεγονότος" (contingency approach) όπου ο στόχος

ήταν να μελετηθεί η σχέση της διαφοροποίησης των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας των ηγετικών στελεχών σε συνάρτηση με συγκεκριμένα περιβαλλοντολογικά χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων και οργανισμών όπου αυτοί οι ηγέτες λειτουργούν.

Τα αποτελέσματα αυτών των ερευνών συνοψίζονται ως εξής :

(α) μολονότι έγιναν οι προσπάθειες που στόχευαν στη δημιουργία των ευνοϊκότερων δυνατών συνθηκών λειτουργίας των επιχειρήσεων και οργανισμών μέσα στις οποίες τα ηγετικά στελέχη θα μπορούσαν να αναπτύξουν στο έπακρο τις δυνατότητες τους, παρά ταύτα, πολλά άτομα αδυνατούσαν να εκμεταλλευθούν τα δεδομένα και,

(β) υπάρχουν ηγετικά στελέχη που με τη συμπεριφορά τους αποδεικνύουν ότι και όταν ακόμη οι συνθήκες μέσα στις οποίες καλούνται να λειτουργήσουν δεν είναι καθόλου ευνοϊκές αυτοί καταφέρνουν να δρέψουν δάφνες και να σημειώσουν αξιολογες επιτυχίες.

Με βάση τα παραπάνω και παρόμοια ερευνητικά και θεωρητικά δεδομένα οδηγούμεθα στο συμπέρασμα ότι στον εντοπισμό ατόμων με ηγετικές ικανότητες σε περιβάλλοντα επιχειρήσεων και οργανισμών μπορούμε να υποθέσουμε 2 πράγματα:

(1) Υπάρχει ένας αριθμός χαρακτηριστικών προσωπικότητας που σχετίζονται με ηγετική συμπεριφορά σε οργανωσιακό περιβάλλον που εμφανίζεται να είναι ανεξάρτητα από πιθανές διαφοροποιήσεις των χαρακτηριστικών επιχειρήσεων και οργανισμών και,

(2) Οι ανάγκες κάθε επιχείρησης και οργανισμού για ηγετικά ταλέντα φαίνεται να είναι κοινές σε όλες τις ηγετικές βαθμίδες άσκησης επιστασίας και εποπτείας αλλά σίγουρα αυξάνονται περισσότερο καθώς ανερχόμεθα την οργανωσιακή ιεραρχική κλίμακα εξουσίας και ευθυνών. Ο Ghiselli και άλλοι ερευνητές που προβληματίζονται πάνω σε αυτούς τους θεωρητικούς άξονες υποθέτουν ότι τα παρακάτω 5 χαρακτηριστικά μπορούν να προσδιορίσουν το ταλέντο ηγετικών προσωπικοτήτων καθώς επιβεβαιώνονται από πολλά ερευνητικά δεδομένα:

(1) Η ευφυΐα (intelligence) – που συμπεριλαμβάνει λεκτικές και μαθηματικές ικανότητες (λέγειν) και (συμβολικής φύσεως)

(2) Η πρωτοβουλία (initiative) – η βούληση να διανοίξει κανείς νέα μονοπάτια και να ακολουθήσει νέες κατευθύνσεις

(3) Η διευθυντική ικανότητα (supervisory ability) – η ικανότητα να επιβλέπει να προΐσταται και να διευθύνει μια ομάδα

(4) Αυτοπεποίθηση (self assurance) – η εμπιστοσύνη στις ικανότητές του, θετική υποκειμενική αξιολόγηση, και

(5) Ιεραρχικός αυτοπροσδιορισμός στην διοικητική ιεραρχία (self perceived occupational level) – ο βαθμός στον οποίο το άτομο θεωρεί ότι ανήκει στα άτομα υψηλού κύρους ή χαμηλού κύρους, εξουσίας και ευθυνών.

Στις περισσότερες ερευνητικές προσπάθειες ένα θεμελιακό ερώτημα είναι αυτό που σχετίζεται με την υποχρέωση ή και τη τάση ενός ηγέτη ή ηγετικού στελέχους επιχειρήσεων και οργανισμών (ενός μανατζερ) να μοιράζεται την εξουσία του με τους υφισταμένους του σε θέματα που αφορούν λήψη συγκεκριμένων αποφάσεων.

Στον πίνακα που ακολουθεί υπάρχει μια συνοπτική απεικόνιση της σημασίας που δίνουν στο ερώτημα αυτό διάφοροι ερευνητές:

Ερευνητική Ομάδα	Επίπεδο ή Βαθμός Συμμετοχής			
LEWIN ET AL	Αυταρχικός	Δημοκρατικός	Φιλελεύθερος	
Harbison & Mayers	Αυταρχικός	Πατερναλιστικός	Συμβουλευτικός	Συμμετοχικός
Bass	Κατευθύνει	Χειρίζεται	Συμβουλευτεί	Συμμετέχει
Likert	Συστημικό 1	Συστημικό 2	Συστημικό 3	Συστημικό 4
Tannenbaum & Schmidt	Αρχηγικός Έλεγχος	Συμμετοχικός Έλεγχος	Ομαδικός Έλεγχος	
Hersey & Blanchard	Υπαγορεύει	Διευθετεί	Συμμετέχει	Αναθέτει
Vroom	Συμβουλευτείται	Μοιράζεται	Αναθέτει	
Argyris	Πρότυπο 1		Πρότυπο 2	

Η προσέγγιση του ενδεχόμενου (Contingency approach)

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθούμε στην αποκαλούμενη προσέγγιση του ενδεχόμενου (contingency approach) – την οποία πολλοί συνάδελφοι μεταφράζουν και ως "ενδεχομενική προσέγγιση") που μεταφέρει, αντίθετα με την προσέγγιση των χαρακτηριστικών, την προσοχή μας στην πρακτική της άσκησης ενός ηγετικού ρόλου μέσα στα δεδομένα της καθημερινής εργασίας. Οι κοινωνικοί ψυχολόγοι και κοινωνιολόγοι προσπάθησαν να εντοπίσουν τις μεταβλητές που επιδρούν στην επίδειξη ηγετικού ρόλου από ένα άτομο, στην κατοχή τεχνικών γνώσεων, στη γενικότερη συμπεριφορά και ταυτόχρονα στις αποδόσεις των ακολούθων ή υφισταμένων και τη δική τους αίσθηση ικανοποίησης από τα τεκταινόμενα. Τις προσπάθειες της

"ενδεχομενικής προσέγγισης" συνόψισε σε μια επιτυχημένη θεωρία μέσου βεληνεκούς και γενικής αποδοχής (όπως αναφέραμε παραπάνω) ο Fiedler.

Στην προσπάθειά του να αποδείξει ότι υπάρχει σχέση ανάμεσα στο στυλ ή τον τύπο ηγεσίας και την ευνοϊκότητα μιας δεδομένης κατάστασης ο Fiedler δημιούργησε το δικό του πρότυπο σύμφωνα με το οποίο υπάρχουν τρεις εμπειρικά παραγόμενες διαστάσεις ευνοϊκότητας μιας κατάστασης και συγκεκριμένα:

(1) Η σχέση ηγέτη ακολούθου που αποτελεί και την πλέον κρίσιμη μεταβλητή για τον προσδιορισμό της ευνοϊκότητας μιας κατάστασης,

(2) Ο βαθμός δόμησης του στόχου που αποτελεί τη δεύτερη σε βαθμό σημασίας και σημαντικότητας μεταβλητή και,

(3) Η δύναμη της θέσης του ηγέτη που παραχωρείται από επίσημη ή τυπική εξουσία η οποία και αποτελεί την τρίτη κατά σειρά σπουδαιότητας και σημασίας κρίσιμη μεταβλητή της κατάστασης .

Οι καταστάσεις θα είναι ευνοϊκές για το ηγετικό στέλεχος όταν και οι τρεις παραπάνω διαστάσεις είναι θετικές. Εφόσον δηλ. ο ηγέτης είναι γενικά αποδεκτός από τους ακολούθους ή υφισταμένους του (υψηλή η πρώτη διάσταση), και από την στιγμή που ο στόχος είναι σαφής και όλα περιγράφονται "με το νι και με το σίγμα" (υψηλή η δεύτερη διάσταση) και παράλληλα αυξημένες δικαιοδοσίες και σημαντική εξουσία έχει δοθεί στη θέση και το ρόλο του ηγετικού στελέχους (υψηλή η τρίτη διάσταση) τότε αναμφίβολα η κατάσταση είναι ΕΥΝΟΪΚΗ .

Εφόσον τα πράγματα είναι αντίστροφα, και οι τρεις διαστάσεις είναι χαμηλές, τότε σύμφωνα με τη θεωρία αυτή η κατάσταση για τον ηγέτη θα είναι ΔΥΣΜΕΝΗΣ . Ο δημιουργός αυτής της θεωρίας πίστεψε ότι η αποτελεσματικότητα είναι απόρροια τόσο του ηγετικού στυλ ενός στελέχους όσο και της ευνοϊκότητας μιας κατάστασης.

Οι ερευνητικές προσπάθειες του Fiedler τον οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι τόσο σε πολύ ευνοϊκές όσο και σε πολύ δυσμενείς καταστάσεις ο τύπος του ηγέτη που μπορεί να είναι αποτελεσματικός είναι ο σκληροτράχηλος που είναι αφοσιωμένος και επιδιώκει την επιτυχία των στόχων του . Όταν όμως οι καταστάσεις είναι μετρίως ευνοϊκές ή μετρίως δυσμενείς τότε ο τύπος του ηγέτη που διακρίνεται για τις ικανότητες του στις ανθρώπινες σχέσεις και την ηπιότητά του είναι το άτομο που μπορεί να επιτύχει.

Η θεωρία του Fiedler έχει υποστεί αρκετή κριτική που επικεντρώνεται τόσο στις μεθόδους έρευνας που χρησιμοποιήθηκαν από τον δημιουργό της και τους συνεργάτες του όσο και στην αξιοπιστία των μεταβλητών που ερευνήθηκαν καθώς μερικοί κριτικοί πιστεύουν ότι υπάρχει ασά-

φεια γύρω από την έννοια του ηγέτη ή τα ηγετικά χαρακτηριστικά που ερευνήθηκαν από τον Fiedler

Το πρότυπο των Vroom and Yetton

Ένα άλλο πρότυπο της ενδεχομενικής προσέγγισης παρουσιάζουν με τις ερευνητικές τους προσπάθειες οι V.H.Vroom & W.P.Yetton οι οποίοι και θεμελιώνουν την αναλυτική τους θεώρηση σε δύο χαρακτηριστικά του ηγετικού στελέχους- *την ποιότητα και την αποδοχή*. Σύμφωνα με τη δική τους άποψη η ποιότητα της απόφασης ή η ορθολογικότητα της αφορά στο αποτέλεσμα που η συγκεκριμένη απόφαση έχει στην απόδοση της ομάδας ενώ η αποδοχή της απόφασης εκφράζει την υποκίνηση και τη δέσμευση της ομάδας ακολούθων ή υφισταμένων να εργασθούν με στόχο την εφαρμογή της απόφασης και τελικά μία τρίτη παραδοχή αφορά τον χρόνο που απαιτείται για να ληφθεί μια συγκεκριμένη απόφαση.

Η θεωρία των Vroom & Yetton προβλέπει 5 κυρίαρχους τύπους διοικητικών

αποφάσεων ή ηγετικού στυλ και συγκεκριμένα:

(1) Το Αυταρχικό, όπου

(α) Ο ηγέτης-μάνατζερ λύνει το πρόβλημα ή παίρνει την απόφαση του μόνος χρησιμοποιώντας όλες τις πληροφορίες που έχει στη διάθεση του τη δεδομένη στιγμή ή

(β) Ο ηγέτης-μάνατζερ ζητά από τους υφισταμένους-ακολούθους του την σχετική πληροφόρηση αλλά στη συνέχεια παίρνει μόνος την απόφαση,

(2) Το Συμβουλευτικό, όπου

(α) Το πρόβλημα γίνεται θέμα συζήτησης με υφισταμένους αλλά στη συζήτηση συμμετέχει κάθε φορά μόνο ένας υφιστάμενος και μάλιστα αυτός που σχετίζεται με μία συγκεκριμένη πτυχή του. Στη συνέχεια ο ηγέτης-μάνατζερ παίρνει την απόφαση του η οποία ενδέχεται να αντανακλά ή και να μην αντανακλά τις συνεισφορές των υφισταμένων

(β) Το πρόβλημα γίνεται θέμα συζήτησης όλων των υφισταμένων σε ομαδικό επίπεδο. Στη συνέχεια ο ηγέτης μάνατζερ παίρνει την απόφαση του η οποία ενδέχεται να αντανακλά ή και να μην αντανακλά τις συνεισφορές των υφισταμένων και

(3) Το ομαδικό, όπου

(α) Το πρόβλημα τίθεται υπόψη όλων των υφισταμένων σε ομαδικό επίπεδο. Ο ηγέτης-μάνατζερ λειτουργεί ως προεδρεύων της ομάδας και όχι ως συνήγορος ή εισηγητής. Από κοινού ηγέτης-μάνατζερ και

υφιστάμενοι προ τείνουν και αξιολογούν εναλλακτικές λύσεις και καταλήγουν στον σχηματισμό μιας ομόφωνα αποδεκτής λύσης.

Θεωρία Τροχιάς-στόχου (Path-Goal theory)

Μια ακόμη ενδεχομενική προσέγγιση αποτελεί η θεωρία των R.J.House & G.Dessler η οποία στηρίζεται στην άποψη ότι η υποκίνηση ενός ατόμου εξαρτάται από την προσδοκία ότι η αύξηση της προσπάθειας για τη βελτίωση του επιπέδου της απόδοσης μας θα στεφθεί με επιτυχία και κατά συνέπεια η βελτιωμένη απόδοση θα γίνει αιτία είσπραξης θετικών ανταμοιβών και αποφυγής αρνητικών. Για το λόγο αυτό η συγκεκριμένη προσέγγιση αναφέρεται συχνά και ως " θεωρία των προσδοκιών " της υποκίνησης.

Οι επιδόσεις των υφισταμένων επηρεάζονται στο βαθμό της ικανοποίησης των προσδοκιών τους από τον ηγέτη-μάνατζερ. Με άλλα λόγια σύμφωνα με τη θεωρία αυτή οι υφιστάμενοι θα εκλάβουν την συμπεριφορά του προϊσταμένου τους ως υποκίνητρο και θα επηρεασθούν από αυτήν εφόσον:

(α) η ικανοποίηση των αναγκών τους εξαρτάται από αποτελεσματική απόδοση και,

(β) ο ηγέτης-μάνατζερ τους παρέχει την απαραίτητη εποπτεία, διοίκηση, εκπαίδευση και υποστήριξη πράγματα που θα έλειπαν εάν δεν υπήρχε αυτή η σχέση ανάμεσα σε ηγέτη και ακολούθους.

Ποια όμως μπορεί να είναι η συγκεκριμένη συμπεριφορά ενός ηγετικού στελέχους. Οι δημιουργοί της θεωρίας πιστεύουν ότι υπάρχουν 4 ευδιάκριτοι τύποι ηγετικής συμπεριφοράς, οι οποίοι μπορεί να χρησιμοποιηθούν ή να επιδειχθούν από τον ηγέτη μάνατζερ ανάλογα με τις περιστάσεις και τις χρονικές συγκυρίες, και συγκεκριμένα:

(1) *Κατευθυντήρια ηγεσία* - στον τύπο αυτό ο ηγέτης εξηγεί στους υφισταμένους τι ακριβώς περιμένει από αυτούς και τους παρέχει ακριβείς οδηγίες δράσης. Οι υφιστάμενοι είναι υποχρεωμένοι να ακολουθήσουν συγκεκριμένους κανόνες και προδιαγραφές. .

(2) *Υποστηρικτική ηγεσία* - στον τύπο αυτό ο ηγέτης είναι φιλικός και προσηνής και επιδειχνει ενδιαφέρον για τις ανάγκες και την πρόνοια των υφισταμένων του..

(3) *Συμμετοχική ηγεσία* - όπου ο ηγέτης συμβουλευέται τους υφισταμένους του και αξιολογεί προσεκτικά τις γνώμες, τις συστάσεις και τις παρατηρήσεις τους πριν πάρει τις αποφάσεις του και τελικά ,

(4) *Ηγεσία με προσανατολισμό επιτυχίας* - όπου ο ηγέτης θέτει προκλητικούς στόχους για τους υφισταμένους του επιδιώκοντας της βελτίωση των αποδόσεων τους και δείχνει ταυτόχρονα την εμπιστοσύνη του στις ικα-

νόητές τους να ανταποκριθούν με επιτυχία σε αυτούς τους προκλητικούς στόχους.

Η ηγετική συμπεριφορά φαίνεται ότι επηρεάζεται και από δύο ακόμη παράγοντες, τα προσωπικά χαρακτηριστικά των υφισταμένων και τη φύση του στόχου. Ο πρώτος παράγοντας αφορά στην υποκειμενική αντίληψη των υφισταμένων για την ικανότητα και τη διάθεση του ηγέτη να ικανοποιήσει τις ανάγκες τους, ενώ ο δεύτερος αφορά στη δομή και σαφήνεια των στόχων που πρέπει να επιτευχθούν. Προφανώς όταν οι στόχοι είναι και σαφείς και καλά δομημένοι κάθε προσπάθεια για πληρέστερη επεξήγηση τους καθώς δεν είναι απαραίτητη δεν θα αντιμετωπισθεί θετικά, δεν θα είναι ευπρόσδεκτη από τους υφιστάμενους ενώ στην αντίθετη περίπτωση οι υφιστάμενοι προσδοκούν από τον ηγέτη-μάνατζερ να τους προσφέρει διευκρινίσεις και να τους καθοδηγήσει προς την επιθυμητή κατεύθυνση. Σε τελική ανάλυση η αποτελεσματική ηγεσία εξαρτάται, σύμφωνα με το συγκεκριμένο θεωρητικό πρότυπο, τόσο από την διάθεση και επιθυμία του ηγέτη-μάνατζερ να υποστηρίξει τους υφιστάμενους του όσο και από τις ανάγκες που αυτοί έχουν.

Το πρότυπο των Hersey & Blanchard

Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή ένας σημαντικός παράγοντας που μπορεί να επηρεάζει το ηγετικό στυλ που θα υιοθετήσει ένας μάνατζερ σχετίζεται με τη φύση των υφισταμένων του και συγκεκριμένα με το Βαθμό της "ετοιμότητας" τους (readiness). Με άλλα λόγια οι Hersey & Blanchard πιστεύουν ότι η "ετοιμότητα" αντανακλά το Βαθμό ικανότητας και επιθυμίας των υφισταμένων να ακολουθήσουν τις προσαγές του ηγέτη-μάνατζερ για την επιτυχία κάποιου ή κάποιων στόχων. Ο παράγοντας αυτός δεν αναφέρεται σε κάποιο συγκεκριμένο χαρακτηριστικό κάθε υφισταμένου αλλά στην ετοιμότητα του να εργασθεί για την επίτευξη ενός στόχου. Ο παράγοντας της "ετοιμότητας" διαχωρίζεται σε 4 επίπεδα και συγκεκριμένα στο επίπεδο P 1 (χαμηλή ετοιμότητα), P2 και P3 (μέση ετοιμότητα) και P4 (υψηλή ετοιμότητα). Ας δούμε αναλυτικά το κάθε ένα επίπεδο.

P1 –επίπεδο χαμηλής ετοιμότητας – στην συγκεκριμένη περίπτωση οι υφιστάμενοι και αδυνατούν και δεν επιθυμούν τους λείπει και η υποκίνηση και η αφοσίωση δεν είναι ικανοί και διακρίνονται από ανασφάλεια.

P2 – επίπεδο χαμηλής έως μέτριας ετοιμότητας – αφορά υφιστάμενους οι οποίοι δεν είναι σε θέση αλλά επιθυμούν, με άλλα λόγια τους λείπει η ικανότητα αλλά διαθέτουν την υποκίνηση να προσπαθήσουν, ή ακόμη δεν είναι ικανοί αλλά πιστεύουν στον εαυτό τους.

P 3 – επίπεδο μέτριας με τάση προς υψηλή ετοιμότητα – αφορά υφισταμένους που έχουν την ικανότητα αλλά όχι και την επιθυμία, που έχουν αυτό που χρειάζεται για να επιτευχθεί ο στόχος αλλά δεν επιθυμούν να το πράξουν, ή πάλι ενώ είναι ικανοί τους διακρίνει η ανασφάλεια, και,

P4 – επίπεδο υψηλής ετοιμότητας – εδώ πρόκειται για υφισταμένους που και μπορούν και επιθυμούν, που διαθέτουν και την ικανότητα και την αφοσίωση ή που είναι ικανοί και ασφαλείς.

Για κάθε ένα επίπεδο ωριμότητας των υφισταμένων το στυλ ηγεσία που αρμόζει αποτελεί συνδυασμό συμπεριφοράς στόχου και συμπεριφοράς σχέσεων ή με άλλα λόγια η συμπεριφορά στόχου αφορά το Βαθμό στον οποίο ο ηγέτης μάνατζερ παρέχει κατευθύνσεις στους υφισταμένους του, θέτει τους στόχους και καθορίζει τους ρόλους τους, ενώ η συμπεριφορά σχέσεων αφορά στο βαθμό που ο ηγέτης μάνατζερ εμπλέκεται σε αμφίδρομη επικοινωνία με τους υφισταμένους του, ακούει προσεκτικά τις απόψεις τους καθώς τους ενθαρρύνει και υποστηρίζει..

Σύμφωνα με το θεωρητικό σχήμα των Hersey & Blanchard υπάρχουν 4 τύποι ηγετικής συμπεριφοράς όπου ο ηγέτης μπορεί να "υπαγορεύει" (S1) να "διευθετεί" (S2) να "συμμετέχει" (S3) και να "αναθέτει" (S4).

Το πρότυπο των Tannenbaum & Schmidt

Σύμφωνα με τους συγκεκριμένους ερευνητές είναι και δυνατό και χρήσιμο να απεικονίσει κανείς σε ένα συνεχές τις πιθανές εναλλαγές ηγετικής / αρχηγικής συμπεριφοράς που μπορεί να επιδείξει ένας μάνατζερ και παράλληλα να απεικονίσει και τα ποικίλλα στυλ ηγετικής συμπεριφοράς. Στη συνέχεια αυτή γραμμή τοποθετούμε αριστερά τον αυταρχικό τύπο ηγεσίας και δεξιά τον δημοκρατικό τύπο ηγεσίας. Η συνεχής αυτή γραμμική παράσταση μας προσφέρει τη δυνατότητα απεικόνισης του Βαθμού της εξουσίας που θα ασκήσει ο συγκεκριμένος μάνατζερ και του Βαθμού ελευθερίας που δίνεται στους υφισταμένους τους ώστε να πάρουν κάποια συγκεκριμένη απόφαση. Υπάρχει η άποψη ότι το συνεχές γραμμικό σχήμα των δύο αυτών ερευνητών θυμίζει την περίπτωση της θεωρίας του McGregor για διοίκηση τύπου Χ και τύπου Υ όπου ο τύπος Χ θα βρίσκεται στην αριστερή μεριά της γραμμής συμπίπτοντας με την Αυταρχική μορφή ηγεσίας και ο τύπος Υ στη δεξιά με τη Δημοκρατική μορφή ηγεσίας.

Επίκεντρο ο Μάνατζερ				Επίκεντρο οι Υφιστάμενοι		
Εξουσία ασκεί ο Μάνατζερ ο οποίος και αποφασίζει				Οι Υφιστάμενοι συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων		
Ο προϊστάμενος αποφασίζει και το ανακοινώνει	Ο προϊστάμενος 'πλασάρει' την απόφασή του	Ο προϊστάμενος παρουσιάζει ιδέες ζητά γνώμες	Ο προϊστάμενος παρουσιάζει ανιχνευτικά την απόφαση του επιδέχεται αλλαγές	Ο προϊστάμενος παρουσιάζει το πρόβλημα δέχεται γνώμες και παίρνει την απόφαση του	Ο προϊστάμενος καθορίζει τα όρια και ζητά από την ομάδα να αποφασίσει	Ο προϊστάμενος επιτρέπει τους υφιστάμενους του να λειτουργήσουν μέσα στα όρια που θέτει ο δικός του προϊστάμενος

Στο συγκεκριμένο θεωρητικό σχήμα δεν υπάρχει απόλυτο βαθμός άσκησης αυταρχικής ή δημοκρατικής εξουσίας αλλά μπορεί να εντοπισθούν 4 κυρίαρχοι τύποι ηγετικής φυσιογνωμίας και συγκεκριμένα ο προϊστάμενος που υπαγορεύει, που πλασάρει, που συμβουλευέται που συμμετέχει. Ας δούμε κάθε ένα τύπο έστω συνοπτικά:

(1)Υπαγορεύει - Εδώ ο μάνατζερ εντοπίζει ένα πρόβλημα, επιλέγει μία πιθανή λύση του την οποία και ανακοινώνει στους υφισταμένους απαιτώντας την εφαρμογή της χωρίς να τους προσφέρει τη δυνατότητα συμμετοχής στη λήψη της.

(2)Πλασάρει - Ο μάνατζερ επιλέγει μόνος τη λύση του αλλά αναγνωρίζοντας την πιθανότητα αντίστασης από κάποιους από τους οποίους θα ζητηθεί να την εφαρμόσουν προσπαθεί να πείσει τους υφιστάμενους να τη αποδεχθούν

(3)Συμβουλευέται - Ο Μάνατζερ εντοπίζει το πρόβλημα αλλά δεν επιλέγει μία συγκεκριμένη λύση έως ότου το πρόβλημα παρουσιασθεί στην ομάδα των υφισταμένων του και πάρει από αυτούς τις γνώμες και τις απόψεις του

(4)Συμμετέχει - Ο Μάνατζερ προσδιορίζει το πρόβλημα και καθορίζει τα όρια μέσα στα οποία πρέπει να ληφθούν οι αποφάσεις και στη συνέχεια τις προσφέρει στην ομάδα των υφισταμένων του η οποία έχοντας και τον ίδιο ως μέλος παίρνει την τελική της απόφαση-λύση.

Στο θεωρητικό αυτό σχήμα υπάρχουν τρεις ομάδες παραγόντων ή δυνάμεων που μπορεί να επηρεάσουν και το στυλ ηγεσίας αλλά και τις αποφάσεις που θα ληφθούν και συγκεκριμένα αυτές που αφορούν τον μάνατζερ, αυτές που αφορούν τους υφισταμένους και αυτές που αφορούν τα δεδομένα της καταστάσεως που επικρατεί. Για τους Tannenbaum και Schmidt οι επιτυχημένοι ηγέτες σε μια επιχείρηση ή ένα οργανισμό

είναι εκείνοι οι οποίοι λειτουργούν λαμβάνοντας υπόψη τους τα δεδομένα της δικής τους προσωπικότητας, τις δυνατότητες και τις αδυναμίες της ομάδας των υφισταμένων τους και τις καταστάσεις μέσα στις οποίες καλούνται να ασκήσουν διοίκηση – ηγεσία. Κατά συνέπεια ο καλός ηγέτης είναι αυτός που διαθέτει αντίληψη και προσαρμοστικότητα.

Το Θεωρητικό πρότυπο του Chris Argyris

Το ερευνητικό ενδιαφέρον του καθηγητή Argyris στόχευε στη βελτίωση του ψυχολογικού κλίματος που επικρατεί σε οργανισμούς και επιχειρήσεις και στηριζόταν στην υπόθεση ότι εφόσον οι μάνατζερς και οι υφιστάμενοι τους θα μπορούσαν να λειτουργήσουν με αυξημένα και βελτιωμένα επίπεδα ψυχολογικής ωριμότητας τότε τόσο ο οργανισμός ή η επιχείρηση όσο και οι άνθρωποι που τους απαρτίζουν θα μπορούσαν να έχουν συγκεκριμένα οφέλη. Από τις αρχικές του έρευνες στις δεκαετίες του 1950 και 1960 είχε εντοπίσει το γεγονός ότι συχνά οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί δημιουργούν στα μέλη τους συγκεκριμένα ψυχολογικά προβλήματα που τους δημιουργούν ψυχοσυναισθηματική κατάσταση ανωριμότητας καθώς τους θεωρούν και τους συμπεριφέρονται σαν να είναι ευθυνόφοβα και εξαρτημένα άτομα. Επιπρόσθετα οι μάνατζερς – ως ηγετικά στελέχη, π.χ. προϊστάμενοι και διευθυντές – έχουν την τάση είτε συνειδητά είτε ασυνείδητα να ενισχύουν παρόμοιες θεωρίες και υποθέσεις με αποτέλεσμα να γίνεται ακόμη πιο δύσκολη η προσπάθεια και για τα ηγετικά στελέχη και για τον οργανισμό ή την επιχείρηση να βελτιώσουν τα επίπεδα της ψυχολογικής ωριμότητας.

Για τον Argyris και τους συνεργάτες του οι περισσότεροι μάνατζερς και άλλα ηγετικά στελέχη λειτουργούν παίρνοντας ως κατευθυντήρια βάση τους μία από τις ακόλουθες θεωρίες, δηλ

(α) μία υιοθετούμενη ή ασπαζόμενη θεωρία που εμπεριέχει τους στόχους, τις υποθέσεις και τα συστήματα αξιών τα οποία όπως το συγκεκριμένο άτομο διατείνεται καθοδηγούν τη συμπεριφορά του και

(β) μία εμπειρική θεωρία που απαρτίζεται από όλες τις λανθάνουσες υποθέσεις οι οποίες στην πραγματικότητα καθοδηγούν την συμπεριφορά που το άτομο επιδειχνει.

Οι υιοθετούμενες θεωρίες ποικίλλουν σε μεγάλο βαθμό από το σημείο του αυταρχισμού μέχρι το σημείο της συμμετοχικής διαδικασίας αλλά όταν παρακολουθήσει κανείς συστηματικά τη συμπεριφορά των ηγετικών στελεχών αποδεικνύεται ότι οι εμπειρικές θεωρίες κατευθύνουν τη συμπεριφορά τους. Αυτή την κατάσταση ο ερευνητής την κα-

θορίζει και την αποκαλεί Μοντέλο 1 και πιστεύει ότι θεμελιώνεται σε 4 βασικές υποθέσεις ή καθοριστικές μεταβλητές και συγκεκριμένα

(1) ότι ο καθένας έχει την ανάγκη να επιτύχει τους στόχους όπως αυτός τους θέτει και τους βλέπει,

(2) ότι ο καθένας έχει την ανάγκη να νικήσει και όχι να ηττηθεί- να κερδίσει και όχι να χάσει

(3) ότι ο καθένας μας προσπαθεί να μειώσει τις πιθανότητες δημιουργίας αρνητικών συναισθημάτων στις σχέσεις μας και

(4) ότι χρειάζεται να είναι κανείς λογικός και μειώνοντας τις συναισθηματικές του αντιδράσεις.

Οι παραπάνω καθοριστικές μεταβλητές οδηγούν σε συμπεριφορά που ελέγχει τους άλλους πράγμα που μεγιστοποιεί την υποκειμενική αίσθηση ασφάλειας του ατόμου που την ασκεί και μειώνει την μετωπική αντιπαράθεση με συναισθηματικά φορτισμένα θέματα. Εάν ο ηγέτης αντιμετωπισθεί εχθρικά από άλλους τότε οδηγείται στην αυτοάμυνα με αποτέλεσμα να " κλείνεται στον εαυτό του" προφυλακτικά. Η ψυχολογική αυτή τακτική στερεί το άτομο από τη δυνατότητα να ανακαλύψει το φάσμα των συναισθηματικών αντιδράσεων των άλλων όπως και του ίδιου του εαυτού του ακριβώς επειδή του παρέχει μία στεγανή κατάσταση αυτοάμυνας.

Για το λόγο αυτό ο ερευνητής και οι συνεργάτες του προτείνουν σε ηγετικά στελέχη, οργανισμούς και επιχειρήσεις να λειτουργήσουν με γνώμονα το Μοντέλο 2 το οποίο εμπεριέχει διαφορετικές καθοριστικές μεταβλητές και συγκεκριμένα

(1) Η δράση χρειάζεται να στηρίζεται σε αξιόπιστα δεδομένα,

(2) ότι η δράση χρειάζεται να στηρίζεται σε ελεύθερη και πληροφόρημένη επιλογή και ότι η δράση χρειάζεται να θεμελιώνεται σε εσωτερική αφοσίωση στις επιλογές μας και συνεχή παρακολούθηση των αποτελεσμάτων της εφαρμογής των επιλογών μας. Με άλλα λόγια το συγκεκριμένο πρότυπο στηρίζεται στην υπόθεση ότι ο ηγέτης μέσα από τη δραστηριοποίηση του "μαθαίνει πώς να μαθαίνει" τόσο από τη δική του συμπεριφορά όσο και από τους άλλους.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Adair, J. The Skills of Leadership, Gower 1984

Argyris, C. Integrating the Individual and the Organization, NY Wiley 1964

Argyris, C. Organization and Innovation, Homewood Ill, Irwin 1965

- Baron, R.A. Behavior in Organizations, 2nd ed., Allyn & Bacon, Boston 1986
- Bass, B. Leadership and Performance Beyond Expectations, Free Press N.Y. 1985
- Fiedler, F.E. Theory of Leadership Effectiveness McGraw Hill, N.Y. 1967
- Ghiselli Å. , Brown, C. "Personnel and Industrial Psychology", 2nd ed. N.Y. McGraw Hill, 1955
- Ghiselli, E. The validity of management traits related to occupational level, Personnel Psychology, 1963, vol 16, pp 109–113
- Hersey P. & Blanchard, K. Management of Organizational Behavior, 5th ed. Prentice Hall 1988
- House R. J. & Dessler, G. The Path Goal Theory of Leadership in Hunt, J.G. & Larson L.L. (eds) Contingency Approaches to Leadership Southern Illinois Univ Press 1974
- Hunt, J. W. " Managing People at Work " Mc Graw Hill, 1986
- Likert, R. & Likert, J. G. New Ways of Managing Conflict, McGraw Hill 1976
- Luthans, F. Organizational Behaviour, 7th Ed. McGraw Hill, 1995
- McGregor, D. The Human Side of Enterprise, Penguin 1987
- Πιπερόπουλος, Γ. Εφαρμοσμένη Ψυχολογία, 6^η Εκδ. ΖΥΓΟΣ, Θεσσαλονίκη 1999
- Πιπερόπουλος, Γ. Κοινωνιολογία, 6^η Εκδ. ΖΥΓΟΣ, Θεσσαλονίκη 1999
- Tannenbaum, A.S. Wechsler I., Massarik, F. Leadership & Organization – A behavioral Science Approach, McGraw Hill 1961
- Van Fleet, D. & Yukl G.A. Military Leadership – An Organizational Behavior Approach, Jai Press, London 1986
- Vroom, V.H. & Yetton, P.W. Leadership and Decision Making Univ of Pittsburgh Press, 1973

Δραστηριότητες ΑΔΙΣΠΟ

Από τα εγκαίνια της ΑΔΙΣΠΟ παρουσία του ΥΕΘΑ και
του Υπουργού Άμυνας Κύπρου

Από την επίσκεψη του Α/ΓΕΕΘΑ Στρατηγού Γ. Αντωνακόπουλου
στην ΑΔΙΣΠΟ

Από την επίσκεψη του Α/ΓΕΣ Αντιστρατήγου
Π. Χαρβάλα στην ΑΔΙΣΠΟ

Από την επίσκεψη του Α/ΓΕΝ Αντιναυάρχου
Α. Αντωνιάδη ΠΝ στην ΑΔΙΣΠΟ

Από την επίσκεψη του Α/ΓΕΑ Αντιπτεράρχου (Ι)
Π. Παππανικολάου στην ΑΔΙΣΠΟ

Ο πρώτος αγιασμός της Σχολής

